

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FACEBOOK KULLANIMI-
UYGULAMALARININ ÖZSAYGI VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ
İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ
(VAN İLİ ERCİŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Şahabettin MUTLU

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2014

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FACEBOOK KULLANIMI-UYGULAMALARININ ÖZSAYGI
VE YALNIZLIK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ
(VAN İLİ ERCİŞ İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Şahabettin MUTLU

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Eylem KILIÇ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2014

KABUL VE ONAY

Şahabettin MUTLU tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Facebook Kullanımı-Uygulamalarının Özsaygı Ve Yalnızlık Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi ” başlıklı bu çalışma, 03.06.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İ m z a

Yrd. Doç. Dr. Murat BOYSAN Başkan

İ m z a

Yrd. Doç. Dr. Eylem KILIÇ Danışman

İ m z a

Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

.....
Enstitü Müdürü

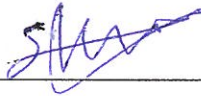
BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Jüri Tarihi 12.06.2016

İmza

Şahabettin Mutlu

TEŞEKKÜR

Bu tezin, ilk adımlarının atılmasından son halini alıncaya dek geçirdiği dönüşüm esnasında her konuda yardımlarını esirgemeyen ve süreci yönetebilmemi sağlayan tez danışmanım Yrd. Doç.Dr. Eylem KILIÇ 'a; Tez konusu seçiminde engin fikirleri ile bana ışık tutan değerli hocam Yrd. Doç.Dr. Fuat TANHAN'a; Tezimi oluşturmak için ölçeklerin uygulanması sırasında gerekli kolaylığı sağlayan başta Erciş Milli Eğitim Müdürlüğü, Rehberlik Araştırma Merkezi ve uygulamalarımı gerçekleştirdiğim okul müdürlükleri; buralarda çalışan idareci ve öğretmenlere özellikle ölçekleri uyguladığım ve tüm samimiyetleriyle bu ölçekleri dolduran öğrencilere;

Tezimin şekil özelliklerinde yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Cemal TATLI'ya ve Mevlüt MARUFOĞLU'na; Tezimi edebi açıdan ele alan Hakan KARADAŞ ve Hamide MUTLU KARADAŞ çiftine; Bu süreçte varlıklarını ve desteklerini hiç esirgemeyen arkadaşlarım Ramazan AYDIN, Musa ÇETİNKAYA, Mustafa GÜR ve Yavuz KOŞAN'a; Tezin oluşum sürecinde fikirlerimi içtenlikle dinleyen ve fikirleriyle bana ışık tutan tüm iş arkadaşlarıma ve yüksek lisanstaki sınıf arkadaşlarıma; Gamze'ye, Ferhat'a... ve özellikle çalışmalarım sırasında her konuda yanımda olan aileme içtenlikle teşekkür ediyorum.

Şahabettin MUTLU

Haziran, 2014

ÖZET

MUTLU, Şahabettin. *Lise Öğrencilerinin Facebook Kullanımı-Uygulamalarının Özsaygı ve Yalnızlık Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2014.

Bu araştırmada lise öğrencilerinin sosyal paylaşım sitesi Facebook'u kullanım yoğunluğu ve sitenin bazı uygulamalarının kullanım sıklığına göre bu öğrencilerin özsaygı ve yalnızlık düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2012–2013 Eğitim-Öğretim yılı Van İli Erciş İlçesindeki devlet liselerinde 1.2.3. ve 4. sınıflarda okuyan 764 öğrenci ile yapılan çalışmalardan oluşturulmuştur.

Bu araştırma betimsel yöntemli ilişkisel tarama modeli bir yordama çalışması niteliğindedir. Veri toplama araçları olarak, Araştırmacı tarafından hazırlanan Facebook Kullanımı-Uygulamaları Değerlendirme Anketi, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve CooperSmith Özsaygı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, SPSS paket programından yararlanılarak, frekans dağılımları Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi ile çözümlenmiştir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde; Facebook'ta daha az vakit geçiren öğrencilerin özsaygı düzeylerinin facebook'ta daha fazla vakit geçirenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Facebook'ta az arkadaşı olan öğrencilerin facebook'ta daha fazla arkadaşı olan öğrencilere göre yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu, yalnızlık düzeyleri en yüksek çıkan grubun ise Facebook'ta durum güncellemelerine çok nadir beğeni-yorum alan, çok nadir olarak Facebook'ta fotoğraf paylaşımı yapan ve Facebook'ta müzik-video paylaşımı yapmayan grup olduğu görülmüştür. Araştırma da genel olarak kullanıcıların yalnızlık ve özsaygı düzeylerinin Facebook kullanımı ve uygulamaları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Facebook, yalnızlık, özsaygı

ABSTRACT

MUTLU, Şahabettin. *Examining the High School Students' Self-Respect and Desolation Levels According to Frequency of Using Social Sharing Website Facebook and Some Applications of This Site*, Master Thesis, Van, 2014.

The aim of this research is to compare high school students' self-respect and desolation levels according to frequency of using social sharing website Facebook and some applications of this site. The sample of research consists 764 students of 1st, 2nd, 3rd, 4th grade at state schools in 2012-2013 Education Year Erciş, VAN.

This research is a kind of prediction study in descriptive way and relational scanning model. Facebook Use- Applications Evaluation Questionnaire prepared by the researcher, UCLA Desolation Scale and CooperSmith Self-Esteem Scale are used as data summation tools. The data is analyzed by taking the advantage of SPSS package programme. The distribution of frequency is analyzed by Mann whitney U and Kruskal Tests.

When the findings of the research is examined, it is seen that the self-esteem level of students spending less time on Facebook is much more than the self-esteem of students spending much time on Facebook. The desolation level of students having less friends on Facebook is higher than the students having more friends on Facebook. The highest desolation level is observed at the group that rarely getting comment-like on status updates, sharing photos and music-video on Facebook. Generally, it is found that the desolation and self-esteem levels of users are effective on Facebook use and applications.

Key Words: Facebook, desolation, self-esteem

İÇİNDEKİLER**Sayfa**

KABUL VE ONAY.....	I
BİLDİRİM.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	
XIV	
EKLER.....	XV
KISALTMALAR.....	XVI
1..BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar.....	6

1.5.Sınırlılıklar	6
2. BÖLÜM	7
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. İnternet Kavramı ve Gelişim Süreci.....	7
2.2. Sosyal Paylaşım Ağları.....	9
2.3. Modern, Postmodern Kültür ve Medya	11
2.4. Lise Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri.....	13
2.4.1.Orta Ergenlik Dönemi	13
2.5. Ergenler ve Yeni Medya	14
2.6. Sosyal Medyanın Yeni Fenomeni Facebook.....	16
2.6.1. Facebook'un Tarihi ve Gelişim Süreci.....	18
2.6.2. Facebook Kullanıcı Analizi.....	19
2.6.2.1. Facebook Kullanıcı Özellikleri ve Kullanım Nedenleri	19
2.6.2.2.Facebook Arkadaşlığı ve Siteye Olan Bağımlılık.....	22
2.6.2.3.Kişilik ve Facebook Kullanımı.....	24
2.6.3.Facebook Kullanımını Etkileyen Değişkenler.....	28
2.6.3.1.Özsaygı.....	28
2.6.3.2.Facebook ve Özsaygı.....	29
2.6.3.3.Yalnızlık.....	32
2.6.3.4.Facebook ve Yalnızlık.....	33

2.7. Konuyla İlgili Türkiye’de ve Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar ..	38
2.7.1.Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar	38
2.7.2.Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	44
3. BÖLÜM.....	46
YÖNTEM	46
3.1. Araştırmanın Modeli.....	46
3.2. Evren ve Örneklem.....	46
3.3. Veri Toplama Araçları.....	47
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	47
3.3.2.Coopersmith Özsaygı Envanteri.....	47
3.3.3.UCLA Yalnızlık Ölçeği	48
3.4. Veri Toplama Süreci	49
3.5. Verilerin Analizi	50
4.BÖLÜM.....	51
BULGULAR VE YORUM	51
4.1. Örneklemi Tanıtıcı Bulgular	51
4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	54
4.2.1.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması	54

4.2.2.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook'ta Geçirilen Süre Açısından Karşılaştırılması.....	55
4.2.3.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook Arkadaş Sayısı Açısından Karşılaştırılması	56
4.2.4.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook'ta Günlük Oturum Açma Sayısı Açısından Karşılaştırılması	58
4.2.5.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook'u Hangi Amaçla Kullandıkları Açısından Karşılaştırılması	59
4.2.6.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Durum Güncellemeleri Sıklığı Açısından Karşılaştırılması.....	61
4.2.7.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Durum Güncellemelerine Yapılan Beğeni-Yorum Sıklığı Açısından Karşılaştırılması	62
4.2.8.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Yapılan Paylaşımların Kimler Tarafından Görüleceği Açısından Karşılaştırılması	64
4.2.9.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Fotoğraf-Resim Ekleme Sıklığı Açısından Karşılaştırılması	65
4.2.10.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Profil Resmi Değiştirme Sıklığı Açısından Karşılaştırılması	66
4.2.11.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Müzik-Video Dosyası Paylaşma Sıklığı Açısından Karşılaştırılması	68
4.2.12.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Oyun Oynama Sıklığı Açısından Karşılaştırılması	69

4.2.13.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Yeni İnsanlarla Tanışma Durumları Açısından Karşılaştırılması	71
---	----

BÖLÜM V.....	72
---------------------	-----------

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	72
--	-----------

5.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	74
--	----

5.2. Facebookta Günlük Ortalama Geçirilen Süreye Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	75
---	----

5.3. Facebookta ki Ortalama Arkadaş Sayılarına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	76
--	----

5.4. Facebookta Günlük Oturum Açma Sayısına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	77
---	----

5.5. Facebook'u Hangi Amaçla Kullandıklarına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	78
--	----

5.6. Facebookta ki Durum Güncellemeleri Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	79
--	----

5.7. Facebookta Durum Güncellemelerine Gelen Beğeni-Yorum Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	80
--	----

5.8. Facebooktaki Paylaşımların Kimler Tarafından Görülebileceğine göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	81
--	----

5.9. Facebooka Fotoğraf-Resim Ekleme Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	82
---	----

5.10. Facebook Profil Resimlerini Değiştirme Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	83
5.11. Facebookta Müzik-Video Dosyası Paylaşma Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	83
5.12. Facebookta Oyun Oynama Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	84
5.13. Facebookta Yeni İnsanlarla Tanışma Durumlarına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	84
ÖNERİLER	86
KAYNAKÇA	88

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Örneklemin cinsiyetine göre dağılımı.....	51
Tablo 2. Örneklemin sınıflara göre dağılımı.....	51
Tablo 3. Öğrencilerin Facebook hesaplarının olup olmama durumuna göre dağılımları.....	53
Tablo 4. Öğrencilerin özsaygı ve yalnızlık düzeyleri dağılımları.....	52
Tablo 5. Öğrencilerin Facebook hesaplarının var olup olmama durumuna göre özsaygı ve yalnızlık düzeylerinin dağılımları.....	53
Tablo 6. Örneklemin cinsiyete göre özsaygı ve yalnızlık düzeyleri puan ortalamalarının Mann-Whitney U testi sonuçları.....	54
Tablo 7. Öğrencilerin Facebook ta geçirdikleri zamana göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamalarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	55
Tablo 8. Öğrencilerin Facebook ta ki arkadaş sayılarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	57
Tablo 9. Öğrencilerin Facebook ta günlük oturum açma sayılarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	58
Tablo 10. Öğrencilerin Facebook'u hangi amaçla kullandıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	60

Tablo 11. Öğrencilerin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemeleri sıklıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	61
Tablo 12. Öğrencilerin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları	62
Tablo 13. Öğrencilerin Facebook'ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
Tablo 14. Öğrencilerin Facebook'ta ne kadar sıklıkta fotoğraf-resim eklediklerine göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	65
Tablo 15. Öğrencilerin Facebook'ta ne kadar sıklıkta profil resimlerini değiştirdiklerine göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	67
Tablo 16. Öğrencilerin Facebook'ta ne kadar sıklıkta müzik-video dosyası paylaştıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	68
Tablo 17. Öğrencilerin Facebook'ta ne kadar sıklıkta oyun oynadıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	70
Tablo 18. Öğrencilerin Facebook'ta yeni insanlarla tanışma durumlarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sosyal Paylaşım Ağlarının Dünya Geneli Kullanım Dağılımları 10

EKLER LİSTESİ

EK1: Facebook Kullanımının Değerlendirilmesi Anketi

EK2: CooperSmith Özsaygı Ölçeği

EK3: UCLA Yalnızlık Ölçeği

EK4: Özgeçmiş

EK5: Ölçek Kullanım İzni

KISALTMALAR

MIT	Massachusetts Teknoloji Estitüsü
ARPANET	Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Ağı
DARPA	ABD Savunma Bakanlığı İleri Araştırma Projeleri Ajansı
MILITARYNET	ABD Savunma Bakanlığı askeri ağı
NSFNET	ABD Bilim ve Araştırma Kuruluşları Ağı
UCLA	California Los Angeles Üniversitesi

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Günümüz kitle iletişim araçları içerisinde internet; kullanım oranı, güncelliği ve etki alanı gibi nedenlerle en önemli kitle iletişim aracı haline gelmiştir. Bunun yanın da internet insanların sosyalleşmesini de kolaylaştırıcı bir unsur haline gelmiştir (Hazar, 2011). İnternet sadece bilgi toplama, e-posta kullanma ve alış-veriş yapmada değil, aynı zamanda sosyal iletişim kurmada da önemli bir yere sahiptir. Bu amaç doğrultusunda kurulan sosyal paylaşım ağları, internet kullanıcılarının birçoğunun gün içerisinde en fazla ziyaret ettiği ve vakit geçirdiği erişim alanlarını oluşturmaktadır (Lavano, Catania, Milio ve Romano, 2008).

Modern iletişim sisteminin en büyük parçası olan internetin kullanımı web sitelerinin yaygınlaşmasıyla kullanıcı sayısını arttırmış, 2000'li yıllarda sosyal ağların yaygınlaşmasıyla da günlük alışkanlıklardan birisi haline gelmiş ve her kültürden, her kesimden geniş kitlelerin, sosyal taleplerine yanıt vermeyi başarmıştır. Yeni iletişim ortamlarının gelişmesi, her kesimden bilgi iletişim teknolojilerine olan ilginin artması; sosyal ağların etkinliğini arttırmakta bu da sosyalleşme kavramınayeni bir boyut kazandırmaktadır (Vural ve Bat, 2010).

Sosyal ağlar günümüz internet dünyasının en yaygın ve popüler uygulamalarıdır. İnternet kullanımı artarken, kullanıcıların bu artışta sosyal ağlara ayırdıkları sürede artmaktadır. İnternete duyulan ihtiyaç aslında sosyal ağlara duyulan ihtiyaç haline gelmektedir. Sosyal ağlar giderek gelişmekte ve artık sadece iletişimi sağlama amacı taşımamakta çeşitli uygulamalarıyla bireylerin internet ortamında hemen her ihtiyaçlarını temin etme kapasitesine ulaşmışlardır (Hazar, 2011).

Sosyal ağlar, genel olarak herkese açık bir ortam olmaları, yeniliğe açık olmaları ve sanal paylaşım alanı tanınmaları açısından günümüzde en ideal ortamları olarak kendilerini göstermektedirler. Sosyal ağlarda kullanıcılar fikir alış-verişinde bulunmakta bunun yanın da çeşitli fotoğraflar, videolar paylaşabilmekte, bu ortamı adeta ikinci bir yaşam alanı haline getirmektedirler. Bu durum gün geçtikçe tüm dikkatlerin bu alana yönelmesine sebep olmakta ve hızla kendini yenileyen bu sanal dünyayı tanımlamanın zorluğunu ortaya koymaktadır (Vural ve Bat, 2010).

Sosyal ağların bu kadar yayıldığı bir dönemde, insan kişiliği ve duyguları üzerindeki etkileri de merak edilen bir inceleme alanı yaratmıştır. Bu anlamda ortaya çıktığı 2004 tarihinden beri en hızlı yayılan Facebook araştırmacıların en çok üzerinde durdukları sosyal ağıdır (Nadkarni ve Hofmann, 2011).Socialbakers.com sitesine göre dünyada Facebook kullanıcı sayısı 1 milyarı geçmiştir. Türkiye, 32 milyon 438 bin 200 Facebook kullanıcısıyla dünya genelinde 7. sırada yer alırken Avrupa ülkeleri içerisinde ise İngiltere'den sonra 2. sırada yer almaktadır(Socialbakers, 2013).Facebook Mart 2010 itibariyle en çok ziyaret edilen web sitesi olmuştur(Dougherty,2010).Dünya genelinde sadece 3000 çalışanı olmasına rağmen Facebook yaklaşık 70 dilde hizmet vermektedir ve site için 100 milyar doların üzerinde bir değer biçilmektedir (Facebook,2012).

Facebook milyonlarca kişinin sosyal etkileşiminde büyük rol oynayan göz alıcı bir başarı yakalamıştır buda insanların sosyal davranışları ile ilgilenen bilim insanları için yepyeni bir alan ortaya çıkarmaktadır.Bu yeni alan araştırmacılara davranışları doğal ortamlarında gözlemleme, yeni hipotezler oluşturma ve farklı ülkelerden farklı demografik gruplardan araştırmalar için katılımcılar toplama imkânlarını sağlamaktadır. Ekonomi, psikoloji, sosyoloji, bilgi teknolojileri gibi farklı bilim dallarında bu yeni alanla ilgili son yıllarda birçok çalışma yapılmıştır (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Günümüz popüler kültürünün iletişim tarzı, kendini başkalarına nasıl göstermek istediğinin anlaşılması, bu kadar insanın üye olduğu ve aktif olarak kullandığı sosyal ağların özellikle facebook'un incelenmesini gerektirmektedir. Facebook'u sosyal bilimlerin çalışma konusu haline getiren bazı belirgin nedenler de mevcuttur. Bu nedenler; Facebook'ta başkalarıyla temas kurmak, kişisel tercihleri ifade etmek, statü

güncellemeleri ve diğer kişisel paylaşımlardır. Bunlar somut, gözlenebilir veriler üretmekte, bu yüzden daha önce değer biçilmesi zor olan insan davranışları (chat yapmak, sanal âlemde arkadaş edinmek gibi...) hakkında araştırmalar yapmak için olanaklar yaratmaktadır. Bu anlamda Facebook, insanların gerçek hayatlarındaki aktivitelerinin bir veri tabanı gibi düşünülmektedir (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Facebook yapısı gereği kişiler arası etkileşimlerin oluşumu ve yönetimi, var olan ilişkilerin geliştirilmesi ve yeni ilişkiler aranmasına hizmet etmektedir. Ayrıca Facebook kullanıcılarına paylaşım yapma özgürlüğü vererek birbirlerine daha açık ve bağların daha sıkı olduğu bir dünya yaratmalarını sağlayacak gücü vermektedir. Buda araştırmacılara bireysel özelliklerin ve kişiler arası etkileşimlerin gözlemlenebileceği muazzam bir veri kaynağı sağlamaktadır. Gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olan Facebook'un kullanıcıları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesi sosyal davranışları inceleyen bilim dalları için bir zorunluluk haline gelmektedir (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Teknolojik gelişmeler dünya üzerinde her zaman ilk etkilerini ergenler ve genç yetişkinler üzerinde bırakmış ve onların hayatlarında önemli bir yer edinmişlerdir (Arnett, 1995). Diğer bir ifadeyle teknoloji ve özellikle sosyal ağlar (Facebook, Friendster, Twitter...) ergenler ve genç yetişkinler için sosyalleşmenin en önemli araçları haline gelmişlerdir. Özellikle Facebook, milyonlarca ergen ve genç yetişkinin en çok kullandığı sosyal ağ haline gelmekte ve bu yaş grubundakiler siteyi sosyalleşme amacıyla diğer yaş gruplarından daha fazla kullanmaktadırlar (Whitlock, Powers ve Eckenrode, 2006).

Türkiye'de sosyal medyanın insan psikolojisi ile ilişkisi üzerine az sayıda çalışma bulunmaktadır (Paşamehmetoğlu ve Atakan-Duman, 2011; Vural ve Bat, 2010). Bu alanda ciddi ya da önemli oranda bir akademik çalışma yokluğu dikkat çekmektedir. Sosyal medyanın bu kadar yaygın olduğu ve özelde Facebook kullanımında yedinci sırada yer alan ülkemizde bu anlamda yapılacak çalışmalarda elde edilecek bulguların Türkiye toplumunun Facebook'u kullanma tarzlarını ortaya çıkarabilme adına önemli bir adım olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerde eğitimine devam eden öğrencilerin yalnızlık ve özsayıgı düzeylerinin Facebook kullanımları-uygulamaları ve çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır;

Lise öğrencilerinin özsayıgı ve yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları;

- Cinsiyetlerine,
- Facebook'ta geçirdikleri süreye,
- Facebook arkadaş sayılarına,
- Facebook'ta oturma açma sayılarına,
- Facebook'u hangi amaçla kullandıklarına,
- Facebook'ta yaptıkları durum güncellemeleri sıklığına,
- Facebook'ta arkadaşlarının onların yaptıkları durum güncellemelerine beğeniyor yapma sıklığına,
- Facebook'ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine,
- Facebook'ta ne kadar sıklıkta fotoğraf eklediklerine,
- Facebook'ta ne kadar sıklıkta profil resimlerini değiştirme ihtiyacı hissettiklerine,
- Facebook'ta ne kadar sıklıkta müzik video paylaşımı yaptıklarına,
- Facebook'ta ne kadar sıklıkta oyun oynadıklarına,
- Facebook'ta yeni insanlarla tanışma durumlarına

Göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Kitle iletişim araçlarının ve özelde internet kullanımının hangi psikolojik gereksinimlerden kaynaklandıkları ve kullanım nedenleri ile ilgili yapılan çalışmalar bu konuda bizlere muazzam bir literatür sunmaktadır. Ancak bireylerin sosyal paylaşım

ağlarına yönelik algıları, bu ağları kullanırken elde ettikleri doyumun, kazanımların neler olduğu konusunda bu alandaki çalışma yetersizliğinden dolayı hala tatmin edici yanıtlar alınamamıştır. Özellikle Türkiye toplumun da öğrencilerin Facebook'a olan yoğun ilgisi, artan kullanıcı sayısı ile ilgili sorular çoğunlukla cevaplanamamıştır. Türkiye dışında bu konuda yapılan çalışmalar Facebook kullanımının kişilik yalnızlık, özsaygı, narsizm vb. psikolojik yapılarla ilişkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Facebook ve buna benzer sosyal ağlar insanlar üzerinde bir etki oluşturma, kişiler arası bağların güçlenmesine yaptıkları katkılar ve kullanıcıları yeni kişiler arası bağlar aramaya ve kurmaya teşvik etmeleri açısından araştırmacılar için çok ilgi çekici ortamlardır. Herhangi bir Facebook sayfasına baktığımızda, oradaki bilgilerin sadece o sayfanın sahibine ait olmadığı, bir etkileşimin ürünü olduğu görülmektedir. Bu her an kendini yenileyen ve geliştiren etkileşim ortamı gerçek hayatta ki insani etkileşimlerden ve geleneksel internet ortamında yapılan iletişim ve etkileşimlerden farklıdır (Walther, 2008).

Daha önce Facebook ile ilgili yapılan çalışmalarda sitenin kullanım yoğunluğu tek bir değişken olarak ele alınmakta, çalışmalar da Facebook kullanım süresi ve Facebook arkadaş sayısı yeterli görülmekte idi. Ancak son zamanlardaki çalışmalar kullanım yoğunluğunun tek başına bireysel farklılıkların ölçülebilmesi için yeterli olmadığı ve kullanıcıların psikolojik yapıları ve gereksinimlerindeki farklılıklardan kaynaklanan Facebook'un farklı uygulamalarındaki kullanım yoğunluklarına da bakmak gerektiğini ortaya koymaktadır (Skues ve Wise, 2012). Bu nedenle bu çalışmada kullanıcıların Facebook uygulamalarının kullanım sıklıkları üzerinde durulacaktır. Aynı zamanda Facebook sitesinin öğrenciler arasındaki yaygınlığı ve öğrencilerin siteyi kullanım şekilleri de ortaya konulacaktır.

Popüler kültürün bir ürünü olan Facebook, bu kültürün en fazla nüfus ettiği varsayılan lise ve üniversite öğrencileri arasında hem dünyada hem de ülkemizde günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu araştırmada lise öğrencilerinin Facebook kullanımlarının özsaygı ve yalnızlık düzeyleri ile ilişkisi daha çok sitenin

uygulamaları üzerinden ölçülerek daha sağlıklı ve ayrıntılı sonuçlar elde edilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye’de daha önceden böyle bir araştırmanın yapılmamış olması nedeniyle araştırmanın önemli bulguları ortaya çıkarması beklenmektedir. Elde edilen bu bulguların yapılacak olan araştırmalar için öneriler sunması ve araştırmacıların henüz yeni olan bu alandaki çalışmalarını için nasıl bir kuramsal çerçeve belirleyeceklerine de yardımcı olarak literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

- 1- Öğrencilerin kendilerine yöneltilen ölçeklere doğru, yansız ve samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır.
- 2- Hazırlanan Bilgi formunun Facebook uygulamalarını kapsadığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Bu araştırma 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında, Van ili Erciş İlçesin de bulunan liselerin 1.2.3. ve 4.sınıflarında eğitim gören toplam 764 öğrenci ile sınırlıdır.
- 2- Bu araştırmanın sonuçları Kişisel Bilgi Formu, Özsaygı Ölçeği ve Yalnızlık Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
- 3- Bu araştırmanın sonuçları öğrencilerin ölçeklere verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

2. BÖLÜM

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde internet kavramı ve gelişim süreci, sosyal paylaşım ağları, modern-postmodern kültür ve medya, lise öğrencilerinin gelişim özellikleri, ergenler ve yeni medya, Facebook, Facebook kullanıcı analizi ve Facebook kullanımını etkileyen değişkenler hakkında bilgiler verilmektedir. İlgili araştırmalar bölümünde ise Türkiye dışında ve Türkiye içinde yapılmış konu ile ilgili araştırma sonuçları yer almaktadır.

2.1. İnternet Kavramı ve Gelişim Süreci

İnternet kavramı 20. Yüzyılın sonlarına doğru yaşantımızda yer almaya başlayan bir olgudur. İnternet, İngilizcede ağlar arası çalışma anlamına gelen ‘‘İnternetworking’’ sözcüğünden türemiştir. Bu ağ ana bilgisayarların ve bunların altında çalışan diğer bilgisayarların evrensel bir standart kullanarak birbirleri ile iletişim içinde olmalarını sağlayan bir yapıyı ifade etmektedir.

İnternet; bilgisayar ağlarınınbirbirlerine bağlanmaları ve bir internet protokolü (IP) kullanarak anlaştıkları, bu sayede bilgi aktarımı ve paylaşımında buldukları bir iletişim ağıdır (Varol ve Alkan, 2010). Başka bir tanım da internet; dünya genelindemevcutbilgisayar ağlarının birbirleriyle bağlantılarının sağlanması sonucu ortaya çıkmış olan ve herhangi bir sınırlamaya maruz kalmayan uluslararası bir bilgi iletişim ağıdır (Sarıhan, 1995).

1990’lı yıllarda itibaren inanılması zor bir şekilde büyüyen internetin kökeni 1960’lı yıllara dayanır. 1962 yılında Massachusetts Institute of Technology’de (MIT) J.C.R. Licklider’in oluşturduğu "Galaktik Ağ" kavramı internetin oluşumunun başlangıç aşaması sayılmaktadır. Galaktik Ağ, birbiriyle bağlantılı bir sistem de isteyen herkesin herhangi bir yerden veri ve programlara erişebilmesini ifade etmektedir. Bilgisayarların ilk kez birbirleri ile etkileşime girmelerini ise 1965 yılında MIT’de araştırmacı olarak çalışan Lawrence Roberts ile Thomas Menli gerçekleştirmiştir. İnternetin ortaya çıkışı da bu çalışmaların neticesinde Amerika Birleşik Devletleri

Savunma Bakanlığı tarafından Sovyetler Birliği ile yaşanabilecek olası nükleer bir felaket sonrası haberleşmenin yürütülebilmesi için askeri araştırmaları yürüten üniversite ve labaratuvarları birbirine bağlamak amacıyla geliştirilen ARPANET (Advanced Research Programme Agency Network) projesine dayanır (Hafner ve Matkhew, 2000).

İnternetin en fazla kullanılan hizmetlerinden birisi olan elektronik posta hizmeti 1970'lerin başında askeri hizmetler de kullanılma amacıyla oluşturulmuştur (Gürcan, 1999). 1980'li yılların ortasına gelindiğinde Savunma Bakanlığı'na bağlı Amerikan askeri bilgisayar ağı, ARPANET'ten ayrılmış ve MILITARYNET adı ile kendi ağını kurmuştur. Bunu takiben ARPANET Amerikan hükümetinin müdahalesi ile NSFNET olarak düzenlenmiştir (Boğa, 2011). 1990 yılında bazı özel şirketlerin internet hizmeti veren işletmeleri devralmaları ile başlayan özelleştirme süreci, 1995 yılı mayıs ayında NSF'nin internet ana işletmeciliğinden tamamen çekilmesi ile tamamlanmıştır. 1995 yılından itibaren ise ABD internet hizmetleri tamamen özel işletmelerin bünyesinde yürütülmektedir (İşman, 2005).

İnternet teknolojisi Türkiye'ye ilk olarak, 1987 yılında Ege Üniversitesi'nin öncülüğünde kurulan, Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı ile gelmiştir. İlk internet bağlantısı ise 12 Nisan 1993 tarihinde Ankara-Washington arasında kurulan kiralık hat sayesinde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu(TÜBİTAK) ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi işbirliğiyle kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra ki süreçte Ege üniversitesi(1994), Boğaziçi Üniversitesi(1995), İstanbul Teknik Üniversitesi(1996)'nde de kullanılmaya başlanmıştır. (Üstün,2001). 1998 yılında da Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde İnternet Üst Kurulu oluşturulmuştur. Kurul, ülkede internetle ilgili kesimleri bir araya getiren yarı sivil bir oluşum niteliği taşımaktadır (İşman, 2005).

Askeri amaçlarla kurulmasına rağmen internet teknik ve kullanım özelliklerinin çok fazla olması nedeniyle kısa zamanda birçok alana yayılmış ve gelişmiştir. İnternet sitelerinin içeriklerini yerlerine göre değil de bilgiye göre düzenleyen ve daha sonra kullanıcılar aramak istediklerinde bu bilgiye rahatça ulaşmalarını sağlayan world wide

web(www) uygulamasının 1989 yılında Tim Barners Lee tarafından geliştirilmesinden sonra internet kullanımı yaygınlaşmıştır (Güçdemir, 2010).

2.2. Sosyal Paylaşım Ağları

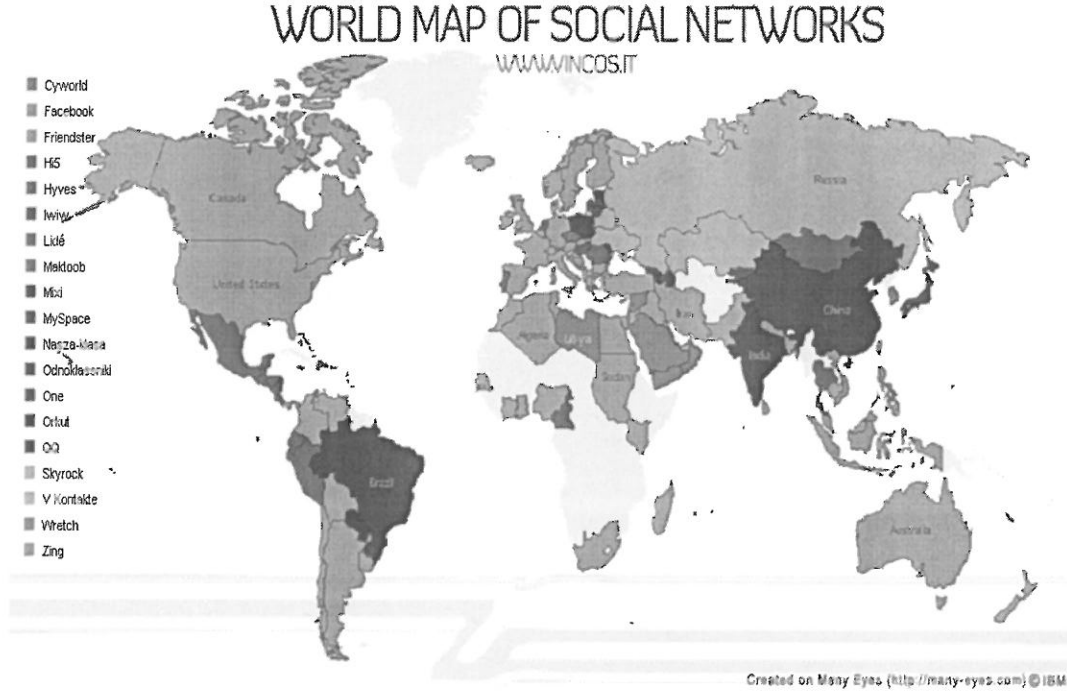
Sosyal ağlar; kullanıcılarına belli bir kullanım şeklinin olduğu, tercih ettikleri niteliklerini yansıtabilecekleri bir profil sayfası oluşturma, iletişime geçmek istedikleri kişilerden bir arkadaş listesi oluşturma, bu listedeki kişilerin oluşturulan sistemdeki diğer kişiler ile olan bağlarını, paylaşımlarını ve karakteristik özelliklerini izleme şansı veren web tabanlı uygulamalardır. Oluşturulan bu kişisel profiller sesli, görüntülü ve yazılı birçok içeriği bünyelerinde bulundurmaktadırlar (Body ve Ellison, 2007).

Sosyal paylaşım ağlarının ilk ortaya çıkışları eski okul arkadaşlarının birbirleriyle yeniden iletişim kurmaları ve var olan ilişkilerini koparmamaları fikrinedayanmaktadır. Bu amaçla ABD’de 1995 yılında Classmates.com kullanıcıların kullanımına sunulmuştur. Sosyal ağları daha önceki sosyal web sitelerinden ayıran en önemli özellik yeni insanları tanımayaimkân sağlamasının yanında daha öncede tanıdığımız kişilerle de etkileşim olanağı sağlamasıdır (Body ve Ellison, 2007).

Bir sosyal paylaşım sitesinin popülerliği ve yaygınlığı o siteyi kullanan kişilerin sayısı ve bu kişilerin ağlarındaki diğer kişilerle gerçekleştirdikleri etkileşim miktarlarına bağlıdır. İletişim ve etkileşimin yeni aracı sosyal paylaşım ağlarına katılımın bu kadar yoğun olması insanların bu duruma olan ihtiyaçlarının büyüklüğünün bir göstergesidir. (Pui- Chiu, Cheung ve Lee, 2008).

Birçok kişiye göre sosyal ağların gerçek anlamda ilk örneği olan Friendster 2002 yılında kurulmuştur.2003 yılından sonra ise sosyal ağlara karşı artan yoğun ilgi sonucu sosyal ağ sayısında bir patlama yaşanmıştır.2003-2010 yılları arasında aralarında Myspace, LastFm, LinkedIn, HI5, Facebook, Flickr, Orkut, Yahoo!360, Youtube, Cyworld, Xang, Bebo, Mychurch, Twitter, FriendFeed, NetLog, Posterous, Google Buzz ile Sportpost’un da bulunduğu birçok sosyal ağ kullanıcıların hizmetine girmiştir (Hazar, 2011).

Dünyadaki birçok kişinin vazgeçilmezi olan Facebook, Twitter, Flickr gibi sosyal paylaşım ağları dünyada farklı yerlerde farklı yoğunlukta kullanılmaktadır. Aşağıda dünya genelinde hangi sosyal paylaşım sitesinin ne kadar yoğun kullanıldığını gösteren bir şekil bulunmaktadır.

Şekil 1: Sosyal Paylaşım Ağlarının Dünya Geneli Kullanım Dağılımları (Pewglobal,2012).

Şekil 2 de de görüldüğü üzere Çin,Rusya,Hindistan ve Brezilya gibi bazı büyük ülkeler dışında facebook kullanımı dünya geneline yayılmış ve her ülkede en çok kullanılan sosyal ağ haline gelmiştir (Pewglobal.org, 2012)

Farklı uygulamaları bünyelerinde bulunduran birçok sosyal ağ sitesi öncelikle daha önce var olan ilişkilerin sürdürülmesi, geliştirilmesi ve devam etmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bazı sosyal ağ siteleri ise ortak ilgi alanları, politik görüşler, meslekler ve farklı aktiviteler çerçevesinde yabancı kişilerin katılımına da olanak sağlamaktadırlar. Sosyal ağların yeni insanlar tanımak ve onlarla etkileşimler kurabilmeye olanak tanımaları, onları günümüzün nitelikli kitle iletişim araçları haline getirmektedir (Lenhart, Madden, Macgill ve Smith, 2010).

Pew Araştırma Merkezinin Aralık 2012 de sosyal medyada küresel eğilimler konulu araştırma raporuna göre; sosyal paylaşım ağlarını kullananların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle ABD, İspanya, Rusya gibi gelişmiş ülkelerde nüfusun büyük çoğunluğu sosyal paylaşım sitelerini günlük bir alışkanlık haline getirmiştir. İnternetin dünyada yayılmasına paralel olarak sosyal medya kullanımı da tüm dünyada artış göstermektedir. Bu araştırma raporuna göre; cep telefonları ve özellikle akıllı telefonları tüm dünyada yaygınlaşması sosyal medya kullanımını da büyük oranda arttırmaktadır. Çoğunlukla genç ve iyi eğitilmiş 30 yaş altı kişiler tarafından kullanılan bu teknolojiler de sadece sosyal paylaşım ağları takip edilmemekte, aynı zamanda siyasetteki gelişmeler, istihdam ve tüketim konularında da güncel bilgilerin takibi yapılmaktadır (Pewglobal.org, 2012).

Sosyal paylaşım siteleri üzerinde gerçekleştirilen iletişim ve etkileşim aynı zamanda gerçek dünya da yeni bağlantıların kurulmasına ve var olan bağlarında güçlenmesine vesile olmaktadır. Diğer bir ifade ile bu siteler sanal etkileşime sağladıkları olanaklar sayesinde arkadaşlıkların kurulmasına yardımcı olabilmekte ve kurulan bu arkadaşlıklar bazen kalıcı olabilmektedirler. Sosyal paylaşım ağları başkaları ile etkileşime girmeyi sağlamanın yanında, kullanıcıların kendilerini ifade edebilmelerine de olanak sağlamaktadır. Kullanıcılar bu ortamda çok zengin bir içerik ve faaliyet listesi ile karşılaşmakta buda onların iletişim kapasitelerini arttırmaktadır (Body ve Ellison, 2007).

2.3. Modern, Postmodern Kültür ve Medya

Modern kültür dış unsurların insanların yaşamında büyük yer kapladığı dönemi tanımlayan bir sözcüktür. Televizyonun yeni çıktığı ve yayıldığı dönemde, insanlar çoğunlukla düşünce, duygu ve davranış kalıpları açısından izledikleri karakterleri kendilerine model olarak almaktaydılar. Televizyonda çıkan kadınlar, izleyici kadınlara nasıl giyinecekleri, nasıl ideal kiloya ulaşacakları ve nasıl genç görünecekleri konusunda bir rol modeli olarak sunulmaktaydı. Erkek izleyiciler içinde buna benzer rol modelleri sunulmaktaydı. Özellikle kadınlar için sunulan rol modelleri için kozmetik ürünleri ön planda sunulmaktaydı. Bu yüzden bu dönemde kozmetik ürünlerinin

üretiminde ve tüketiminde patlamalar meydana geldi. Bu dönemdeki bireyler medyada sunulan kişilik tiplerini ulaşılması gereken örnek insan tipleri olarak algıladı (Shane, 2001).

Ancak güncel kuşak yani postmodern kuşak televizyon yıldızlarını kendisine model olarak görmemekte ve daha çok iç etkenlere göre yaşamaktadır. Başkalarını model almaktan çok diğer insanların kendisini izlemesini tercih etmektedir. Mükemmel görünmek için kozmetik ürünlerini kullanmamakta ve tüm kusurlarına rağmen, büyük bir özgüvenle kendi isteklerine göre bir yaşam planı belirlemektedir. Diğer insanlarında kendisinin yaptıklarını takip etmesini beklemektedir. Öz merkezli ve kendi hislerinin tamamen doğruluğuna emin olan bir nesil günümüz dünyasında yaşamaktadır (Shane, 2001).

Önceleri, bir televizyon şovu, bir sinema filmi, bir roman ya da dergi bizim dışımızdaki unsurlarla vakit geçirmemizi sağlamakta idi, ancak yeni medya da eğlencemizin kaynağı bizleriz. Elektronik medya kullanıcılarına bireysel kontrol şansı verdi ve kullanıcılar da kendilerini daha aktif ve daha yakın gördükleri bu internet ortamında kendi hikâyelerini yazmaya başladılar. İnternet sitelerinin isimleri bile buna göre belirlenmiştir. My Yahoo, My AOL, MySpace gibi siteler kullanıcıların kendilerini daha özel ve daha hakim hissetmeleri, bu sitelerin kendileri için kurulduğunu ifade etmesi için şirket yöneticileri tarafından bilinerek başlarına my eklenmiştir (Twenge ve Campbell, 2009).

Post modern toplumunun en önemli özelliği; günümüzün son derece gelişmiş iletişim araçları bireyin mekân ve zamana olan bağlılığını ortadan kaldırmıştır. İnsanlar artık istedikleri herhangi bir yerdeki kendilerinden çok uzaktaki insanlar ile istedikleri zaman iletişim kurabilmektedirler. Belirli bir fiziksel mekân ya da belirli bir zaman boyutu başka insanlarla konuşmak veya herhangi bir şekilde iletişim kurmak için bir şart olmaktan çıkmıştır. İnternet ve cep telefonları gibi iletişim araçları birey ve toplumları tarihin hiç bir döneminde görülmemiş bir biçimde birbirine yakın hale getirmiştir. Post modern toplumun başlangıcında bilişim ve iletişim alanında yaşanan yenilikler ve gelişmeler günümüzde hayatın diğer alanlarını da kapsayacak şekilde

genişlemektedir. Buda tarihin diğer çağlarından çok farklı bir boyutta yaşadığımızı göstermektedir (Stevenson, 2008).

2.4. Lise Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri

Araştırmamızın evrenini oluşturan ve genel olarak 13-17 yaşları arasında bulunan lise öğrencileri gelişim düzeyi olarak; orta ergenlik dönemi içerisinde incelenebilirler (Kulaksızoğlu, 2004).

2.4.1. Orta Ergenlik Dönemi

Orta ergenlik dönemi kızlarda 13-16 erkeklerde ise 14-17 yaşları arasında gerçekleşen çok boyutlu bir gelişim dönemidir. Bu dönemde yoğun olarak bedensel değişimler görülür ve genital organların ergenliğin ilk döneminde fiziksel gelişimlerini büyük ölçüde tamamlamalarından dolayı bu dönemde yoğun cinsel duygular oluşur ve gelişir. Bu gelişime paralel olarak gençlik aşkları yaşanır ve cinsel merak üst seviyededir. Bu dönemde soyut düşünme başlar, bugün ve gelecek arasında bağlar kurulmaya başlanır, din, felsefe ve genel olarak mistik konulara dair bir merak gelişmeye başlar. Benmerkezcilik bireyin hayatında ön plandadır. Birey hayata dair her şeyi bildiğini zanneder ve her şeye gücü yetme duygusu geliştirmektedir (Gander ve Gardiner, 1995).

Bu dönemdeki bireylerde ortak bazı özellikler bulunmaktadır. Bunların bir kısmı aşağıda sıralanmıştır: (Kulaksızoğlu, 2004; Temel ve Aksoy, 2001)

1.Cinsel olgunlaşmanın başladığı ve hızlı değişimlerin yaşandığı ergenliğin bu döneminde fiziksel-ruhsal gelişmeler ve önceki dönemlere göre bireyde keskin farklılaşmalar meydana gelmektedir.

2.Bu dönemde gençler ebeveynlerinin gözünde ne tam bir çocuk ne de tam bir yetişkin olarak görülmezler. Bu yüzden ebeveynleri ve çevrelerindeki diğer yetişkinler onların davranışlarının sınırlarını çoğunlukla kestirememektedirler.

3.Birey için kim olduğu ne yaptığı ve neyin iyi olduğu konusunda arkadaşlar ana babalardan daha etkilidir. Ana babaların değerlerinin bu dönemde reddedildiği görülmektedir. Yine başka bir araştırmaya göre de (Kaplan, 1994) bu dönemdeki arkadaş çevresi bireyi ailesinden daha fazla etkiler. Arkadaşlarının değerleri, kararları, giyim-kuşam ölçütleri ve davranış biçimleri ergen için ailesinin kıstaslarından daha önemlidir. Çünkü bu dönemde ergenler arkadaş çevreleri ile daha fazla duygusal bir bağlanma içerisinde bulunmaktadır

4.Bu dönemde bireyin davranışları abartılı ve duyguları da uçlarda yer almaktadır. Bedensel olarak büyümüştür; ancak kendini bir yetişkin olarak görmemektedir. Bu yüzden çocukça davranışları ile yetişkin gibi davrandığı durumlar benzer şartlar da ortaya çıkabilmektedir.

5.Bu dönem ergenin problemlerinin en üst seviyede sergilendiği gelişim aşamasıdır. Bu dönemde ergenin sosyal çevresi genişler ve insan ilişkileri ile ilgili yeni deneyimler keşfedeceği ortamlara girmeye çalışır.

2.5.Ergenler ve Yeni Medya

İnternet kullanımı ergenler arasında hızla yayılmaktadır.90'lı yıllarda internet daha çok eğlence amacıyla kullanılmaktaydı. Ancak 2000'li yıllara gelince, internetin birincil kullanım amacı özellikle ergenlerde sosyal etkileşim olmuştur. (Raacke ve Bond-raccke, 2008).Bu dönemdeki bireyler eski arkadaşlarıyla bağları koparmamak, yeni arkadaşlarıyla sürekli temas halinde olmak, yeni arkadaşlar edinmek, kendisi hakkında paylaşımlar yapmak, başkalarının neler yaptığını öğrenmek ve duygusal olarak kendisini bir yere bağlı olarak hissetmek için internet kullanımına yönelmektedirler. Buda ergenlerin chat odalarında gezinmeleri, email kullanmalarını, anlık mesajlara ilgi duymaları ve sosyal ağlara katılmalarının kişiler arası etkileşimleri ile ilgili olduğu fikrini desteklemektedir (Valkenburg, 2007).

İnternetin ve özelde sosyal medyanın ergenler arasında yayılması sonucu yapılan araştırmalarda iki karşıt bulgu ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birisi, ergenlerin internet kullanımının onların aileleri ve arkadaşları ile geçirecekleri değerli zamandan

çaldığını ve internette kurdukları ilişkilerin de yüzeysel ilişkiler olduğunu bu yüzden internet kullanımının ergenlerin sosyal ve duygusal dünyalarını olumsuz etkilediğini belirmişlerdir (Kraut ve diğer.,1998). Diğer bir grup ise ergenlerin internet kullanımı sayesinde yeni arkadaşlar edindiklerini ve hatta internetin olanakları sayesinde yeni arkadaş edinmelerinin de kolaylaştığını, eski arkadaşlarıyla da sürekli temas halinde olmaları sayesinde duygusal ve sosyal gelişimlerinin de desteklendiğini iddia etmektedirler. Ancak internetteki hızlı değişim ve gelişmeler bu konuda tutarlı bir literatür oluşturmayı engellemektedir. Bu yüzden internet kullanımının etkilerinin ve nedenlerinin aydınlatılabilmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Valkenburg, 2007).

Bilgisayar teknolojilerinin ulaşılabilirliği ve yaygınlığı özellikle gençler arasında önemli bir etki bırakmaktadır. Özellikle kolej öğrencileri arasında yapılan araştırmalar da Facebook kullanımı bir hayli yaygındır (Pempek, 2009).Bu durum aslında yetişkinliğe adım atacak olan ergenlerin gelişim özellikleriyle paralellik göstermektedir. Bu aşama da yeni bir kimlik oluşumuna, tutarlı bir benlik oluşturma çabalarına ve değerlerini belirlemeye çalışan bireyler bir psikolojik karmaşanın içerisindeyler. Bu dönemde daha yoğun olarak platonik ve romantik bağlar arayan, kendi karakteristik özelliklerini kıyaslayabilecekleri arkadaşlıklar arayan, aşk, iş ve dünya görüşü hakkında yoğun bir değişim ve baskı hissedilmektedir. Bu yüzden bu dönemde yeni ilişkiler kurmak, eski ilişkileri geliştirmek bir ihtiyaç haline gelmektedir (Arnett, 2000).

Günümüzde ergenler ve genç yetişkinler sosyal davranışlar ve kişiler arası ilişkiler için yeterliliklerini Facebook gibi çevrimiçi alanlarda test etmektedirler. Sosyal destek edinerek kişiler arası ilişkiler başlatmak ve var olan bağları güçlendirmek bu çevrimiçi araçların birincil amaçlarıdır(Guarnieri,2012). Nitekim Ellison ve arkadaşları da sosyal medyanın var olan bağları koruma ve geliştirme, yeni ilişkilerin oluşmasını sağlama gibi bu alanın birincil gelişim örüntülerini yerine getirdiğini belirtmektedirler (Ellison, Steinfieldve Lampe, 2007).Facebook'ta sosyal bağlar kurmak, sabit bir öz kavramı yaratmak ve bir kişiler arası iletişim tarzı kurulmasına yardımcı olmakla yetişkinliğe adım atacak olan bu kullanıcı kitlesinin sosyal ve kişiler arası gelişim aşamalarında çok önemli bir rol oynamaktadır (Guarnieri, 2012).

2.6. Sosyal Medyanın Yeni Fenomeni Facebook

Facebook ortaya çıktığı 2004 tarihinden beri en hızlı yayılan sosyal medya sitesidir. Sitenin olağanüstü popülerliği yakınlarımız ve arkadaşlarımızla kurduğumuz iletişim yollarında, bilgiye ulaşma ve dünyada meydana gelen olaylara daha yakından bakma hatta bazen bu olaylara katılma yollarımızda devrim yapmıştır (Seto, 2012). Sosyalradar.com sitesine göre dünyada facebook kullanıcı sayısı Eylül 2013 itibariyle 1 milyarı 190 milyondur. Ayrıca 874 milyon mobil kullanıcı ve günlük 728 milyon aktif kullanıcı sayısı site muazzam kullanım oranlarına ulaşmıştır (Sosyalradar.com, 2013).

Facebook Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkmış olmasına rağmen bugün kullanıcıların yaklaşık yüzde 80'i bu ülkenin dışındadır (Fletcher, 2010). Facebook kullanıcılarının en yüksek olduğu ülkeler ise sırasıyla; ABD, Brezilya ve Hindistan'dır. Ayrıca şehirler bazında Facebook'un dünyada en fazla üyeye sahip olduğu şehir 17.484.300 kullanıcı sayısı ile Endonezya'nın Jakarta şehri olurken bu şehri 9.602.100 üye sayısı ile İstanbul takip etmektedir Facebook kullanıcı sayısının toplam Türkiye nüfusuna oranı %41, İnternet kullanıcılarına oranı ise %90'dır, diğer bir deyişle her 10 internet kullanıcısının 9'unun Facebook hesabı bulunmaktadır(Smgconnected,2012). Türkiye'de İnternet sahibi haneler interneti en çok sörf yapmak (%87) ve Facebook'a girmek (%82) için kullanmaktadır(Türk Telekom,2012).Facebook'un yaş gruplarına göre kullanımında gençlerin oranı yetişkinlere göre oldukça yüksek oranlarda seyretmektedir. Türkiye'de 18-29 yaş arası sosyal ağ kullanımı %52, 30-49 yaş arası sosyal ağ kullanım oranı %25'te, 50 yaş üstünde sosyal ağ kullanım oranı ise sadece %9'dur (Sosmed, 2011).

İnsanların birbiriyle iletişim kurması amacıyla kurulan Facebook birçok sosyal medya sitesi gibi kullanıcılarına kendi profillerini yaratma imkânı sağlamaktadır. Facebook üyelerine, kendileri hakkında bilgi paylaşımı yapmalarını sağlayan ve kendi profillerini başkalarının profillerine bağlayan birbiriyle ilişkili profil sayfalarından oluşmaktadır. Bir facebook profili azami olarak kullanıcı ismi, cinsiyet, doğum tarihi ve e-mail adresinden oluşmaktadır. Kullanıcılar isteğe bağlı olarak; ev adresi, telefon numarası, iş bilgileri, ilgiler, hobiler ve fotoğraf ekleyebilirler. Etkileşim olanağı

sağlayan bir arkadaş listesi, duvar, durum güncellemeleri, olaylar, fotoğraflar, videolar, mesajlar, sohbet, gruplar ve beğeniler facebook'un belirgin diğer özellikleridir. Özellikle arkadaş listesi Facebook'un en önemli özelliğidir (Nadkarni ve Hofmann, 2011) ve Facebook en fazla 5000 arkadaş edinebilmenizi sağlamaktadır.

Bir Facebook profilinin aktivitelerini oluşturan öğeler Facebook uygulamalarıdır. Bu uygulamaların en önemlileri; kullanıcıların her türlü içeriği yorumlamaları, paylaşımları ve etiketlemelerini sağlayan blog uygulaması Facebook Notları, kullanıcıların arkadaş oldukları kişilerin profil sayfalarına notlar bırakabildikleri yada herhangi bir paylaşımda bulunabildikleri Facebook duvarı ve kullanıcıların arkadaşlarıyla görüntülü yada yazılı olarak görüşmelerini sağlayan sohbet bölümüdür.

Bu uygulamalardan facebook duvarında sık sık durum güncellemeleri yapılmaktadır. Durum güncellemeleri facebook kullanıcısının kendisi ve arkadaşlarının yayınladıkları kısa mesajlardan oluşan bir haber kaynağıdır. Bu haber kaynağı günümüzde iletişim amacıyla sıklıkla kullanılan ve hızla yaygınlaşan bir alan haline gelmektedir (Java, Song, Finin ve Tseng, 2007).

Yine Facebook'un kişilerin veya şirketlerin satmak istedikleri ürünlerin reklamını yapabildikleri Facebook Pazarı, üyelerin arkadaşlarına duyurmak istedikleri olaylar ve düzenledikleri etkinlikleri haber verdikleri olaylar ve etkinlikler uygulaması, birbirlerine sanal hediyeler gönderdikleri hediyeler uygulaması ve belki de en çok kullanılan uygulamalarından birisi olan oyun oynama, en belirgin uygulamalardır.

Facebook İngilizce dışında ki ilk kullanım dili olarak Türkçe'yi kullanmıştır. Gökhan Çeliker tarafından Kasım 2007'de hazırlanan bir Mozilla Firefox çeviri eklentisiyle Türkçe dil seçeneği eklenmiştir. Ağustos 2008 tarihinden itibaren de site resmi olarak Türkçe görüntülenmektedir.

Facebook'un muazzam kullanıcı sayısı ve kullanıcılarının kişiliklerini ve yeteneklerini yansıtmasını sağlayan uygulamaları onun iş dünyasında meslek elemanı alımlarında bir özgeçmiş formu olarak görülmesini sağlamıştır. Birçok ülkede

işverenler, işe alınacak kişilerin facebook profillerini inceleyip, işe alım kararını bu incelemeye göre vermektedirler (Copeland, 2009).

2.6.1. Facebook'un Tarihi ve Gelişim Süreci

Şubat 2004 te Mark Zuckerberg o zamanki adıyla Thefacebook olan ve sadece duvar uygulamasına sahip olan siteyi Harvard Üniversitesindeki odasında kurdu. Oluşturulduktan 1 ay sonra Harvard da ki öğrencilerin yarısı siteye üyeydi. Facebook daha sonra, MIT ve Boston Üniversitesine yayıldı. Ancak bu yayılma hız kesmeyerek ABD'de ki üniversitelerden sonra sırasıyla Kanada, İngiltere, Avustralya, yeni Zellanda, İrlanda ve Meksika'daki üniversitelere de yayıldı. Ağustos 2005'te sitenin Daha önce Thefacebook olan ismi, Facebook olarak değiştirildi ve siteye Fotoğraf yükleme servisi özelliği eklendi(Wilson, Gosling ve Graham,2012).Şubat 2006'da site yönetiminin Üniversite öğrencilerinin lise öğrencilerini arkadaş olarak eklemelerine izin vermesiyle liselerde bu sosyal ağa katıldılar. Daha sonraki süreçte, başlarda sadece kolej ve üniversitelerde kullanılan site 2006 da site yönetimi 13 yaşından büyük tüm kullanıcılara geçerli bir e-mail adresi ile üyelik izni verince siteye farklı yaş seviyelerinden katılımlar meydana geldi ve sonuç olarak facebook kullanıcı sayısında büyük bir artış meydana geldi (Brown,2008).Ağustos 2006'da not ekleme uygulaması ve yine aynı yıl içerisinde haber kaynağı özelliği eklentileri yapıldı. Ancak haber kaynağı eklentisi, tüm üyelerin birbirlerini görmelerine neden olduğu için sitenin güvenilirliğini zedeledi (Klassen, 2007).

Facebook CEO'su Mark Zuckerberg sonradan şirketler için ürünlerinin reklamlarını Facebook'ta paylaşmalarına imkân tanıyarak, sitenin ekonomik büyümesindeki en büyük hamleyi gerçekleştirdi. Ayrıca kullanıcıların ticari markalarla ilgili kişisel değerlendirmelerine de olanak tanınması, tüketicilerin satın alacakları mallarla ilgili diğer tüketici yorumlarını görüp, doğru tercihte bulunmalarını sağlamıştır. Yine aynı yıl içerisinde Facebook Iphone'ye uyumlu hale getirilerek mobil facebook dönemi başlatılmıştır (Klassen, 2007).

Nisan 2008 de sohbet uygulaması,2009 yılında kullanıcıların paylaştıkları verilere beğenilerini gösterebilecekleri 'Like' özelliği,2010 yılında Open Graph API özelliği ve 2011 yılında da çok tartışılan ve eleştirilen zaman tüneli özellikleri facebookun gelişim sürecindeki ana öğelerdir.2011 yılında dünyanın en büyük sosyal ağı haline gelen Facebook hakkında yapılan akademik çalışmalarda yıllara göre artış göstermiştir (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Facebook ayrıca yerel ve ulusal bazda; Restoran, cafe, sağlık ve fitness merkezi, konaklama tesisi, otel, sinema, tiyatro, tarihi mekanlar gibi iş ve organizasyon yerlerinin tanıtımlarının yapıldığı profil sayfalarına da izin vererek kullanıcıların bu sayfaları kendi profillerine eklemeleri, ayrıca sayfalarında paylaşarak diğer arkadaşlarının da görmelerini sağlayabilmektedir. Politikacılar, din adamları, sanatçılar, futbol yıldızları ve daha niceleri adına açılan sayfalar da kullanıcılar tarafından eklenerek, bu kişiler hakkında ki bilgilerin başka kullanıcılar tarafından da görülmesi sağlanmakta ve bu sayede bu ünlü kişiler hakkında farklı kesimlerden kişilerin görüş belirtmesi sağlanmaktadır.

Facebook son zamanlarda bazı uygulamalarıyla kullanıcılarının tepkisini çekmektedir. Özellikle Facebook'un sanal ortamda tüm aktivitelerimizi kayıt altına almayı hedeflediği yeni projesi olan Open graph kullanımı yaygınlaştığında siteler uygulamalarına bu özelliği ilıstirdikçe, kullanıcıların çeşitli uygulama, web sitesi vs. gibi alanlarda yaptıkları tüm hareket direkt olarak etkinlikler listelerine yansıtılacaktır Örneğin bir fotoğraf paylaşım sitesine facebook hesabınızı eşlediğinizde o sitede bulunan bir fotoğrafa sadece bakmanız profilinizde otomatik olarak yayınlanması için yeterli olacaktır. Bu uygulamayla facebook izin verdiğiniz tüm çevrimiçi ve çevrimdışı etkinliklerinize ait verileri kayıt altına alabilecektir (Facebook, 2012).

2.6.2.Facebook Kullanıcı Analizi

2.6.2.1.Facebook Kullanıcı Özellikleri ve Kullanım Nedenleri

2004 yılında kurulan Facebook, daha açık ve birbirine daha bağılı bir dünya oluşturmayı ana hedef edinmiştir.Kullanıcılar bu hedef çerçevesinde facebook'u arkadaşları ve aileleri ile bağlantı halinde olma, dünyada ve çevrelerinde neler olup

bittiğini keşfetme ve sorunlarını paylaşma, ifade etme amacıyla kullanmaktadırlar (Facebook Newsroom Fact Sheet, 2012).

İnsanlar Facebook'u temel amacı insanlarla bağlantı halinde kalmak olan, eğlenmek, bilgi paylaşımı yapmak ve sosyal etkileşimlerde bulunmak için kullanmaktadırlar, (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).Ancak Facebook kullanma amacımız ve motivasyonumuz daha çok Facebook'un spesifik uygulamalarına bağlıdır. Bilgi paylaşımı için statü güncellemeleri, profesyonel ilerlemeler ve sosyal etkileşim için duvar yazıları kullanılmaktadır. Ayrıca Facebook ta yapılan bir paylaşım yorum yapmakta daha çok eğlenme, arkadaşlık ve sosyal etkileşim amaçlarına hitap etmektedir. Bunların yanında mesaj göndermede yakınlaşma ve sosyal etkileşim amaçlarına hitap etmektedir (Smock, Ellison, Lampe, ve Wohn, 2011).

Facebook kullanımına neden olan motivasyon kaynaklarını iç ve dış olmak üzere iki grupta ele alınabilir.Dış motivasyonlar, daha çok kullanıcıların birbirlerinin doğum günlerini hatırlatması,site de meydana gelen değişikliklerle ilgili mail adreslerine sürekli hatırlatma amaçlı mesajlar gönderilmesi gibi durumlardır. Ancak Facebook kullanımını asıl tetikleyen iç motivasyonlardır. Sosyal uğraşı ihtiyacı, arkadaşlarla temas halinde olma ihtiyacı, sosyal sermaye kazanma ihtiyacı gibi içsel ihtiyaçlar dış dünyadan gelen uyarıcı etkenlerinde tetiklemeyle kullanıcıları Facebook kullanımına yönlendirmektedir (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Kullanıcıların cinsiyetleri, ırkları, dinleri eğitim seviyeleri ve kültürel özelliklerine göre Kullanım farklılıkları gösteren Facebook daha çok genç bireyler tarafından tercih edilmekte ve bu bireylerde daha çok var olan arkadaşlarını bulma ve bu arkadaşlarının aktivasyonlarından haberdar olma ve bu aktivasyonlar üzerinden karşılıklı iletişimin güncel tutulmasını amaçlamaktadır (Nadkarni ve Hofmann, 2011) .

Facebook geliştikçe yeni özellikler eklendikçe bireysel ve grup olarak kullanımında da farklılıklar meydana gelecektir. Facebook gruplarına katılmak için dört büyük gerekçe gözlemlenmektedir. Sosyalleşme, eğlence, başkasının gözünde statüsünü görme ve bilgi alma amacıyla genellikle Facebook gruplarına katılım gerçekleşmektedir(Park, Kerk ve Valenzuela,2009).Facebook kullanımında cinsiyet farklılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır.Kadınlar genellikle siteyi arkadaşlarıyla

iletişim kurmak için kullanırken, erkekler daha çok gerçek sosyal yaşamlarının bir telafisi ve öz sunum amacıyla kullanmaktadırlar (Barker,2009). Ergenler ve yetişkinliğe yeni ulaşmış bireyler grubu Facebook'u fikirlerini, duygularını ve ilgilerini daha iyi açığa vurmak amacıyla kullanmakta ve site üzerinde arkadaşlarıyla daha samimi bağlar kurmak için ayrıntılı ve karmaşık profiller oluşturmaktadırlar (Livingstone, 2008).

Daha önce yapılan araştırmalar da cinsiyet farklılıklarının internet kullanımı üzerinde genel olarak bir etkisinin olmadığı belirtilmekte, ancak internet kullanım nedenleri ile kullanım süresi üzerinde bir farklılık yarattığı görülmektedir. Kadınlar daha çok internet üzerinde başka kullanıcılar ile var olan bağlarını güçlendirmek için sosyal etkileşime vakit ayırırken, erkekler daha çok görev odaklı, gazete okumak, finansal bilgileri ve yeni olayları takip etmek gibi aktivitelere zaman ayırmaktadırlar. Facebook kullanımındaki cinsiyet farklılıkları da genel internet kullanımındaki farklılıklara benzerdir. Kadınlar facebook üzerinden var olan sosyal bağlarını geliştirmekle daha çok vakit geçirirken, erkekler ise yeni sosyal çevreler edinmek, yeni insanlar tanımak ve yeni buluşmalar ayarlamak için sitede vakit geçirmektedirler yani erkekler kadınlardan farklı olarak sitede yeni arkadaşlıklar kurma peşindedirler (Muscanell ve Guadagno, 2011).

Facebook kullanımı ve facebook üzerinden bilgi paylaşımında kültürler arasında da farklılıklar tespit edilmiştir. Kültürel özellikler, site üzerinde paylaşılan bilginin bireysellik derecesini, kişinin sitede kendini ne kadar ve nasıl tanıtacağını, kendisini ne kadar ifade edebileceğini belirlemektedir.(DeAndrea, Shaw ve Levine,2010).Bu anlamda Vasalou ve arkadaşları (2010) Facebook kullanımında kültürler arası farklılıklarla ilgili çalışmalarında farklı ülkelerde ki insanların facebook uygulamaları tercihlerinde farklılıklar tespit etmişlerdir. Bu çalışmada; Amerikalı kullanıcıların İngilizlere göre Facebook gruplarına daha fazla katıldıkları, İtalyan kullanıcıların Facebook'ta en çok oyun oynayan ve gruplara en fazla katılım gösteren kullanıcılar oldukları, Yunan kullanıcıların Facebook'ta durum güncellemelerini en az yapan kullanıcılar oldukları, Fransızlarında hem Facebook'u hem de Facebook uygulamalarını en az kullanan millet olduğu tespit edilmiştir (Vasalou, Joinson ve Courvoisier, 2010).

Çevremizde ki insanlarla mevcut ilişkileri koruma ve samimiyeti artırma ihtiyacı insan doğasında var olan bir ihtiyaçtır ve sanal iletişimde bu samimiyeti geliştirme yollarından birisidir. Sitede bir kişinin kendisiyle ilgili bilgileri ifşa etmesi aslında sitedeki arkadaşları ile olan samimiyet derecesinden etkilenmekte ve aslında bu çaba da var olan bağları korumak ve yeni bağlar oluşturma amacını gütmektedir (Park, Jin ve Jin, 2011).Nadkarni ve Hofmann(2011) Facebook kullanımının insanların ait olma ve kendilerini başkalarına anlatma ihtiyaçlarından kaynaklandığını savunmuşlardır. Ayrıca ait olma ihtiyacının demografik ve kültürel faktörlerden, kendini başkalarına anlatma ihtiyacının ise kişilik, narsizm, utangaçlık, özsaygı ve öz değer gibi psikolojik değişkenlerden kaynaklandığını ve her iki ihtiyacın da insanları Facebook kullanmaya teşvik ettiğini çalışmalarında gözlemlemişlerdir (Nadkarni & Hofmann, 2011).

Türkiye’de Facebook üzerine yapılan bir çalışmada, kullanıcıların siteyi ikinci bir yaşam alanları olarak gördükleri ve sosyal çevrelerini geliştirmek amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir(Erdoğan, 2009).Yapılan başka bir araştırmada da kullanıcıların zaman ve mekân sınırlaması olmadan aynı ortamı paylaşabilmelerinden dolayı facebook’u tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Aynı zamanda kullanıcılar siteyi yeni ilişkiler kurma ve sürdürme ye alternatif bir ortam olarak düşünmektedirler (Çetin, 2009)

Facebook kurulduğu günden bu yana muazzam bir gelişme göstermiş ve farklı kültürlerden, yaş gruplarına ve farklı insan gruplarına yönelik bir büyüme göstermiştir. Günümüzde sitenin kullanımı günlük bir rutin haline gelmiştir. Sitenin kullanımının insan karakterinden ve psikolojik durumundan etkilenme derecesinin incelenmesi bu açıdan önemli bir varsayımdır. Ayrıca bu inceleme insanların üye oldukları sosyal ağlarıyla ilgili çok farklı ve derin analizler yapabilmenin yolunu da açacaktır.

2.6.2.2.Facebook Arkadaşlığı ve Siteye Olan Bağımlılık

Geleneksel olarak arkadaşlık bir yoldaşlık ve sosyal destek demektir, insanlar arkadaş olmadan önce karşılıklı olarak belli bir güven, samimiyet kazandırma süreci

yaşamaktadırlar (Santrock,1987).Ancak facebook üzerinden gelen ya da giden arkadaşlık tekliflerinde bu süreç çok çabuk ve yüzeyseldir. Buda Facebook arkadaşlığının normal arkadaşlıkla aynı anlama gelmeyebileceğini göstermektedir. Facebook'ta arkadaş olan birçok kişi birbirine karşı duygusal olarak nötürdür ve aralarında bir bağlılık hissetmemektedirler (Walther, 2008). Gerçek hayatta bir insanın ortalama 15-20 arkadaşının bulunabileceği ve bir insanın hayatında yönetebileceği en fazla 150 insanın bulunabileceği belirtilmektedir. Ancak facebook'ta azda olsa bazı insanların 1000 ve üzeri arkadaşlarının bulunduğu görülmektedir Buda Facebook arkadaşlığının yüzeysel olduğunu ve bunun o kişinin popülerlik ve çekicilik ihtiyaçlarına hitap ettiği belirtilmektedir (Lee, Moore ve Park, 2012).

Facebook'ta arkadaş sayısını arttırmanın kolay olması özellikle sitede sosyal bağlar ve arkadaşlıklar arayan kullanıcıların ortak arkadaşlar vasıtasıyla arkadaşlık teklifleri göndermesi ve arkadaş sayılarını hızla arttırmalarını sağlamaktadır. Ayrıca arkadaş sayısının çok olması facebook'un genel özellikleri ve uygulamaları ele alındığında kullanıcıların sitedeki tatmin düzeylerini de direk olarak etkilemektedir. Örneğin fotoğraf, müzik, video ve durum güncellemesi gibi paylaşımlara gelen beğeniyorum sayısını kullanıcıların arkadaş sayısı da belirlemektedir (Lee, Moore ve Park, 2012).

Facebook'ta arkadaş sayısının daha çok olması bir kişinin daha popüler, güvenilir ve dışa dönük bir insan olduğunun göstergesi olarak görülmektedir. Ancak burada sayının çok abartılı olması da yüzeysel ilişkilere çok fazla değer verildiği algısı yaratmaktadır. Bu yüzden kullanıcıların ortalama bir sayıda arkadaşlarının bulunması popülerlik ve çekicilik ihtiyaçlarını daha iyi gidermelerini sağlamaktadır (Walther, 2008).

Facebook arkadaş sayısının çok olması kullanıcıları daha popüler ve çekici kılmaktadır. Bu durumun psikolojik etkisi göz önünde bulundurulunca, sitede bir kullanıcı tarafından arkadaşlıktan çıkarılmak ya da gönderdiği arkadaşlık tekliflerinin kabul edilmemesi de duygusal olarak onu üzmemekte ve bu durumun nedenleri üzerine bilişsel olarak gayret sarf etmesine neden olmaktadır. Özellikle gerçek hayatta yakın olduğu düşünülen ve hissedilen kullanıcıların kişinin arkadaşlık tekliflerini reddetmesi

yâda onu arkadaşlıktan çıkarması daha fazla üzmemekte ve düşündürmektedir. Ancak kullanıcının gerçek hayatta tanışmadığı ve sosyal çevresinde yer almayan birisi tarafından gönderdiği arkadaşlık teklifinin reddedilmesi ya da arkadaşlıktan çıkarılması onlar üzerinde olumsuz bir etki bırakmamaktadır. Ayrıca gerçek hayatta arkadaşlığın bitmesi üzerine sitede arkadaşlıktan çıkarılmakta kullanıcılar tarafından olağan karşılanmaktadır. Birçok kullanıcı yayınladığı olumsuz paylaşımlar yüzünden arkadaşları tarafından olumsuz karşılanmakta ve facebook arkadaşlığından çıkarılmaktadır (Bevan, Pfyl ve Barclay, 2012).

Genç bireyler gittikçe bir sosyal medya bağımlısı haline gelmektedirler. Buda riskli sonuçları beraberinde getirmektedir. Özellikle teknolojideki donanımsal gelişmelerin hızla artması (akıllı telefonlar, tabletler) Facebook kullanıcılarının siteye erişim imkânlarını arttırmış ve her ortam da kullanıcılar sayfalarını inceleme ve güncelleme şansı bulmuşlardır. Bu da sitenin günlük yaşam ritüelleri arasında yerini almasını kolaylaştırmış ve bir alışkanlık haline gelmiştir. Bu alışkanlıkta, kişinin hayatında kendisi ve çevresindekileri ihmal etmesine, zihinsel yorgunluğa, ruhsal dengesizliğe ve gerçek hayattan bir kaçışa neden olmuştur. Ayrıca özellikle bayan kullanıcılar her açtıkları oturumda daha fazla vakit geçirmekte ve siteye daha bağımlı hale gelmektedirler (Kuss ve Griffiths, 2011).

2.6.2.3. Kişilik ve Facebook Kullanımı

Yaş, cinsiyet, kişilik gibi bireysel farklılıklar medya araçları üzerinde etkilidir. Daha önce sinema, müzik ve televizyon gibi popüler medya araçları ile kitaplar ve diğer kültürel medya araçları üzerinde yapılan araştırmalar bu farklılıkların etkili olduğunu göstermektedir (Weaver, 1991; Kraaykamp ve van Eijck, 2005). Ancak internetin medya da giderek daha fazla yer alması ve en çok kullanılan medya aracı haline gelmesiyle bireysel farklılıkların özellikle kişilik farklılıklarının internet üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar bu konuda yapılan en baskın bilimsel araştırmalar haline gelmiştir (Ryan ve Xenos, 2011).

Parikh ve Gupta (2010)'ya göre kişilik; duygu, düşünce, davranış ve psikolojik mekanizma kalıplarından oluşan, saklı veya açık bireysel karakteristik özelliklerin toplamıdır(Parikh ve Gupta, 2010). Kişilik üzerine yapılan araştırmaların çoğu Costa ve McCrae (1992) tarafından farklı kişilik özelliklerini ölçmek için oluşturulan yeni beş faktörlü kişilik envanterini kullanmaktadır. Bunlar; Dışadönüklük(kişiler arası etkileşim yoğunluğu ve miktarı), Duygusal denge-nevrotiklik(duygusal ayarlama ve kararsızlık derecesi), Açıklık(farklı deneyimleri takip etmek ve değerlendirmek), Sorumluluk(hedef ve dürtüleri düzenlemek, yönetmek ve kontrol etmek), Uyumluluk(bir insanın başkalarıyla olmayı tercih ettiği etkileşim tarzı) tür (Costa ve Widiger, 2002).

Daha önce kişilik farklılıklarının internet kullanımına etkileri ile ilgili yapılan araştırmalar da, kullanıcıların baskın kişilik özelliklerinin, diğer kullanıcılarla girdikleri etkileşimin niteliğini ve niceliğini etkilediğini göstermektedir. Özellikle dışa dönük bireylerin internet kullanımında sosyal etkileşime önem verdikleri ve kimliklerini gizlemeden sanal ortamlarda gezindikleri tespit edilmiştir. İçe dönük bireylerin ve nevrotiklerin ise internette daha fazla vakit geçirdikleri ve sanal ortamlarda gezindiklerinde kendi kimliklerini gizledikleri tespit edilmiştir (Aspendorpf ve Wilpers, 1998).

Facebook, diğer sosyal medya araçlarına nazaran kullanıcılarla ilgili kişisel bilgiler, fikir dünyası, zevkler, tercihler ve ilgiler hakkında daha sağlıklı ve kapsamlı bilgiler edinmemizi sağlar. Ayrıca kullanıcıların arkadaş listeleri çoğunlukla daha önceden tanıdıkları kişilerden oluştuğundan, kullanıcılar kendileriyle ilgili genellikle doğru olan bilgileri profillerinde belirtirler. Farklı kültürlerden farklı insanların Facebook'ta kendileri ile ilgili bilgi ve diğer paylaşımlarının farklı olduğu da belirtilmektedir. Bu paylaşımda ve öz sunumdaki farklılıklar kişilik farklılıklarının da facebook'ta bilgi paylaşımı ve diğer atraksiyonlarda farklılıklar yaratabileceğini göstermektedir (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Dışa dönük kişiler daha fazla facebook kullanmaktadırlar. Bu, dışa dönük bireylerin gerçek dünyada olduğu gibi sanal alemde de arkadaşlarıyla ve çevreleriyle sürekli temas halinde olma ihtiyacı hissettiklerini göstermektedir(Wilson, Fornaiser ve White, 2010). Ayrıca düşük sorumluluk sahibi karakterinde ki kişiler de Facebook ta

daha fazla zaman geçirmektedirler, buda bu kişilerin Facebook ta çok vakit geçirerek, gerçek hayattaki sorumluluklarını sürekli ertelediklerini göstermektedir (Wilson ve diğer.,2010).

Amichai-Hamburger ve Vinitzky (2010) nin yaptıkları bir araştırmada dışa dönük kişilik özelliği ile facebook arkadaş sayısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca bu çalışmada düşük ve yüksek nevrotiklik düzeyine sahip kişilerin, orta derecede nevrotik olan bireylere göre daha fazla kendileriyle ilgili bilgi paylaşımı yaptıkları gözlemlenmiştir. Bundan başka bu çalışmada deneyimlere açık kişilik özeliğine sahip bireylerin sitenin kişisel bilgi bölümünü(kendi profil sayfalarını) daha fazla kullandıkları gözlemlenmiştir(Amichai-Hamburger vd., 2010). Aslında dışa dönük kişilerin böyle Facebook kullanımıyla pozitif ilişkide olarak gözlemlenmesi onların sosyal, iddialı, konuşkan ve aktif olma özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Dışa dönük kişiler, kişiler arası etkileşim ve sosyal aktivitelere oldukça meyillidirler (Borman ve Motowidle, 1993) .

Yüksek seviyede dışa dönük olan bireylerin Facebook’u var olan sosyal durumlarının bir devamı için kullandıkları ancak içedönük bireyler gibi bir sosyal telafi aracı olarak kullanmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca yüksek seviyede nevrotiklik karakterine sahip kişiler daha çok Facebook duvarını kullanırken, düşük düzeyde nevrotik olarak tespit edilen bireylerin daha çok facebook üzerinde fotoğraflarla uğraştıkları gözlemlenmektedir(Ross, Simmering ve Orr,2009). Bunun yanında utangaç bir mizaca sahip bireylerin bu şekilde olmayan bireylere göre, Facebook üzerinde daha az arkadaş sayısına sahip olmalarına rağmen, sitede daha fazla zaman geçirdikleri gözlemlenmiştir. Diğer bir ifadeyle utangaç bireyler facebook’a karşı daha olumlu bir tavır sergilemektedirler (Sisic, Ross, Simmering, Arseneault ve Orr, 2009).

Yüksek seviyede uyumluluk ve nevrotiklik karakter özelliklerinin ait olma ihtiyacı ile ilişkili davranışların ve motivasyonların en önemli yordayıcısıdır. Ayrıca dışa dönüklük ile Facebook kullanım sıklığı başkasıyla iletişim kurma isteği ile ilişkilidir. Öz sunum içeren davranış ve motivasyonlar en iyi düşük sorumluluk ve yüksek nevrotik karakterlerle ilişkilidir. Bu durum sorumlu karakterdeki bireylerin sanal âlemde öz sunum konusunda ihtiyatlı davrandıklarını göstermektedir. Buna ek

olarak Nevrotik, Uyumlu ve dışa dönük bireyler gerçek kişiliklerini facebook ta daha çok sergilemektedirler (Seidman, 2012).

Kişilik farklılıkları Facebook uygulamalarının tercihinde de farklılıklar yaratmaktadır. Dışa dönük kullanıcılar facebook'ta daha fazla gruba üye olmakta, daha fazla arkadaş edinmekte, daha fazla durum güncellemesi yapmakta, durum güncellemelerine ve diğer paylaşımlara daha fazla yorum yapmakta, sitede daha fazla fotoğraf-resim yayınlamakta ve diğer kullanıcılara nazaran daha az oyun oynamaktadırlar (Ryan ve Xenos, 2011). Nevrotik bireyler sitede iletişim amacıyla daha çok durum güncellemesi yapmakta, yeni deneyimlere açık kullanıcılar sosyalleşme amacıyla sitenin sohbet uygulamasını daha çok kullanmakta ve sitede daha fazla oyun oynamakta, ihtiyatlı bireyler siteye daha az fotoğraf eklemekte ve daha çok kişiye özel mesaj göndermektedirler. Başkaları ile uyumlu bireyler paylaşımlara ve durum güncellemelerine daha fazla yorum yapmakta ve sitede daha fazla arkadaş edinmektedirler (Muscanell ve Guadagno, 2011; Wilson, Fornasier ve White, 2010; Ross ve diğer., 2009).

Facebook kullanımında belirgin bir farklılık yaratan bir diğer kişilik özelliği de narsizmdir. Narsist kişiler insanlarla uzun dönemli, samimiyete dayalı, sıcak ve pozitif ilişkiler üzerinde durmazlar. Ancak onlar yeni ilişkiler başlatma ve kendi popülerliklerini arttırmak, başarılarını arttırmak ve statü atlamak için bu ilişkilerini kullanma konusunda çok yeteneklidirler. Narsist bireyler için ilişkiler bir araçtır. Bu sayede narsistik özsaygılarının onaylanmasını sağlamaktadırlar (Morf ve Rhodewalt, 2001).

Facebook narsist bireylerin biricik oldukları düşüncelerinin onaylanması, şişirilmiş öz imajlarının kabul görmesi ve dikkat çekme davranışlarını sergileyebilmeleri için narsist bireyler için bir sıçrama tahtası niteliğini taşımaktadır. Yapılan araştırmalarda narsist bireylerin sosyal ağlara daha fazla katılım gösterdiği yönünde bulgular taşınmaktadır (Ong, Ho, Lim, Goh ve Lee, 2011; Mehdizadeh, 2010). Örneğin sosyal ağlarda arkadaş sayılarının çok olması, bu bireylerin neler yaptıkları, nasıl özellikleri olduğunun arkadaşları tarafından ilgiyle takip edilebilmesi amacıyla önem taşımaktadır

ve pozitif bir imaj sergiledikleri kendi profillerde onlar için çok önemlidir (Bergman, Fearington ve Davenport, 2011).

Facebook üzerinde çok fazla aktiviteler gerçekleştirmek ve kendisini yüceltme amacı güden paylaşımlar yapmak narsisimle ilişkili bulunmuştur. Özellikle kişinin kendisiyle ilgili sürekli alıntılar yapması, profil fotoğraflarının daha çekici olduklarını düşündükleri albümlerden seçilmesi, daha fazla beğeni toplayacaklarını düşündükleri video, ses ve resim dosyalarını paylaşmaları narsizm ile pozitif yönde bir ilişki kurulan davranışlardır sosyal ağlarda kurulan etkileşim miktarı ve kişinin kendisiyle ilgili yaptığı bilgi paylaşımı miktarı narsizm düzeyiyle doğru orantılıdır (Buffardi ve Campbell, 2008).

Facebook uygulamaları ile ilgili kullanım özelliklerimiz narsistik özelliklerimizle uyumluluk göstermektedir. Narsist kullanıcılar siteye daha fazla fotoğraf eklemekte ve daha fazla durum güncellemeleri yapmaktadırlar. Bu durum narsist bireylerin kendi egolarını tatmin etmek için başkalarından yaptıkları paylaşımlara beğeni-yorum gelmesini beklemelerinden kaynaklanmaktadır (Ong ve diğer.,2011;Mehdizadeh, 2010).

Facebook üzerine yapılan araştırmalar da artık Facebook kullanımının kişilik ile ilişkisinden çok, sitenin kullanımını etkileyen diğer değişkenler üzerinde durulmaktadır.Bu değişkenlerden en çok incelenenlerden ikisi ; özsaygı ve yalnızlıktır (Ellison, Stenfield ve Lampe, 2007; Kalpidou, Costin ve Morris, 2011; Mehdizadeh, 2010; Wilson,., 2010;Amichai-Hamburger ve Ben-Artzi, 2003; Kraut ve diğer., 1998).

2.6.3.Facebook Kullanımını Etkileyen Değişkenler

2.6.3.1.Özsaygı

Özsaygı; bir kişinin kendi değerini değerlendirip, bunu bir derece ile göstermesidir. Burada derecelendirme genellikle sosyal karşılaştırma yoluyla yapılmaktadır. Bir kişi yetenek ve davranış olarak kendisinden aşağı seviyede gördüğü bir kişi ile kendisini kıyasladığında aşağı doğru bir kıyaslama yapmaktadır. Bu kıyaslama sonucunda kişi şişirilmiş bir öz kavramı edinir ve özsaygısı artar. Diğer yandan kendisinden yetenek ve davranış olarak daha üst bir seviyede olan bireylerle

kıyaslamaya girerse ya kendisini mükemmelleştirmeye doğru götürecektir bir çabaya girer yâda kendisini küçük görüp özsaygısı azalır buda davranışları ve performanslarıyla ilgili yanlış bir inanç geliştirmesine neden olabilmektedir(Larson ve Buss 2009).

Birey için önemli olan kişilerden, olumlu görüş ve sosyal destek almak özsaygının gelişiminde önemli bir etkidir. Diğer insanlardan onay alma veya almama bireyin özsaygı derecesini etkilemektedir. Özellikle çocuklarda ve gençlerde anne-baba onayı, arkadaş ve sosyal çevre onayı özsaygı gelişimi için önem arz etmektedir (Harter, 1993).

Birey, sosyal karşılaştırma yaparak diğerleri ile kendisini karşılaştırarak kendi yeterliklerini tayin eder Sosyal karşılaştırma yoluyla birey, çocukluktan itibaren insanların nasıl birbirinden farklı olduklarını anlayarak kültürel işlemi benimser ve bunu da yarışma yoluyla “kim en iyi” şeklinde yapar. Bu şekilde sosyal karşılaştırmalar, yaşla birlikte artar ve özsaygının şekillenmesinde çok önemli rol oynar (Shaffer, 1994).

2.6.3.2.Facebook ve Özsaygı

Facebook kullanımı ile ilgili günümüzde birçok araştırma yapılmaktadır ve çoğunlukla Facebook kullanımı ve bununla ilişkili psikolojik durumlar üzerine yapılmaktadır. Bu araştırmaların büyük bölümünde özsaygı teması işlenmektedir.

Özsaygı, bireylerin psikososyal durumlarını ve sosyal hayatlarını etkileyen önemli bir etken olarak görülmektedir Bu nedenle, düşük özsaygı; sağlık problemlerinin, yalnızlığın ve hayattan memnun olmamanın öngörücüsü olarak gösterilmektedir (Chou, Condon ve Belland, 2005; Davis, 2001; Ko, Yen, Chen, Chen ve Yen, 2005). Problemlerli İnternet kullanımıyla yalnızlığın ilişkili olması da problemlerli İnternet kullanımıyla özsaygı arasında bir ilişkinin olabileceği fikrini ön plana çıkarmaktadır. Problemlerli İnternet kullanımına sahip bireylerin özsaygı düzeylerinin düşük olduğunu ve Özsaygı düzeyi düşük kullanıcıların internette daha çok e-mail ve anlık mesajlaşma aracılığı ile başkalarıyla iletişim kurmayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir (Philips, Butt ve Blaszczynski, 2006).

Özsaygı ve sosyal medya arasında ki ilişki üzerine yapılan araştırmalar da; Bir tarafta sosyal medya kullanımının artışı bireylerin kendi karakterlerini sergileyebilecekleri bir ortam sağladığı için özsaygı ile ilişkilendirilmiş, diğer yandan sosyal medyanın doğası gereği insanların kaçınılmaz olarak kendilerini bir kıyaslama içerisinde buldukları gözlemlenmiştir. Facebook üzerinde oluşan sosyal bağlar insanların kendilerini başkalarıyla bir kıyaslama içerisine girmeleri ve bunun neticesinde kendileri ile ilgili bir izlenim edinme ve öz değerlerinde değişiklikler meydana gelmesine neden olabilmektedir (Wilson, Gosling ve Graham, 2012).

Ellison ve arkadaşları (2007) yoğun Facebook kullanımını kullanıcıların sosyal sermaye oluşturma ve koruma ihtiyaçları ile ilişkilendirmektedirler. Onların üniversite öğrencileri arasında yaptıkları araştırmada Facebook kullanımı hem zayıf ve yüzeysel bağlardan oluşan sosyal sermayemiz hemde güçlü ve yakın bağlardan oluşan sosyal sermayemizle ilişkili bulunmuştur. Bu sosyal sermayelerimizin de Facebookla ilişkisini düzenleyen özsaygı düzeyimizdir. Özellikle düşük özsaygı düzeyine sahip kullanıcılar facebook sayesinde sosyal sermayelerini arttırmaktadırlar. Bu araştırmada düşük özsaygı düzeyine sahip insanların Facebook'u özsaygı düzeylerini yükseltmek için sosyal olanaklar aradıkları ve bu amaçla profil sayfalarını buna göre düzenledikleri bir ortam olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bundan dolayı düşük özsaygı düzeyine sahip kullanıcılar Facebook'ta daha fazla vakit geçirmektedirler (Ellison ve diğer.,2007). Özsaygı düzeyi düşük kullanıcılar Facebook'ta gerçek hayatta yakalayamadıkları popülerliği ve statüyü yakalamak için daha fazla zaman geçirmekte ve Facebook uygulamalarına da daha fazla ilgi göstermektedirler. Bu tür kullanıcılar popüler olmak için kendileri hakkında daha fazla bilgi paylaşımı yapmaktadırlar(Zwica ve Danowski, 2008).

Facebook, özellikle karşılıklı iletişimde reddedilme korkuları yüksek ve özsaygı düzeyi düşük kullanıcılarının yeni insanlarla tanışabilmelerini, onlarla iletişim kurabilmelerini sağlamakta ve sosyal çevrelerini genişletmeleri için olanaklar sunmaktadır. Bu yüzden düşük özsaygı düzeyine sahip kullanıcılar site de daha fazla vakit geçirmektedirler(Steinfeld, Ellison ve Lampe,2008).Ayrıca bu kullanıcılar farklı Facebook uygulamalarını daha fazla kullanmaktadırlar (Mehdizadeh, 2010).

Facebook, özsaygı düzeyi düşük öğrencilerin, okul ortamlarında sosyalleşmelerine yardımcı olmaktadır. Bu yüzden bu tarz öğrenciler Facebook'ta daha fazla arkadaş edinerek ve sık sık bu arkadaşlarının profil sayfalarına ve sitede yaptıkları etkinliklere bakarak, sitede uzun saatler geçirip öznel iyi oluş düzeylerine bu şekilde katkı yaptıkları gözlemlenmiştir (Kalpidou, Costin ve Morris, 2011). Facebook'ta arkadaşlarının profil sayfalarını sürekli kontrol eden özsaygı düzeyi düşük bu kullanıcılar, özellikle sosyal çevrelerinde popüler olan arkadaşlarının yaptıkları etkinlikleri gözlemleyip, kendi yaptıkları etkinliklerle kıyaslama yapmaktadırlar. Ancak yüksek özsaygı düzeyine sahip kullanıcılar site de daha çok kendi profilleri ile ilgilenmektedirler (Gonzales ve Hancock, 2011) .

İnsanların içsel bir ihtiyacı olan özsaygı düzeyleri kendilerine genel olarak ne kadar değer verdiklerini de belirleyen bir etmendir. Bu ihtiyacın motivasyonuda başkaları tarafından daha fazla kabul edilme ve daha az reddedilmedir (Leary ve Baumeister,2000).Bu durum düşük özsaygı düzeyine sahip Facebook kullanıcılarının neden sitede daha fazla aktif oldukları ve daha çok arkadaşına sahip olmaya çalıştıkları hakkında bizlere bir fikir vermektedir. Bu kullanıcılar site üzerinden bir sosyal ortama ait olma ve muhtemelen popüler olma ihtiyaçlarını gidererek özsaygı düzeylerini arttırmaya çabalamaktadırlar (Lee ve diğer.,2012).

Sosyal çevreleri tarafından kabul edilen ve eylemleri beğeni toplayan bireylerin özsaygı düzeyleri de artmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde bireyler bu ihtiyacı daha fazla hissetmektedirler. Kullanım yoğunluğundan dolayı yeni sosyal ortamlar olan sosyal medya sitelerinde özelde Facebook'ta çok arkadaşlık teklifleri alan ve yaptıkları durum güncellemeleri arkadaşları tarafından sıklıkla beğeni alan ergenlerin öznel iyi oluş hali artmakta buda özsaygı düzeyleri üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır (Valkenburg, Peter ve Schouten, 2006).

Özsaygı ayrıca Facebook'ta kendimizi ne kadar ifşa edebileceğimizi, kendimiz hakkında ne kadar bilgi paylaşımında bulunabileceğimizi etkileyen bir faktördür. Facebook özsaygı ilişkisi sitenin bireysel ve kolektif kültürlerdeki kullanımına göre değişmektedir. Bireysel kültürlerde kullanıcılar Facebook'ta daha fazla kişisel bilgilerini paylaşabilir, özel konularda paylaşımlar yapmaktan çekinmeyebilmektedirler.

Bu durum, yaşama yönelik tatmini öne çıkarmaktadır. Bireysel kültürler de yaşam tatmini bireylerin özsaygı düzeylerini olumlu etkilemektedir. Kolektif kültürlerde ise yaşam tatminini belirleyen öge uyumdur. Topluma uyumlu bireyin özsaygı düzeyi de yüksektir. Bu nedenle Facebook ve özsaygı arasındaki ilişki farklı toplumlarda ve sosyal gruplarda farklı sonuçlar verebilmektedir (Nadkarni ve Hofmann, 2011).

Bu konuda yapılan tüm çalışmalarda; özsaygının Facebook kullanımıyla yakından ilişkili olduğu ancak ilişkinin yönü ve anlamlılığı konusunda farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir (Gonzales ve Hancock, 2011;Kalpidou,Costin ve Morris, 2011;Kramer ve Winter, 2008;Mehdizadeh, 2010;Wilson ve diğer.,2010). Ancak bu ilişkinin farklı kültürel ve sosyodemografik gruplarda da test edilmesi amacıyla yeni çalışmalara da ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmaktadır.

2.6.3.3.Yalnızlık

Yalnızlık bir kişinin kendisinin başkaları tarafından anlaşılmamış ve bu yüzden kimsesiz kalmış olma duygusuyla tanımlanabilir(Geçtan,1999).Yalnızlık duygusunun oluşmasında aslında bireyin var olan ilişkilerini nasıl değerlendirdiği ve bu ilişkilerinden aldığı doyum miktarı belirleyici etkenlerdir. Yalnızlığı üç farklı durumla açıklayabiliriz; bir kişinin sosyal bağlarıyla olan ilişkilerinde içinde bulunduğu savunma hali olarak açıklanabilir. İkinci durumda, bir kişinin fiziksel izolasyonu ve tekliği ile aynı anlama gelmeyen ve tamamen öznel ve içsel bir deneyim olarak tanımlanabilmektedir. Üçüncü durumda; üstesinden gelebilmek için çaba harcanan ve hoş olmayan, üzüntü veren bir ruh hali olarak tanımlanabilmektedir (Peplau ve Perlman, 1982).

Yalnızlık duygusunun bilinçte belirmesi huzursuzluk yaratmaktadır, gerçekte bütün huzursuzlukların kaynağı budur. Yalnız olmak, her şeyden kopmak, insanca güçlerini kullanmamak demektir. Böyle olunca yalnızlık, çaresizlik, dünyayı nesnelere kavrayamamak, insanları canlı olarak algılayamamak, dünyanın insan karşı koymadan üstüne çullanması demektir. Bu yüzden yalnızlık duygusu aşırı huzursuzluk doğurur. Bundan başka utanma ve suçluluk duygusunun da kaynağıdır. Yalnızlık İnsanoğlunun karşısına her zaman çıkmıştır (Fromm,1995,s.17-19).

Sosyalleşme ve ait olma gereksinimleri temel insani ihtiyaçlardır. Bu yüzden yalnızlık ve izole olma durumu bireylerin öznel iyi oluş halleri üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Yalnızlık hissi ayrıca bireylerin özsaygı düzeyleri, kaygı düzeyleri, utangaçlık düzeyleri, sosyal yetenekleri kısaca tüm duygusal sosyal davranışlarını da olumsuz etkilemektedir. İnsanların samimiyet ve yakın ilişki gereksinimleri, kimlik oluşumu ve kişisel büyümeyi en fazla yaşadıkları dönem olan ergenlik döneminde yalnızlık bireylere çok daha fazla zarar vermektedir (Johnson, 2007).

Yalnızlık duygusu lise öğrencisi ergenler arasında, oldukça yaygın haldedir. Ergenlerin edilgen etkinlik, ilişki arama, kendini etkinleştirme, okuma, ders çalışma, düşünme ve hayal etmeyi yalnızlık duygularından kurtulmak için sıklıkla kullandıkları bilinmektedir (Eskin, 2001).

Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyi; sınıf, cinsiyet, kardeş sayısı, ebeveynin sağ olup olmaması, anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. Cinsiyet düzeyinde bu farklılık; kızların duyarlılık, bağımsızlık, yakınlık, duyguları anlama, başkalarından yakınlık görme gereksinimi erkeklerinkinden; erkeklerin ise karşı cinsle ilişki gereksinimi, kızlardan anlamlı derecede yüksek olduğu gözlemlenerek tespit edilmiştir. Ergenin kişiliğini bulma, kendini kabul ettirme ve bir gruba girme gibi gereksinimlerini dengeli bir şekilde karşılanması durumunda yalnızlık düzeyleri azalmaktadır (Öz, 2004).

2.6.3.4. Facebook ve Yalnızlık

Yalnızlık ve medya araçları konusunda daha önce yapılan araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda; İnsanların televizyon izleyerek, radyo dinleyerek ya da sinemaya giderek yalnızlıklarını giderdikleri ortaya çıkmaktadır (Rook ve Peplau, 1982; Schultz ve Moore, 1984; Rokach, 1990). Yalnızlık ve internet kullanımı ile ilgili yapılan birçok çalışmada internette çok fazla vakit geçiren bireylerin yalnızlık düzeylerinin arttığı ve bunun sonucunda daha fazla internet kullanımına yöneldikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca bu kullanıcıların artan internet kullanımı ile beraber interneti kullanmayı günlük bir zorunluluk haline de getirdikleri tespit edilmiştir (Kraut ve diğer., 1998; Lavin, Marvin, Mclarney, Nola ve Scott, 1999).

İnternet üzerinde çok fazla vakit geçiren kullanıcılar, bu kadar sıklıkla kullanmayanlara göre daha fazla yalnızlık hissetmekte ve günlük stres düzeyleride daha fazla çıkmaktadır (Kalpidou, Costin ve Morris, 2011). Ancak internette, sanal ortamlara girip, interneti daha çok sosyal etkileşim amacıyla kullanan bireylerin yalnızlık hislerinde azalmalar görülmüştür (Shaw ve Gant, 2002).

İnternet kullanımı; insanların aileleri ve arkadaşlarına daha az vakit ayırmalarına, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin artmasına ve başkaları ile yakın ilişkiler kurmayı ihmal etmelerine neden olmaktadır. İnternet kullanımı yoğun olan gençler yakın çevrelerine daha az vakit ayırdıklarından kendilerini toplumdan izole etmektedirler, bu durum internet kullanımının insanları yalnızlığa sürüklediğini göstermektedir (Livingstone, 2008).

Yalnızlık hisseden bireyler, bu hislerinde azalma olması beklentisiyle internet üzerinden yabancı kişilerle temas kurmaktadır. Ayrıca bu kullanıcılar gerçek hayatta başkalarıyla ilişki kurmak için gösterdikleri çabadan daha çoğunu internet üzerinden başkalarıyla görüşmek ve tanışmak için sarf etmektedirler. Çünkü bu online iletişim tarzı gerçek hayatta ilişkilerde ortaya çıkan utanma ve sosyal kaygının ortaya çıkmasını engellemektedir, sonuç olarak sosyal yetenekleri düşük, yalnızlık çeken bireylerin sanal ortamda daha rahat ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır. Yalnızlık çeken internet kullanıcıları, bu ortamda kurdukları ilişkileri bir süre sonra telefon konuşmaları, karşılıklı mektup ve resim göndermeleri ve nihayetinde yüz yüze tanışmaya ve buluşmaya kadar taşımaktadırlar. İnternet tanışıklıkları insanlar arasında yakın ve samimi ilişkiler geliştirilebilmesine olanak tanımaktadır (McKenna, Gren ve Gleason, 2002).

Morahan, Martin ve Schumacher(2003)'in yalnız ve yalnız olmayan bireyleri internet kullanımı ve internet kullanımının onların sosyal etkileşimlerini nasıl etkilediği üzerine yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; yalnız insanların interneti daha fazla kullandığı ve interneti kullanım amaçlarının da; rahatlamak, insanlarla buluşmak, benzer ilgileri paylaştıkları insanlarla konuşmak ve duygusal destek aramak olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca yalnız insanların yüz yüze görüşmekten çok internet üzerinden başka insanlarla iletişim kurmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Yalnız insanlar

internet kullanırken iletişim kurma da daha rahat davranabilmektedirler. internet üzerinden sırlarını daha rahat paylaşabilmekte ve daha dost canlısı ve samimi olabilmektedirler bunun nedeni olarak yalnız insanlar internet ortamında görüştikleri bireylerin, onlara daha samimi geldikleri, onları daha iyi anladıkları ve benzer ilgi alanları konusunda daha rahat arkadaş bulabildiklerini belirtmişlerdir. Yalnız bireyler genelde sosyal ortamlarından izole olduklarında daha kaygılı olduklarında internet kullanımına yönelmektedirler, buda internette daha fazla zaman geçirmelerine ve diğer işlerini aksatmalarına neden olabilmektedir. Ancak bu farkındalık onların internet kullanımını azaltmalarına neden olmamaktadır. Çünkü bir önceki bulgularda ifade edildiği gibi internet kullanımı bu bireylere farklı kazançlar sağlamaktadır (Morahan ve Schumacher, 2003).

İnternet başında çok fazla zaman geçiren bireyler, kişiler arası iletişime ket vuran ve iletişime girmekte bir isteksizlik yaşayan dolayısıyla yalnızlık düzeyleri yüksek kişilerdir. Bu kişilerin sosyal ilişkileri azalmakta ve kişilerarası ilişkilerde sorunlar yaşamaktadırlar. İnterneti yoğun olarak kullananların aileleri ve arkadaşları ile etkileşimleri sınırlıdır. Bu kişiler ailelerine ve arkadaşlarına daha az vakit ayırmaktadırlar (Welsh,1999).

Arkadaşlık ilişkileri zayıf ve sosyal becerileri zayıf bireyler çevrimiçi etkileşimleri daha yüksek, sosyal yaşamdan uzak yalnız bireylerdir ve hayatla ilgili diğer problemlerinde de artış olduğu gözlemlenmektedir. İnternet kullanıcıları yalnızlıklarını ve hayat ile ilgili sorunlarını azaltmak için ya da sorunlarından kaçmak için bir araç olarak interneti kullanmaktadırlar (Kim, LaRose ve Peng,2009).

İnternet kullanımı yalnız bireyler üzerinde olumlu ve olumsuz etkiler bırakmaktadır. Yalnız bireylerin, internet ortamında çevrimiçi sohbet etmeleri, arkadaşlıklar kurmaları ve paylaşımlarda bulunmaları kullanıcıların sosyal dünyasını genişletmekte ve bu yolla da kullanıcıların özsaygıları gelişebilmektedir. Ayrıca internet ortamında kazanmış oldukları sosyal becerilerini dış dünyaya transfer edebilirler. Buna karşılık, internet ortamında kullanıcının gerçek kimliği değişebilmektedir. Kullanıcılar bu yolla dış dünyadan izole olabilmekte ve daha yalnız bireyler haline gelebilmektedir. Bu durum da bireylerin daha da mutsuz olmasına neden olmaktadır (Martın, 1999).

Duygusal olarak yalnızlık çeken kullanıcılar internete daha fazla girmektedirler. Kullanıcıları internete yönelten motivasyonlar sosyal yalnızlığını gidermek, sosyal guruplarla iletişim kurmak, çevrimiçi sohbet etmek, e-posta göndermektir. Fakat online iletişimde kalite düşük olmakta ve yüz yüze arkadaş ilişkilerindeki gibi güçlü bağlar kurulamamaktadır(Moody,2001).Yine buna benzer bir sonuçla Sosyal alanda yalnız olan bireylerin, interneti kullanarak farklı arkadaşlıklar kurduklarını ve yalnızlık duygularını bu şekilde gidermeye çalıştıkları bilinmektedir. Fakat normal hayatta arkadaşların ve sosyal çevrenin olmaması, bireyi çevrim içi arkadaşlığa yönelmekte ve bu durumda kullanıcıları memnun etmemekte, yalnızlıklarını da arttırabilmektedir (Coget, Yamauchi ve Suman, 2002).

İnternet kullanımı ile yalnızlık arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmaların sonuçlarında genel olarak yalnız insanların internet kullanımına yöneldiği ve internet kullanımının da kullanıcıların yalnızlık düzeyini arttırdığı gözlemlenmektedir (Morahan ve Schumacher,2003; Kraut ve diğer.,1998;Lavin ve diğer.,1999;Livingstone,2008). Geleneksel internet ortamını ve sosyal medyayı, özelliklede Facebook'u birbirinden ayırmak gerekmektedir, Çünkü geleneksel internet ortamında insanlar genellikle tanımadıkları kişiler ile görüşmekte, ancak Facebook ta arkadaşlarının çoğu az da olsa tanıdıkları kişiler, dolayısıyla daha önce yapılan araştırma bulgularıyla Facebook ve yalnızlık ile ilgili yapılmış ya da yapılacak çalışmaların bulguları aynı doğrultuda olmayabilmektedir. Sosyal medya kullanıcıların kendilerini anlattıkları ve ifşa ettikleri bir ortam olduğundan dolayı, kullanıcıların yalnızlık ve depresyon düzeylerini azaltmaktadır. Sosyal medya kişiler arası etkileşim sayesinde gerekli sosyal desteği sağlamakta buda kullanıcıları ruh sağlığı ve öznel iyi oluş halleri üzerinde olumlu etki bırakmaktadır (Steinfeld, Ellison ve Lampe, 2008;Valkenburg, Peter ve Schouten, 2006).

Yalnızlık çeken kullanıcılar facebook ta daha fazla vakit geçirmekte ve genellikle facebook'un pasif özellikleri(video izleme, resimlere bakmak, yazılar okumak gibi..) ile uğraşmaktadırlar. Diğer bir ifadeyle Facebook kullanıcılarının bir kısmı siteyi başkalarıyla etkileşime girmek, iletişim kurmak amacıyla kullanmamaktadırlar (Ryan ve Xenos, 2011). Facebook'u aktif bir şekilde kullanan katılımcılar, yani site üzerinden başkalarıyla doğrudan iletişim kuranlar, onlarla sohbet

edenler, arkadaşlarının duvarlarına mesajlar bırakan kullanıcıların yalnızlık düzeyi düşüktür. Ancak Facebook'un pasif özelliklerin kullanan katılımcılar, yani Facebook'ta sadece arkadaşlarını paylaşımlarını okuyup, onların fotoğraflarına bakan kullanıcıların yalnızlık düzeyi yüksektir (Burke, Marlow ve Lento, 2010).

Daha önce internet kullanımı ve psikolojik faktörler arasında ki ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar da internet kullanımı geniş bir kavram olmasına rağmen çoğunlukla tek başına bir değişken olarak çalışmalarda kullanılmıştır. Ancak sosyal medya, özellikle de Facebook ortaya çıktığından beri yapılan bilimsel çalışmalar özellikle son zamanlar da yapılan çalışmalar Facebook'un farklı aktiviteleri(durum güncellemeleri, fotoğraf yükleme, arkadaş nitelikleri, notlar gibi...)üzerinde yoğunlaşmaktadır (Ellison, Lampe, ve Wohn, 2011).Ayrıca Facebook aktivitelerinin kendi başlarına bazı psikolojik faktörleri etkilediği tespit edilmiştir ve bu aktiviteler aktif olanlar(mesaj yazmak, durum güncellemesi yapmak gibi..) ve pasif olanlar(fotolara bakmak, haberleri okumak, başkasının notlarını okumak gibi..) olarak iki gruba ayrılabilir. Bu iki farklı etkinlik grubunun kullanımı farklı psikolojik durumlar tarafından tetiklenebilmekte ve farklı psikolojik durumları tetikleyebilmektedir. Aktif özellikler olumlu katkıda bulunurken, pasif özelliklerin kullanımı daha çok olumsuz katkı sunmaktadır (Burke, Marlow ve Lento, 2010).

Sosyal hayatta insan ilişkilerinde anksiyete problemi yaşayan insanlar yeni girdikleri ortamlarda yalnızlık çekmekte bu yüzden yüz yüze iletişime nazaran başka insanlarla daha rahat ilişki kurabildikleri Faceook'u tercih etmektedirler. Özellikle lise ve kolej öğrencileri ilk senelerinde yeni girdikleri bu ortamda başkalarıyla çabuk ilişki kuramadıklarında yalnızlık hissine kapılırlar, bu yüzden eski arkadaşları ile görüşmek ya da yeni arkadaşlarla daha rahat tanışmak için Facebook'u kullanmaktadırlar. Bu kullanıcılar Facebook'a karşı herhangi bir bağımlılık kurmaktan çok onu yalnızlıklarının telafisi amacıyla kullanmaktadırlar (Clayton, Osborne, Miller ve Oberle, 2013).

Facebook başka insanlarla temas kurmanın bir kaynağı olduğundan beri, yalnızlık çeken insanların facebook vasıtasıyla başka insanlarla temas kurmaya çalışmaları gayet olağan karşılanmaktadır. Kullanıcılar burada facebook'u bir araç

olarak kullanmaktadır. Özellikle ergenlik dönemindeki öğrenciler, bu dönemde yüz yüze insan ilişkilerinin verdiği stresten duydukları rahatsızlıktan dolayı Facebook üzerinden yeni bir çevre edinmeye çalışmakta ve bu şekilde yalnızlık hislerini azaltmaya çalışmaktadırlar (Sheldon, 2008).

Facebook ve yalnızlık arasında yapılan sınırlı çalışmalar göz önünde bulundurularak bir ilişki olduğu, ancak bu ilişkinin hangi durumlarda daha fazla olduğu üzerine yeni araştırmalara da ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak Facebook kullanan ve kullanmayanlar arasındaki kişilik farklılıkları ve psikolojik etmenlerin nasıl ve ne kadar etkili oldukları üzerinde durulacaktır.

Bu araştırmada daha çok Facebook kullancılarının özsaygı ve yalnızlık düzeyleri üzerinde durulmuştur. Yapılan literatür taraması neticesinde Facebook kullanan ve kullanmayan bireyler arasında da bazı kişilik ve tetikleyici psikolojik farklılıklar saptanmıştır. Öncelikle facebook kullanıcıları daha dışa dönük ve narsistik kişilik taşımaktadırlar ve bu dışa dönük bireyler daha çok sitenin sosyal etkileşim sağlayan uygulamalarını kullanmaktadırlar. Ayrıca bu kullanıcılar ailelerine karşı yalnızlık hissetmektedirler. Buna karşılık facebook kullanmayanlar daha insafli, utangaç ve sosyal olarak yalnızlık çeken kişilerdir. Romantik yönlerden yalnızlık çekenler genellikle facebook kullanıcılarıdır ve Facebook'un birçok özelliğini bu ihtiyaçlarını gidermek için kullanmaktadırlar (Ryan ve Xenos, 2011). Facebook kullanıcıları daha fazla narsist, kendini sergilemeyi seven ve liderlik özellikleri daha fazla olan bireylerdir. Özellikle kendini sergilemeyi sevenler facebook'ta daha çok fotoğraf paylaşmayı ve sık sık durum güncellemesi yapmayı tercih etmektedirler. Narsist bireyler ise facebook üzerinden yüzeysel ilişkiler kurarak narsistik ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar (Mehdizadeh, 2010).

2.7. Konuyla İlgili Türkiye'de ve Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde Facebook özsaygı ve yalnızlık ilişkisi ile ilgili Türkiye dışında yapılmış çalışmalardan daha sonra Türkiye de yapılmış çalışmalardan söz edilecektir.

2.7.1. Türkiye Dışında Yapılan Araştırmalar

Steinfeld, Ellison ve Lampe (2008) Amerika Birleşik Devletleri Midwestern üniversitesinde 200 öğrenci üzerinde, psikolojik öznel iyi oluşun Facebook kullanım yoğunluğu ve bireyin sahip olduğu sosyal sermaye arasındaki ilişkiyi etkileyip, etkilemediğini incelemişleridir. Bu araştırmada internet kullanımı LaRose, Lai, Lange, Love ve Wu (2005) tarafından geliştirilen ölçekle, Facebook kullanımı Ellison ve arkadaşlarının (2007) geliştirdiği Facebook yoğunluk ölçeği ile özsaygı düzeyi Rosenberg özsaygı ölçeği (Roseberg,1965) ile yaşam tatmin düzeyi Diener, Sulh ve Oishi (1997) tarafından geliştirilen yaşam tatmin ölçeğinin değiştirilmiş bir formu ile ve Williams (2006) tarafından geliştirilen köprü sosyal sermaye alt ölçeğinin dönüştürülmüş bir formu ile ölçülmüştür. Ayrıca demografik bilgi formu ve 18 öğrenciye ait konuyla ilgili röportaj da kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Facebook'un iletişimi kolaylaştırdığı, özelliklede yeni tanıdığımız insanlarla ilk defa kurulan iletişimi kolaylaştırdığı ve reddedilme korkularını azalttığı tespit edilmiştir. Buda düşük özsaygılı bireylerin neden yüksek özsaygılı bireylerden daha fazla Facebook kullandıklarına açıklık getirmektedir. Çünkü düşük özsaygılı bireyler olumsuz yargılanma korkusuyla çok yakınlarında bulunan bireylerin dışında birisiyle iletişim başlatma ve yakınlaşmada zorlanmaktadırlar, Facebook bu konuda onlara yardımcı olmaktadır (Steinfeld, Ellison ve Lampe, 2008).

Mehdizadeh (2010),Kanada Toronto York Üniversitesinde yaşları 18-25 arasında değişen ve rastgele seçilen 100 öğrenci üzerinde, narsizm ve özsaygının Facebook üzerinde ne gibi etkiler yaptığını araştırmıştır. Öğrencilerin Facebook sayfalarındaki; Hakkında bölümü, statü güncellemeleri bölümü, notlar bölümü, profil resmi ve fotoğrafları arasındaki ilk 20 fotoğraf bölümü incelenmiş ve bu bilgiler ışığında öğrenciler arasında kıyaslamaya gidilmiştir. Ayrıca öğrencilere demografik bilgi formu, araştırmacı tarafından geliştirilen Facebook aktiviteleriyle ilgili sorulardan oluşan Facebook kullanımı formu, Rosenberg özsaygı ölçeği(Rosenberg,1965) ve Narsistik kişilik envanteri(NPI-16) kullanılmıştır. Çalışmada düşük özsaygılı bireylerin daha fazla Facebook aktiviteleriyle uğraştıkları hipotezi öne sürülmüş ve araştırma sonucunda bu hipotez doğrulanmıştır. Öğrencilerin özsaygı düzeyleri düşük çıktıkça, Facebook kullanım süresi ve aktiviteler için harcanan zaman artış göstermiştir. Bu çalışmada da Steinfeld, Ellison ve Lampe(2008) nin çalışmasında gözlenen sonuca

benzer bir şekilde Facebook kullanım miktarı ve özsaygı düzeyi arasında negatif bir korelasyon tespit edilmiştir (Mehdizadeh, 2010).

Kalpidou, Costin ve Morris (2011) tarafından Amerika Birleşik Devletlerinde 70 kişiden oluşan kolej öğrencileri üzerinde öznel iyi oluş ve Facebook arasındaki ilişki incelendi. Bu araştırmada, facebook ve sosyal uyum arasında pozitif bir ilişki olduğunu, Facebook ile Özsaygı ve duygusal uyum arasında ise negatif bir ilişki olduğu hipotez olarak sunuldu. Bu amaçla Facebook yoğunluk ölçeği (Ellison ve diğer., 2007), Rosenberg özsaygı ölçeği (Rosenberg, 1965), demografik bilgi formu, Facebook kullanımı ile ilgili sorulardan oluşan bilgi formu, öğrencilerin koleje adaptasyonları ile ilgili bir anket formu ve öznel iyi oluşla ilgili bir anket formu uygulandı. Araştırmanın sonucunda Facebook ile ilgili güçlü duygusal bağlar oluşturan öğrencilerin özsaygı düzeylerinin düşük olduğu tespit edildi. Facebook öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamamakta ancak kolej de sosyal uyumlarına katkıda bulunmaktadır. Steinfeld, Ellison ve Lampe (2008) ile Mehdizadeh (2010) araştırmalarına benzer bir sonuçla, bu çalışmada da Facebook kullanımı için harcanan zaman ile özsaygı düzeyi arasında ters yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu çalışmanın önemli bulgularından birisi de, Facebook arkadaş sayısı arttıkça öznel iyi oluş düzeyi de artış göstermektedir. Bu çalışmada ayrıca düşük özsaygılı bireylerin başkalarının profillerine sürekli baktıkları, yüksek özsaygı düzeyine sahip bireylerin ise kendi profil sayfaları ile ilgilendikleri tespit edilmiştir (Kalpidou, Costin ve Morris, 2011).

Gonzales Ve Hancock (2011) Amerika Birleşik Devletleri Northeastern Üniversitesinde 63 öğrenci üzerinde Facebook'un özsaygı üzerine etkisini araştıran deneysel bir çalışma gerçekleştirdiler. Bu çalışmada özsaygı üzerinde Facebook ile sosyal psikolojinin temel kavramlarından nesnel özfarkındalık kuramının etkilerini karşılaştırmak amacıyla; başka birisinin facebook sayfasına bakmak (profiline, fotoğraflarına, bilgilerine bakmak) özsaygı üzerinde, geleneksel öz farkındalıktan daha fazla olumsuz etki yaratır ya da aksi yönde daha fazla olumlu etki yaratır, Sadece kendi Facebook sayfalarına bakan bireyler başkasının facebook sayfasını inceleyen bireyler daha fazla özsaygı düzeyine sahiptirler ve Facebook profillerinde daha fazla değişiklik yapan bireyler yapmayanlara göre özsaygı düzeyi daha yüksek bireylerdir hipotezleri incelendi. Bu hipotezleri test etmek amacıyla deneyde üç koşul yaratıldı; bir aynaya

sürekli bakan bireyler, kendilerinin ve başkalarının facebook sayfalarına bakan bireyler ve hiçbir şey yapmayan kontrol değişkeni amacıyla seçilen bireyler. Ayrıca özsaygı düzeyini incelemek amacıyla Rosenberg özsaygı ölçeği de kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda; öğrenciler başka birisinin profiline baktıklarında özsaygı düzeyleri düşük, sadece kendi profillerine baktıklarında ise yüksek çıkmıştır. Ayrıca kendi profillerinde değişiklik yapan bireylerin özsaygı düzeyleri de yüksek çıkmıştır. Ayrıca geleneksel öz farkındalığın aksine facebook kullanımı özsaygı düzeyi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Gonzales ve Hancock, 2011).

Kanada Waterloo Üniveristesinden Forest ve Wood (2012) düşük özsaygılı insanların Facebook'u güvenli bir ortam olarak gördükleri, özellikle kendilerini rahat bir şekilde ifşa edebilecekleri ve bu ifşa neticesinde incitilmeyecekleri ve reddedilmeyeceklerini bildikleri bir yer olarak düşündükleri fikirlerini öne sürmüşleridir. Ayrıca bireylerin bu ortamda kendilerini böyle rahat ifade etmelerinin de onların facebook sayesinde insanlarla bağlantılarını güçlendirdiğini de hipotez olarak sunmuşlardır. Bu amaçla 3 adet çalışma yapılmış ve her çalışmada yukarıda belirtilen hipotezler alt hipotezlerle sınanmıştır ve her çalışmada Rosenberg(1965) özsaygı ölçeği ortak ölçek olarak kullanılmıştır, ayrıca her çalışmanın sorularına uygun Facebook uygulamaları ve genel kullanımına ilişkin sorulardan oluşan ölçekler kullanılmıştır. Her çalışmada farklı sayıda katılımcı yer almıştır(1.çalışmada 75,2.çalışmada 177,3.çalışmada 98 kişi).1.Çalışmada düşük özsaygılı insanların Facebook'u kendilerini ifade edebilecekleri bir alan olarak gördükleri ve Facebook'un onlara başka insanlarla bağlantı kurabilmeleri için olanaklar yarattığını düşündükleri bulgularına ulaşılmıştır.2 ve 3.çalışmalarda ise düşük özsaygılı insanların olumlu ve olumsuz durum güncellemelerinin sırasıyla Facebook arkadaşları ve çalışma sırasında dışarıdan onların sayfalarını gözlemleyen yabancı kişiler tarafından belli bir süre incelenmesi ve daha sonrasında bu kişilerin bu Facebook sayfasının sahibine ilişkin olumlu yada olumsuz hislerinin düzeyi ölçülmüş ve düşük özsaygılı bireylerin durum güncellemelerinde daha çok negatif ifadeler kullanmaları yabancıların onlardan daha az hoşlanmalarına neden olmuştur bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca bu çalışmada özsaygı düzeyi düşük bireylerin durum güncellemelerinde ne kadar çok olumlu şeyler paylaşırlarsa Facebook arkadaşları tarafından o kadar çok sevicekleri bulgusuna da ulaşılmıştır. Bu çalışma da tüm

bulgular göz önüne alınca; Öz saygı düzeyi düşük bireylerin Facebook ta sadece olumlu paylaşımlar yaptıklarında ödüllendirilecekleri ve bu bireylerin kendilerini ifşa etmelerinin de ancak bu koşulda olumlu bir davranış olarak görülebileceği gözlemlenmiştir (Forest ve Wood, 2012).

Ryan ve Xenos(2011) Avusturalya da yaşları 18ile 44 arasında değişen 1324 kişi üzerinde hangi tipteki,kişilikteki insanların Facebook kullandığı ve ne kadar kullandığını öğrenmek amacıyla yaptıkları çalışmanın sonucun da;Facebook kullanıcılarının genellikle aileleri konusunda sorulan sorularda yalnızlık duygusu içinde oldukları,Facebook kullanıcısı olmayanları ise sosyal yalnızlık çektikleri tespit edilmiştir.Ayrıca yalnız insanlar facebook ta daha fazla vakit geçirmekte ve Genellikle facebook'un pasif özellikleri(video izleme,resimlere bakmak,yazılar okumak gibi..) ile uğraşmaktadırlar yani Facebook kullanıcılarının bir kısmı siteyi başkalarıyla etkileşime girmek,iletişim kurmak amacıyla kullanmamaktadırlar (Ryan ve Xenos, 2011).

Burke ve arkadaşlarının 2010 yılında 1193 katılımcı arasında Facebook ve yalnızlık ilişkisi üzerine yaptıkları bir araştırma da da Ryan ve Xenos'un çalışmasına benzer bir sonuçla bu ilişki Facebook'un aktif ve pasif özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Facebook'u aktif bir şekilde kullanan katılımcılar, yani site üzerinden başkalarıyla doğrudan iletişim kuranlar, onlarla sohbet edenler, arkadaşlarının duvarlarına mesajlar bırakan katılımcıların yalnızlık düzeyi düşük çıkmıştır. Ancak Facebook'un pasif özelliklerin kullanan katılımcılar, yani Facebook'ta sadece arkadaşlarını paylaşımlarını okuyup, onların fotoğralarına bakanların yalnızlık düzeyi yüksek bulunmuştur (Burke, Marlow ve Lento, 2010).

Avusturalya Melbourne Metropolitan üniversitesinde 548 kişiden oluşan psikoloji öğrencisi grubu üzerinde yapılan araştırma da; kendisini yalnız hisseden öğrencilerin Facebook ta daha fazla arkadaşına sahip oldukları ve bu bireylerin gerçek hatta tatmin edici bağlardan yoksun olmalarından dolayı bir telafi duygusundan hareketle sanal ortamda başkalarına erişebilmek ve etkileşim kurmak için büyük bir çabanın içine girdikleri gözlemlenmiştir(Skues, Williams ve Wise, 2012).

Deters ve Mehl (2012) tarafından Arizona Üniversitesinden 102 katılımcı üzerinde öntest-sontest kontrol gruplu internet temelli bir deney yapılmıştır.

Katılımcılar gruplara rastgele seçilip. Deneysel gruba Facebook durum güncellemelerini arttırmaları talimatı verilirken, kontrol grubuna herhangi bir direktif verilmedi ve hem kontrol grubuna hem de deneysel gruba deneyin başında ve sonunda UCLA yalnızlık ölçeği uygulandı. Burada araştırmacılar; durum güncellemelerindeki artışın yalnızlık hissinde farklılaşma oluşturup oluşturmadığı ve eğer durum güncellemeleri yalnızlık hissinin azaltıyorsa, bunun Facebook arkadaşlarıyla günlük hayatlarında ne kadar temas halinde oldukları, iletişimlerinin yoğun olmasıyla açıklanması düşünülmekte idi. Çalışmanın sonucunda; durum güncellemelerindeki artışa paralel bir şekilde, yalnızlık düzeyinde de azalma meydana gelmektedir. Durum güncellemelerinin sosyal etkileşimi arttırdığı ve arkadaşlık bağlarında artışlar yarattığı gözlemlenmiştir, çünkü Facebook durum güncellemeleri sayesinde birey bir öz ifşa yapmakta bu sayede var olan bağlarıyla samimiyeti artmaktadır. Son olarak; durum güncellemelerine yapılan yorumlar ve beğeniler etkileşimi artırırken, yalnızlık üzerinde herhangi bir etki yapmamaktadır. Facebook sanal bir izleyici çevresi yarattığı için birey yaptığı durum güncellemelerinin nihayetinde diğer arkadaşları tarafından görülmüş olduğunu düşünmektedir. Bu yüzden beğeni ya da yorum almayan durum güncellemelerinde birey yalnızlık hissetmemektedir (Deters ve Mehl, 2012).

Bu konuda yapılan tüm araştırmalarda yalnızlık ile Facebook arasında kimi zaman anlamlı olmasada bir ilişki olduğu gözlemlenmektedir. Ancak neden-sonuç ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar sınırlı düzeydedir. Lou ve arkadaşları (2012) 340 kolej öğrencisi üzerinde; öğrencilerin Facebook kullanım yoğunlukları ve motivasyonlarının yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkileri ile öğrencilerin Yalnızlık düzeylerinin Facebook kullanım ve yoğunluğu üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında, Facebook'u yoğun olarak kullanan, sitede daha fazla arkadaş edinen öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde azalma görülmektedir. Facebook üzerinde öğrenciler samimi, sıkı bağlar yerine yüzeysel ilişkiler oluşturmakta buda kullanıcıları Facebook kullanımını sırasında yoğun duygular hissetmesine engel olmaktadır, bundan dolayı öğrencilerin facebook kullanım motivasyonlarının yalnızlık duyguları üzerinde bir etkisinin olmadığı gözlemlenmektedir. Facebook kullanıcıları genellikle gerçek dünyada tanıdıkları insanlarla sitede arkadaş olmaktadır, buda kendi çevrelerinde yalnızlık hisseden öğrencilerin sitede genellikle bu çevrelerindeki kişileri arkadaş olarak seçeceklerinden

yalnızlık düzeylerinin Facebook kullanım motivasyonları üzerinde herhangi bir etkisinin olamayacağını göstermektedir (Lou ve diğer.,2012).

Başka bir hususta; Sosyal medyanın ve özelde Facebook'un özellikle kolej ve üniversitelerde de bu kadar yaygın olması akıllara Facebook'un akademik başarıyı etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa nasıl bir etki gösterdiği sorusunu getirmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Lock Haven üniveristesinden Reynol Junco (2011) tarafından 1839 öğrenci üzerinde facebook kullanım ölçüsü, Facebook aktivitelerine katılım, derslere ön hazırlık ve genel not ortalaması arasındaki ilişki incelenmiş ve facebook üzerinde harcanan zamanla bir öğrenciye ait genel not ortalaması arasında negatif bir ilişki bulunmuş, ancak derslere ön hazırlık performansı ile Facebook ta harcanan zaman arasında çok zayıf bir ilişki bulunmuştur. Genel not ortalamasının aksine derslere ön hazırlık Facebook kullanımından etkilenmemektedir (Junco, 2011).

Facebook'u kullanım amacında burada dikkat çeken bir sonuç ortaya çıkartmıştır; Facebook'u bilgi toplama ve paylaşma amacıyla kullanmak ile sosyalleşme amacıyla kullanmak, akademik başarı üzerinde aynı etkileri göstermez(Junco,2011).Sosyalleşme amacıyla siteyi kullanan öğrenciler zihinleri de meşgul olduğu için derslere daha az yoğunlaşmış olacaktırlar. Dolayısıyla akademik başarıları da düşecektir. Ancak site de bilgi paylaşımı yapan ve diğer kullanıcılardan bilgi toplayan öğrencilerin akademik başarıları olumlu yönden etkilenmektedir (Junco,2011;Fewkes ve McCabe, 2012).

2.7.2.Türkiye'deYapılan Araştırmalar

Şimşek(2012) Facebook'un genç kullanıcılarda bir yalnızlığa sebep olup olmadığını tespit etmeyi amaçladığı bu çalışmasını İstanbul Üniversitesinde eğitimlerine devam eden 18-24 yaş aralığındaki 350 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada, araştırmacının kendi geliştirdiği ve demografik bilgiler ile facebook kullanımı hakkında sorulardan oluşan bilgi formu ile UCLA yalnızlık ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, özellikle site de çok fazla oyun oynayan kullanıcılar ile çok fazla müzik, video ve metin paylaşımı yapan kullanıcıların yalnızlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (Şimşek, 2012).

Taydaş (2012) Facebook'un öğrencilerin demografik bilgilere göre, Facebook'u kullanma alışkanlıklarını, kullandıklarını, kullandıktan elde ettikleri doyumları ve siteyi etkin olarak kullanan bireylerin yalnızlık düzeylerini saptamayı amaçladığı bu çalışmasını Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde eğitimlerine devam eden 582 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada, demografik bilgiler ile Facebook kullanımı hakkında sorulardan oluşan bilgi formu ile UCLA yalnızlık ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Facebook'ta geçirilen zamanın sosyal çevreyi şekillendirdiği, arkadaşlarla haberleşmek için yapılan bir aktivite olarak görülmesinden ötürü bireylerin yalnızlaşmasını önlediği ayrıca öğrencilerin Facebook'u kullandıklarında 7 faktörün etkili olduğu vurgulanmıştır. Bunlar narsisizm, Kişisel Durum, Boş Zamanı Değerlendirme, İlişki Kurma, Eğlenme, Bilgi Araştırma, Motivasyon ve Rahatlama olarak tespit edilmişlerdir (Taydaş, 2012).

Çam (2012) Facebook'un eğitim fakültesi öğrencilerinin Facebook bağımlılıkları, Facebook kullanım amaçları ve Facebook'un iletişim, işbirliği, kaynak ve materyal paylaşım gibi eğitsel kullandıklarına yönelik cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının görüşlerini saptamayı amaçladığı bu çalışmasını Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitimlerine devam eden 1494 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada, Young(1998)'un internet bağımlılığı ölçeğinden uyarlanmış Facebook Bağımlılığı ölçeği, Mazman(2009) tarafından geliştirilen Facebook Kullanım amacı ölçeği ve Facebook eğitsel kullanım ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre facebook kullanımına daha fazla bağımlı oldukları, yine okudukları bölümlere göre facebook bağımlılıkları arasında anlamlı farklılıklar olduğu ve eğitim hayatlarının ilk yıllarında bu bağımlılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Çam,2012).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan ölçme araçları ve istatistiksel yöntemlere ait açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel yöntemli ilişkisel tarama modeli bir yordama çalışması niteliğindedir. Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan modellerdir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan anlaşılacak istenen durumu uygun bir biçimde belirlemektir (Karasar, 2005).

Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlarken ilişkisel araştırmalar iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Van ilinin en büyük ilçesi olan Erciş'te 2012–2013 Eğitim-Öğretim yılında devlet liselerinin tüm sınıf düzeylerinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu okullarda toplam 8.471 öğrenci öğrenim görmektedir (Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2013).

Araştırmanın örnekleme belirlenirken “Basit Tesadüfî Örneklem” yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfî örnekleme evreni oluşturan her elemanın örnekleme girme şansı eşittir. Dolayısıyla hesaplamalarda da her elemana verilecek ağırlık aynıdır (Arıkan, 2004:s.141). Bu araştırmada da örneklem, Van ili Erciş ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören ve rastgele belirlenen 438'i kız, 326'sı erkek olmak üzere toplam 764 öğrenciden oluşmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin elde edilmesinde “Kişisel Bilgi Formu”, “Coopersmith Özsaygı Ölçeği” ve “UCLA Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarıyla ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara Facebook kullanımı ile 16 sorudan oluşan bilgi formu uygulanmıştır. Bu formda cinsiyet, sınıf düzeyi, Facebook hesabının olup olmadığı, Facebook arkadaş sayısı, günlük açılan oturum sayısı, sitede günlük ortalama harcanan zaman ve Facebook ile ilgili uygulamaların kullanım düzeylerini ölçmek için hazırlanan sorular sorulmuştur. Kişisel bilgi formu EK 1’de gösterilmiştir.

3.3.2. Coopersmith Özsaygı Envanteri

Araştırmada, öğrencilerin özsaygı düzeylerini ölçmek için Coopersmith Özsaygı Envanteri kısa formu kullanılmıştır. Coopersmith Özsaygı Envanteri kısa formu toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Envanterin formatı, verilen maddelerde kendilerine uygun olan ve hissettiklerini tanımlayan ifadelerin yanına, evet ile belirtilen sütüne X işareti, bu ifadelerden onlara uygun olamayan hislerini tanımlamayan ifadelerin yanına hayır ile belirtilen sütüne X işareti koymaları gerekmektedir. Envanter için beklenen cevaplara ‘1’ puan diğer cevaplara ‘0’ puan verilmekte olup, elde edilen toplam puan 4 ile çarpılarak kişiye ait özsaygı düzeyi belirlenmektedir.

Coopersmith (1967) aracın Kuder Richardson güvenirlik katsayısını kızlar için. 91 ve erkekler için.80 olarak bulduğunu belirtmektedir. Kimball (1972) aracın içtutarlık katsayısını bulmak için Kuder-Richardson-20 formülünü kullandığı araştırmasında, 4. sınıf öğrencileri için. 92 ve 7. sınıf öğrencileri için ise. 89 düzeyinde güvenirlik katsayıları elde etmiştir. Envanteri ilk kez Türkçe’ye çevirerek ülkemizde uygulayan kişi Özoğul (1988) dur. Araştırmacı ilkokul 4. ve 5. sınıfta okuyan 120 öğrenci üzerinde yaptığı incelemede aracın güvenirlik katsayısını. 77 olarak bulmuştur. Güçray (1989) ölçme aracını 3., 4. ve 5. sınıf öğrencileri (23 erkek ve 28 kız) üzerinde 2 hafta arayla uygulamış ve 70 güvenirlik katsayısı 56 bulmuştur. Aynı yazar daha

sonra 9-11 yaşlarındaki 583 ilkokul çocuğu üzerinde uyguladığı aracın güvenirlik (KR-21) katsayısını. 83 olarak saptamıştır. Pişkin (1996) lise 3. sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmasında aracın güvenirliğini saptamak amacıyla hem Kuder Richardson-20 formülünü hem de test yarılama yöntemini (içtutarlık katsayısı) kullanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre Coopersmith zsayđı Envanteri'nin KR-20 katsayısı. 76 ve iç-tutarlık katsayısı. 76 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular Coopersmith zsayđı leği Kısa Formunun geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada da cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı. 69 olarak bulunmuştur. Coopersmith zsayđı Envanteri EK 2'de gösterilmiştir.

3.3.3.UCLA Yalnızlık leği

Bireylerin genel yalnızlık düzeylerini ölçmek amacıyla Russell, Peplau ve Ferguson tarafından 1978 yılında geliştirilen UCLA (University of California Los Angeles) Yalnızlık leği'nin tüm maddeleri olumsuz ifadeler içeren bir ölçektir. Bu lek Russel, Peplau ve Cutrona tarafından 1980'de tekrar gözden geçirilmiş ve ölçeğin maddelerinin yarısı olumlu, yarısı olumsuz yönde olacak şekilde düzenlenmiştir (Demir, 1989).

UCLA Yalnızlık leği 10'u düz, 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bireylerden maddelerde yer alan durumları ne sıklıkla yaşadıklarını dörtlü likert tipi ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Ölçek olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddelere (1, 4, 5, 6, 9, 10, 15, 16, 19, 20), "hiç yaşamam" 4, "nadiren yaşarım" 3, "bazen yaşarım" 2, "sık sık yaşarım" 1 puan; olumsuz ifadeleri içeren maddelere (2, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 18) ise bunun tam tersi olarak, "hiç yaşamam" 1, "nadiren yaşarım" 2, "bazen yaşarım" 3, "sık sık yaşarım" 4 puan verilerek puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. Ölçekten alınan puan arttıkça yalnızlık düzeyi de artmaktadır (Demir, 1989).

UCLA Yalnızlık leği'nin güvenirliği çeşitli tknikler kullanılarak test edilmiş ve güvenirlik yüksek bulunmuştur. Ölçeğin Russell ve Ferguson (1978) tarafından ilk geliştirme aşamasında yapılan çalışmalarda ölçeğin iç tutarlılığı .96, iki ay ara ile yapılan ölçeğin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenirliği $r=.73$ olarak olarak saptanmıştır. Ölçeğin gözden geçirilmesi sırasında Russell, Peplau ve Cutrona (1980)

ilk geliştirilen ölçek ile gözden geçirilerek elde edilen ölçek arasındaki ilişkiyi .91 olarak bulmuş ve iç tutarlılığının 94 olduğunu belirtmişlerdir (Demir, 1989).

Ölçeğin orijinali için yapılan geçerlik çalışmasında Russell, Peplau ve Ferguson, Beck Depresyon Envanterini ölçüt olarak kullanarak benzer ölçekler geçerliğini saptamışlar ve geçerlik katsayısını .67 olarak bulmuşlardır. Ölçeğin tekrar gözden geçirilmesi çalışmasında Russel, Peplau ve Cutrona, Beck Depresyon Envanteri ile UCLA Yalnızlık Ölçeği arasında. 62'lik bir korelasyon saptamışlardır (Demir, 1990).

Ülkemizde ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Demir (1989) tarafından yapılmıştır. Demir (1989)'in yaptığı çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı ile ilgili analizler toplam 72 kişi üzerinde hesaplanmış ve cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 96 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin beş hafta ara ile yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayısı 94 olarak bulunmuştur. Bizim çalışmamızda da cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 78 olarak bulunmuştur.

Yapılan bir geçerlik çalışmasında, ölçeğin yalnızlıktan yakınan ve yakınmayanları ayırt etmede yeterli olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla Demir (1989) nörotik depresif tanısı konulmuş ve yoğun yalnızlık duygusu yaşayan 36 kişilik hasta bir grup ve bu hasta grup ile benzer demografik özellikler gösteren ve yalnızlıktan yakınmayan 36 kişilik normal bir grup oluşturmuştur. Her iki gruba UCLA Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Çok Yönlü Depresyon Envanteri'nin Sosyal İç Dönüklük alt ölçeği uygulanmıştır. Sonuçta, UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin Beck Depresyon Ölçeği ile .77 ve Sosyal İç Dönüklük alt ölçeği ile de .82 düzeyinde bir korelasyonun olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca UCLA Yalnızlık Ölçeği'nin geçerliğine ilişkin bulguların, yalnızlıktan yakınan ve yakınmayan bireyleri birbirinden anlamlı düzeyde ayırt ettiği tespit edilmiştir. UCLA Yalnızlık Ölçeği EK 3'te gösterilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma,2012–2013 Eğitim-Öğretim Yılında Van ili Erciş ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı seçkisiz yolla belirlenen öğrencilerin okudukları okullar da yapılmıştır. Araştırma için ilk olarak okul müdürlüklerinden gerekli izinler alınmıştır.

Uygulama yapılacak okulların müdürleri ve rehber öğretmenleri ile görüşülerek uygun gördükleri tarihlerde ölçekler uygulanmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce okul rehber öğretmeni ile uygulama yapılacak sınıflara girilerek öğrencilere araştırmanın hangi amaçla yapıldığı, araştırmaya katılımın gönüllülüğünün esas olduğu, ölçek sorularına içtenlikle cevap vermenin önemi, ölçekler doldurulurken dikkat edilecek hususlar ile ilgili kısa açıklamalar yapılmıştır. Cevaplar 800 öğrenci tarafından yaklaşık 40-45 dakikada, ölçekler üzerinde işaretlenerek doldurulmuştur. Kişisel bilgi formunu ve ölçeklerin bazı maddelerini yanıtızsız bırakan, 36 öğrenciye ait veri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Tüm uygulamalar tamamlandıktan sonra sonuçlar SPSS programına aktarılarak analize hazır hale getirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde anlamlılık değeri olarak $p < .05$ alınmıştır. Verilerde dağılımın normalliği ve homojenliği test edilmiş ve verilerin normal dağılım göstermedikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin özsaygı ve yalnızlık düzeylerinin Facebook kullanımı-uygulamalarına göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini test etmek için hazırlanan soruların istatistiksel yanıtları parametrik olmayan, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri vasıtasıyla bulunmuştur. Ayrıca Kruskal Wallis testi sonucunda anlamlı bir farklılık çıkması durumunda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için gruplar arasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen veriler, tablolaştırılarak verilmiş ve yorumlanmıştır. Veriler, örnekleme tanıtıcı biçimde ve alt problemlerin sırasına göre düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Örnekleme Tanıtıcı Bulgular

Bu bölümde örneklemin belirlenen sosyodemografik değişkenlere göre dağılımı verilmiştir. Tablo 1’de örneklemin cinsiyete göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Örneklemin Cinsiyetine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	438	57
Erkek	326	43
Toplam	764	100

Tabloda görüldüğü gibi, örneklemin % 57’si (n=438) kadın, % 43’ünü (n=326) erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2’de örneklemin sınıflarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Örneklemin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	N	%
1	236	31
2	313	41
3	164	21
4	51	7
Toplam	764	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğrencilerin % 31’i (n=236) 1. sınıf; % 41’i (n=313) 2. sınıf; % 21’i (n=164) 3. sınıf ve %7’si (n=51) 4.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo 3’te öğrencilerin Facebook hesaplarının var olup olmama durumu verilmiştir.

Tablo 3.Öğrencilerin Facebook Hesaplarının olup olmama durumuna göre dağılımları

Facebook Hesabı	N	%
Yok	351	46
1 tane	352	46
1’den fazla	61	8
Toplam	764	100

Öğrencilerin % 46’sının (n=351) Facebook hesabı yok, % 46’sının (n=352) 1 tane Facebook hesabı var ve % 8’inin (n=61) 1’den fazla Facebook hesabı vardır.

Tablo 4’te öğrencilerinin özsaygı ve yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları dağılımları bulunmaktadır.

Tablo 4.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeyleri Dağılımları

	n	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart Sapma
Yalnızlık Düzeyleri	764	20,00	80,00	37,803	10,576
Özsaygı Düzeyleri	764	8,00	100,00	60,904	19,190
Toplam	764				

Tablo 4'e göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları 38 dir. Bu sayı en düşük ve en yüksek yalnızlık düzeyleri baz alındığında düşük bir rakamdır yani öğrencilerin genel yalnızlık düzeyleri düşüktür. Öğrencilerin özsayıgı düzeyleri ortalama 60,904'tür. Bu sayı en düşük ve en yüksek yalnızlık düzeyleri temel alındığında yüksek bir rakamdır yani öğrencilerin genel özsayıgı düzeyleri yüksektir.

Tablo 5'te örneklemin Facebook hesabı varlığı ve yokluğuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin facebook hesaplarının var olup olmama durumuna göre özsayıgı ve yalnızlık düzeylerinin dağılımları

Facebook hesabı yok-		n	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart sapma
var						
Yok	Yalnızlık	351	20,00	80,00	39,190	10,744
	Özsayıgı	351	12,00	100,00	60,421	19,537
Var	Yalnızlık	413	20,00	77,00	36,624	10,298
	Özsayıgı	413	8,00	100,00	61,314	18,904

Tablo 5'e göre, Facebook hesabı olan ve olmayan öğrencilerin ortalama özsayıgı düzeyleri arasında belirgin bir farklılık bulunmamaktadır(ort.var=61,314,ort.yok=60,421).Yine bu tabloya göre Facebook hesabı olan ve olmayan öğrencilerin ortalama yalnızlık düzeyleri arasında büyük bir farklılık bulunmamaktadır(ort.var=36,624 ort.yok=39,190).

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Öncelikle uygun analiz türünün belirlenmesi için verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu incelemenin sonucunda incelenen faktörlerin dağılımlarının normal olmadığı tespit edilmiştir. Bu yüzden problemlerin çözümüne ilişkin yapılan istatistiksel işlemler Nonparametrik testler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4.2.1. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 1. alt problemi, “Öğrencilerin özsaygı ve yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.Örneklemin cinsiyete göre özsaygı ve yalnızlık düzeyleri puan ortalamalarının Mann-Whitney U testi sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	<i>p</i>
Yalnızlık	Erkek	326	363,12	,036
	Kadın	438	396,93	
Özsaygı	Erkek	326	395,90	,147
	Kadın	438	372,53	

$P^* < 0.05$

Görüldüğü gibi Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık ($p=0,036$) olduğu ve kadınların erkeklere göre daha fazla yalnızlık hissettikleri görülmektedir (Sıra Ortalama =397>363). Yine tabloya göre istatistiksel olarak Öğrencilerin özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p=0,147$).

4.2.2.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook'ta Geçirilen Süre Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 2. alt problemi, “Öğrencilerin özsaygı ve yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları Facebook'ta geçirdikleri süreye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin facebook ta geçirdikleri zamana göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamalarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Geçirilen süre	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	0-30 dakika	218	217,97		
	31-60 dakika	112	190,99		
	61-120 dakika	55	212,85	0,106	
	121 dakika ve üzeri	28	174,16		
Özsaygı	Geçirilen süre	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	0-30 dakika(A)	218	209,00		
	31-60 dakika(B)	112	224,83		A > C B > C
	61-120 dakika(C)	55	162,56	0,017	
	121 dakika ve üzeri(D)	28	207,39		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta günlük geçirdikleri süreye göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,106$).

Lise öğrencilerinin Facebook'ta günlük geçirdikleri süreye göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,017$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında Facebook'u günde 31-60 dakika arası sürede kullanan öğrencilerin özsaygı düzeyleri puan ortalamaları en yüksek olarak bulunmuştur (Sıra ort.= 224,83). Bunu 0-30 dakika arasında kullanan (Sıra ort.= 209), 121 dakika ve üzeri sürede kullanan (Sıra ort.= 207,39) ve 61-120 dakika arasında kullanan (Sıra ort.= 162,56) öğrenciler izlemektedir. Facebook'u günde en az kullanan ve en çok kullanan öğrencilerin özsaygı düzeyleri puan ortalamaları birbirine çok yakın bulunmuştur. Ancak siteyi 31-60 dakika ile 61-120 dakika arasında kullanan öğrencilerin özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında çok büyük bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney *U* analizi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucuna göre; Facebook'ta günde 0-30 dakika arası zaman geçiren öğrenciler ile 61-120 dakika arası zaman geçirenler ($p=0,007$) ve Facebook'ta 31-60 dakika arası zaman geçiren öğrenciler ile 61-120 dakika arası zaman geçirenler ($p=0,003$) arasında önemli farklar olduğu görülmüştür.

4.2.3. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook Arkadaş Sayısı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 3. alt problemi, "Öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook arkadaş sayılarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin facebook ta ki arkadaş sayılarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Ark. Sayısı	n	Sıra Ort.	p	Anlamlı Fark
0-80(A)		102	237,84	0,001	
81-160(B)		98	211,18		A > D
161-240(C)		68	218,13		B > D
241 ve üzeri(D)		145	177,26		C > D

Özsaygı	Ark. Sayısı	n	Sıra Ort.	p	Anlamlı Fark
0-80		102	196,02	0,498	
81-160		98	202,26		
161-240		68	205,82		
241 ve üzeri		145	218,48		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'taki arkadaş sayılarına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,001$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında Facebook'ta 0-80 arası arkadaşı olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları en yüksek olarak bulunmuştur(Sıra ort.= 237,84) .Bunu 161-240 arası arkadaşı olan (Sıra ort.= 218,13), 81-160 arası arkadaşı olan (Sıra ort.= 211,18) ve 241 ve üzeri sayıda arkadaşı olan (Sıra ort.= 177,26) öğrenciler izlemektedir. Facebook'ta arkadaş sayısı en az olan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları yüksek çıkmıştır. Bunun

aksine Facebook'ta arkadaş sayısı en çok olan öğrencilerin yalnızlık düzeyi puan ortalamaları en düşük çıkmıştır.

Bu farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney *U* analizi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucuna göre; Facebook'ta ortalama 0-80 arası arkadaşı olan öğrenciler ile 241 ve üzeri arkadaşı olan öğrenciler ($p=0,000$) Facebook'ta ortalama 81-160 arası arkadaşı olan öğrenciler ile 241 ve üzeri arkadaşı olan öğrenciler ($p=0,028$) ve Facebook'ta ortalama 161-240 arası arkadaşı olan öğrenciler ile 241 ve üzeri arkadaşı olan öğrenciler ($p=0,020$) arasında önemli farklar olduğu görülmüştür.

Lise öğrencilerinin Facebook'taki arkadaş sayılarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,498$).

4.2.4. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook'ta Günlük Oturum Açma Sayısı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 4. alt problemi “Öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook'ta oturum açma sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin facebook ta günlük oturum açma sayılarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Yalnızlık	Oturum Açma S.	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	0-1	235	218,58		
	2-3	105	197,50	0,058	
	4-5	26	208,29		
	6 ve üzeri	47	169,63		

Özsaygı	Oturum Açma S.	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	0-1	235	202,60		
	2-3	105	210,98	0,679	
	4-5	26	199,67		
	6 ve üzeri	47	224,17		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta günlük oturum açma sayılarına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,058$). Yine Lise öğrencilerinin Facebook'ta günlük oturum açma sayılarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,679$).

4.2.5. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Facebook'u Hangi Amaçla Kullandıkları Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 5. alt problemi "Öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook'u hangi amaçla kullandıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin facebook'u hangi amaçla kullandıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Kullanım Amacı	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	Eğlenmek	85	206,34		
	Bilgi paylaşımı	46	239,43		
	Sosyal etkileşim	235	197,13	0,103	
	Arkadaş edinme	47	225,81		
Özsaygı	Kullanım Amacı	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	Eğlenmek	85	206,61		
	Bilgi paylaşımı	46	193,27		
	Sosyal etkileşim	235	215,42	0,224	
	Arkadaş edinme	47	179,05		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'u hangi amaçla kullandıklarına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,103$). Yine Lise öğrencilerinin Facebook'u hangi amaçla kullandıklarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi

sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,224$).

4.2.6.Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Durum Güncellemeleri Sıklığı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 6. alt problemi “öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook’ta Yaptıkları durum güncellemeleri sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin facebook’ta yaptıkları durum güncellemeleri sıklıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Durum Güncellemesi	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	sık sık	46	209,43	0,454	
	bazen	198	197,64		
	çok nadir	134	218,94		
	hiç	35	211,03		
Özsaygı	Durum Güncellemesi	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	sık sık	46	169,21	0,145	
	bazen	198	211,19		
	çok nadir	134	214,31		
	hiç	35	204,97		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemeleri sıklıklarına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,454$). Yine Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemeleri sıklıklarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,145$).

4.2.7. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Durum Güncellemelerine Yapılan Beğeni-Yorum Sıklığı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 7. alt problemi “öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook'ta Yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Beğeni-Yorum	n	Sıra Ort.	p	Anlamlı Fark
	Sık sık	91	184,67		Sık sık-çok nadir
	Bazen	217	202,33	0,019	Bazen-çok nadir
	Çok nadir	87	238,41		
	Hiç	18	224,39		
Özsaygı	Beğeni-Yorum	n	Sıra Ort.	p	Anlamlı Fark

Sık sık	91	209,84	
Bazen	217	212,27	0,114
Çok nadir	87	182,86	
Hiç	18	245,81	

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklığına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,019$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında Facebook'ta durum güncellemelerine çok nadir beğeni-yorum alan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri en yüksek olarak bulunmuştur (Sıra ort.= 238,41). Bunu yaptıkları durum güncellemelerine hiç beğeni-yorum almayanlar (Sıra ort.= 224,39), bazen beğeni-yorum alanlar (Sıra ort.= 202,33) ve durum güncellemelerine sık sık beğeni-yorum alan (Sıra ort.= 184,67) öğrenciler izlemektedir. Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine sıklıkla beğeni-yorum alan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları düşük çıkmıştır. Bunun aksine Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine çok nadir beğeni-yorum alan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları yüksek çıkmıştır.

Bu farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U analizi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucuna göre; Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine sık sık beğeni-yorum alan öğrenciler ($p=0,003$) ile çok nadir beğeni-yorum alan öğrenciler ve Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine bazen beğeni-yorum alan öğrenciler ile çok nadir beğeni-yorum alan öğrenciler ($p=0,017$) arasında önemli farklar olduğu görülmüştür.

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklıklarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,114$).

4.2.8. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Yapılan Paylaşımların Kimler Tarafından Görüleceği Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 8. alt problemi “öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook’ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin facebook’ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Kimler Görüyor	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	Arkadaşlarım	280	207,91		
	Arkadaşımın arkadaşları	52	201,64	0,986	
	Herkes	70	208,02		
	Özel	11	202,55		
Özsaygı	Kimler Görüyor	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	Arkadaşlarım	280	206,80		
	Arkadaşımın arkadaşları	52	203,93	0,994	
	Herkes	70	209,13		
	Özel	11	212,95		

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,986$). Yine Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,994$).

4.2.9. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Fotoğraf-Resim Ekleme Sıklığı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 9. alt problemi “öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook'ta ne kadar sıklıkta fotoğraf-Resim eklediklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin facebook'ta ne kadar sıklıkta fotoğraf-resim eklediklerine göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Fotoğraf-Resim	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	Sık sık	31	221,21		Bazen-çok nadir
	Bazen	157	182,77		
	Çok nadir	151	226,19	0,012	
	Hiç	74	213,30		
Özsaygı	Fotoğraf-Resim ekleme sıklığı	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	Sık sık	31	166,13		

Bazen	157	219,61	0,053
Çok nadir	151	195,71	
Hiç	74	220,41	

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları fotoğraf-resim ekleme sıklığına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,012$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında Facebook'ta çok nadir olarak fotoğraf-resim ekleyen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları en yüksek olarak bulunmuştur (Sıra ort.= 226,19). Bunu sık sık fotoğraf-resim ekleyenler (Sıra ort.= 221,21), hiç eklemeyenler (Sıra ort.= 213,30) ve bazen fotoğraf-resim ekleyen öğrenciler (Sıra ort.= 182,77) izlemektedir. Facebook'ta çok nadir fotoğraf-resim ekleyen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları yüksek çıkmıştır. Bunun aksine bazen fotoğraf-resim ekleyen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri düşük çıkmıştır.

Bu farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U analizi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucuna göre; Facebook'ta bazen fotoğraf-resim ekleyen ile çok nadir fotoğraf-resim ekleyen öğrenciler ($p=0,002$) arasında önemli farklar olduğu görülmüştür.

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları fotoğraf-resim ekleme sıklıklarına göre özsayı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,053$).

4.2.10. Öğrencilerin Özsayı ve Yalnızlık Düzeylerinin Profil Resmi Değişirme Sıklığı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 10. alt problemi "öğrencilerin yalnızlık ve özsayı düzeyleri puan ortalamaları Facebook'ta ne kadar sıklıkta profil resimlerini değiştirdiklerine göre

anlamli bir farklilik gostermede midir?" olarak belirlenmistir. Bu alt probleme iliskin veriler tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin facebook'ta ne kadar sıklıkta profil resimlerini değiştirdiklerine göre yalnızlık ve özsayıgı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Profil Resmi	n	Sıra Ort.	p	Anlamli Fark
	Sık sık	29	194,62		
	Bazen	144	197,88	0,371	
	Çok nadir	185	209,44		
	Hiç	55	229,21		
Özsayıgı	Profil Resmi	n	Sıra Ort.	p	Anlamli Fark
	Sık sık	29	197,90		
	Bazen	144	192,96	0,290	
	Çok nadir	185	217,42		
	Hiç	55	213,53		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta profil resimlerini değiştirme sıklıklarına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamli bir farklilik olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamli bir farklilik olmadığı görülmektedir ($p=0,371$). Yine Lise öğrencilerinin profil resimlerini değiştirme sıklıklarına göre özsayıgı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamli bir farklilik olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamli bir farklilik olmadığı görülmektedir ($p=0,290$).

4.2.11. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Müzik-Video Dosyası Paylaşma Sıklığı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 11. alt problemi “öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook’ta ne kadar sıklıkta müzik-video dosyası paylaşımı yaptıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin facebook’ta ne kadar sıklıkta müzik-video dosyası paylaştıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Müzik Video	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	Sık sık	56	197,98	0,039	Sık sık-hiç
	Bazen	142	197,16		Bazen-hiç
	Çok nadir	144	202,00		Çok nadir-hiç
	Hiç	71	243,94		
Özsaygı	Müzik Video	n	Sıra Ortalama	<i>p</i>	Anlamlı Fark
	Sık sık	56	205,65	0,377	
	Bazen	142	205,81		
	Çok nadir	144	218,11		
	Hiç	71	187,90		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerininin Facebook’ta yaptıkları müzik-video dosyası ekleme sıklığına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını

belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,039$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında Facebook'ta hiç müzik-resim dosyası eklemeyen öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları en yüksek olarak bulunmuştur (Sıra ort.= 243,94). Bunu çok nadir müzik-video dosyası ekleyenler (Sıra ort.= 202), sık sık ekleyenler (Sıra ort.= 197,98) ve bazen müzik-video dosyası ekleyen öğrenciler (Sıra ort.= 197,16) izlemektedir. Facebook'ta hiç müzik-video paylaşımı yapmayan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları yüksek çıkmıştır. Bunun aksine bazen müzik-video dosyası paylaşımı yapan öğrencilerin yalnızlık düzeyleri düşük çıkmıştır.

Bu farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney *U* analizi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucuna göre; Facebook'ta sıklıkla müzik-video dosyası ekleyen öğrenciler ile hiç eklemeyen öğrenciler ($p=0,026$), Facebook'ta bazen müzik-video dosyası ekleyen öğrenciler ile hiç eklemeyen öğrenciler ($p=0,026$) ve Facebook'ta çok nadir müzik-video dosyası ekleyen öğrenciler ile hiç eklemeyen öğrenciler ($p=0,015$) arasında önemli farklar olduğu görülmüştür. Burada hiçbir şekilde müzik-video paylaşımı yapmayan öğrenciler ile herhangi bir sıklıkta paylaşım yapan öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar gözle çarpılmaktadır.

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları müzik-video dosyası ekleme sıklıklarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,377$).

4.2.12. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Oyun Oynama Sıklığı Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 12. alt problemi "öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook'ta ne kadar sıklıkta oyun oynadıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17.Öğrencilerin facebook'ta ne kadar sıklıkta oyun oynadıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yalnızlık	Oyun Oynama	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	sık sık	42	228,18	0,311	
	bazen	46	193,55		
	çok nadir	80	191,29		
	hiç	245	211,02		
Özsaygı	Oyun Oynama	n	Sıra Ortalama	p	Anlamlı Fark
	sık sık	42	181,56	0,054	
	bazen	46	228,45		
	çok nadir	80	231,05		
	hiç	245	199,48		

$P^* < 0.05$

Lise öğrencilerinin Facebook'ta oyun oynama sıklıklarına göre yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,311$). Yine Lise öğrencilerinin facebook'ta oyun oynama sıklıklarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0,054$).

4.2.13. Öğrencilerin Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Yeni İnsanlarla Tanışma Durumları Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın 13. alt problemi, “öğrencilerin yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Facebook’ta yeni insanlarla tanışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin facebook’ta yeni insanlarla tanışma durumlarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Yalnızlık	Yeni İnsan	n	Sıra Ort.	p
	Evet	275	208,36	0,743
	Hayır	138	204,28	
Özsaygı	Yeni İnsan	n	Sıra Ort.	p
	Evet	275	196,16	0,009
	Hayır	138	228,61	

Lise öğrencilerinin facebook’ta yeni insanlarla tanışma durumlarına göre yalnızlık düzeyleri puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları ile Facebook’ta yeni insanlarla tanışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır($p=0,743$)

Ancak lise öğrencilerinin özsaygı düzeyleri puan ortalamaları ile Facebook’ta yeni insanlarla tanışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur($p=0,009$). Facebook’ta yeni insanlarla tanışan öğrencilerin (sıra Ort.= 196,16) özsaygı düzeyleri puan ortalamaları ile Facebook’ta daha önce tanımadıkları kişilerle tanışmayan yani Facebook arkadaşları günlük hayatta tanıdıkları kişiler olan öğrenciler (sıra Ort.= 228,61) arasında anlamlı bir farklılık vardır. Facebook arkadaş listelerine yeni insanlar ekleyen öğrencilerin özsaygı düzeyi düşük, eklemeyen öğrencilerin özsaygı düzeyi ise yüksek bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde sonuç, tartışma, önerilere ve araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

Lise öğrencilerinin cinsiyete göre yalnızlık puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Kız öğrencilerin yalnızlık puan ortalamaları, erkek öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir. Lise öğrencilerinin cinsiyete göre özsaygı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Lise öğrencilerinin facebook'ta günlük geçirdikleri süreye göre, yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$). Lise öğrencilerinin facebook'ta günlük geçirdikleri süreye göre, özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Facebook'u günde ortalama 31-60 dakika arası kullanan öğrencilerin özsaygı düzeyleri en yüksek bulunmuştur. bunu Facebook'ta günde ortalama 0-30 dakika, 121 dakika üzeri ve 61-120 dakika arası vakit geçiren öğrenciler izlemektedir.

Lise öğrencilerinin facebook'taki arkadaş sayılarına göre, yalnızlık düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Facebook'ta ortalama 0-80 arası arkadaşı olan öğrencilerin yalnızlık düzeyi en yüksek olarak bulunmuştur. Bunu Facebook'ta 161-240 arası arkadaşı olan, 81-160 arası arkadaşı olan, 241 ve üzeri sayıda arkadaşı olan öğrenciler izlemektedir. Lise öğrencilerinin Facebook'ta ki arkadaş sayılarına göre özsaygı düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklıklarına göre, yalnızlık düzeyleri puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine çok nadir beğeni-yorum alanlar yalnızlık düzeyi en yüksek çıkan öğrencilerdir. Bu öğrencileri sırasıyla, yaptıkları durum güncellemelerine hiç

beğeni-yorum almayanlar, bazen beğeni-yorum alanlar ve sık sık beğeni-yorum alan öğrenciler izlemektedirler. Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşları tarafından beğeni-yorum alma sıklıklarına göre özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>,05$).

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları fotoğraf-resim ekleme sıklıklarına göre yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<,05$).Facebook'ta çok nadir fotoğraf-resim paylaşımı yapan öğrenciler yalnızlık düzeyi en yüksek olan öğrenci grubudur. Bu öğrencileri, Facebook'ta sık sık fotoğraf-resim paylaşımı yapan, hiç fotoğraf-resim paylaşımı yapmayanlar ve en son olarak ta bazen fotoğraf-resim paylaşımı yapan öğrenci grupları izlemektedir. Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları fotoğraf-resim ekleme sıklıklarına göre özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<,05$).

Lise öğrencilerinin facebook'ta müzik-video dosyası paylaşma sıklıklarına göre yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir($p<,05$).Facebook'ta hiçbir şekilde müzik-video dosyası paylaşmayan öğrenciler yalnızlık düzeyi puan ortalamaları en yüksek olan öğrenci grubudur.Bu öğrencileri,çok nadir paylaşım yapanlar,sık sık paylaşım yapanlar ve bazen müzik-video dosyası paylaşımı yapan öğrenciler izlemektedir.Lise öğrencilerinin facebook'ta müzik-video dosyası paylaşma sıklıklarına göre özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>,05$).

Lise öğrencilerinin facebook'ta yeni insanlarla tanışıp tanışmama durumlarına göre yalnızlık düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir($p>,05$).Lise öğrencilerinin Facebook'ta yeni insanlarla tanışıp tanışmama durumlarına göre özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<,05$).Facebook'ta sosyal çevrelerinden ve arkadaşlarından farklı olarak yeni insanlarla arkadaşlık kuran öğrencilerin, bunu yapmayan öğrencilere göre özsaygı düzeyleri daha düşüktür.

Ancak çalışmada lise öğrencilerinin facebook'ta günlük oturum açma sayıları, Facebook'u hangi amaçla kullandıkları, Facebook'ta yaptıkları durum güncellemeleri

sıklıkları, Facebook'ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceği, facebook'ta profil resimlerini değiştirme sıklıkları ve Facebook'ta oyun oynama sıklıklarına göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

5.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin yalnızlık ve özsaygı düzeylerinin cinsiyetlerine durumlarına bakıldığında araştırmaya katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla yalnızlık çektikleri belirlenmiştir (Tablo 7). Bu konuda daha önce yapılan bazı araştırmalarda ise ergenlik dönemindeki lise öğrencileri arasında cinsiyete göre yalnızlık düzeylerinde önemli bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Williams, 1983; Kaiser ve Berndt, 1985; Brage ve diğer., 1993; Odacı, 1994). Yapılan bazı araştırmalarda ise, erkeklerin yalnızlık düzeyi puanlarının kızlarınkine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır (Broys ve Perlman, 1985; Rottenberg ve Morrison, 1993; Baran ve Bulut, 2002). Yapılan bu araştırmada ise kızlar kendilerini erkeklerden daha yalnız olarak ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan araştırmalarda genel olarak erkek öğrencilerin ve kız öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında farklılıklar olduğu, bu farklılıklarında cinsiyete göre farklı doğal gereksinimlerden kaynaklandığı bulunmuştur (Öz, 2004). Demir (1990) bu durumu toplumun gençlerden beklentilerinin cinsiyete göre farklılaşması ile açıklamaktadır.

Araştırmada lise öğrencilerinin özsaygı düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılık taşımadığı belirlenmiştir (Tablo 7). Daha önce yapılan bazı araştırma sonuçlarına göre de öğrencilerin özsaygı puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. (Mullis ve Normandin, 1992; Çevik ve Atıcı, 2009). Ancak yapılan bazı araştırmalarda cinsiyet farklılığının lise öğrencisi ergenlerin özsaygı düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde farklılık yaratan etmenlerden birisi olduğu saptanmıştır (Kulaksızoğlu, 2007; Temel, 2001; Siyez, 2009). Buna karşı Brack, Orr ve Ingersoll (1987) altı ve sekiz ile on ve on ikinci sınıflarda okuyan 135 öğrenciyle yaptıkları çalışmada kızların öz saygı düzeylerinin anlamlı bir farkla erkeklerden daha düşük olduğunu saptamışlardır.

5.2. Facebookta Günlük Ortalama Geçirilen Süreye Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Araştırmada Lise öğrencilerinin facebook'ta günlük geçirdikleri süreye göre, yalnızlık düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 8). Daha önce bu konuda yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda yalnız bireylerin facebook'ta daha fazla zaman geçirdikleri bulunmuştur (Niels ve diğer.,2009; Skues,Williams ve Wise, 2012; Ryan ve Xenos, 2011;Sheldon, 2008).Daha önce de günlük internet kullanım miktarı ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarda da yalnız bireylerin daha fazla internet kullanımına yöneldiklerini tespit etmişlerdir (Welsh,1999;Amichai-Hamburger ve Ben-Artzi, 2003;Kim ve diğer., 2009; Kraut ve diğer.,1998;Lavin ve diğer.,1999).Facebook üzerinde çok fazla vakit geçiren kullanıcılar aslında yüzyüze iletişim kurmakta başarısız olmuş ve bu yüzden sosyal çevrelerinden yalıtılmış bireyleridir (Walther, 2008).

Bazı araştırmacılar Facebook'ta geçirilen süreden çok,o esnada sitenin aktif yada pasif uygulamalarıyla ilgilenmenin de kullanıcıların yalnızlık düzeylerinde farklılıklar gösterebileceğini belirtmektedir.Sitenin pasif uygulamaları(Video,müzik izleme,resimlere bakmak,arkadaşlarının paylaştığı yazıları okumak gibi...) ile ilgilenen kullanıcıların yalnızlık düzeyleri yüksek çıkarken; Facebook'u aktif bir şekilde kullanan katılımcıların(site üzerinden başkalarıyla doğrudan iletişim kuranlar, onlarla sohbet edenler, arkadaşlarının duvarlarına mesajlar bırakan gibi...) yalnızlık düzeyi düşük çıkmıştır. (Burke, Marlow ve Lento ,2010).Diğer bir çok kullanıcı grubu siteyi sosyal sermaye kazanmak için başkalarıyla etkileşimin bir yolu olarak görmektedir,ancak yalnızlık çeken bireyler daha çok sitenin pasif özellikleri ile uğraşmaktadırlar (Burke ve diğer.,2010).

Araştırma da Lise öğrencilerinin facebook'ta günlük geçirdikleri süreye göre, özsaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 8). Facebook'ta çok vakit geçiren öğrencilerin özsaygı düzeyleri düşük çıkarken, az vakit geçiren öğrencilerin özsaygı düzeyleri yüksek çıkmıştır.Bu bulgu literatürle uyumludur,Bu konuda daha önce yapılan araştırmalar da da genel olarak özsaygı düzeyi düşük olan kullanıcıların Facebook'ta daha fazla vakit geçirdikleri tespit

edilmiştir.Özsaygı düzeyi düşük kullanıcılar sitede daha fazla zaman geçirerek öznel iyi oluş hallerini arttırmaya çalışmaktadırlar (Ellison ve diğer., 2007; Sheldon,2008;Stenfield,Ellison ve Lampe,2008; Mehdizadeh,2010; Kalpidou,Costin ve Morris,2011).Ayrıca düşük özsaygı düzeyine sahip kullanıcılar,reddedilmeye ve incitilmeye karşı hassas olduklarından kendilerini güvenli gördükleri Facebook ortamında ifade edebilmektedirler.Bu yüzden site de daha fazla vakit geçirmektedirler (Forest ve wood, 2012). Ancak bazı araştırma sonuçları ise Facebook'ta daha fazla vakit geçiren, bu süre de de siteyi diğer kullanıcılarla etkileşime girmek için kullanan kullanıcıların özsaygı düzeyinin yüksek olduğunu saptamışlardır.(Zywica ve Danowski,2008).Yine Facebook üzerinde çok fazla vakit geçiren düşük özsaygılı kullanıcıların özsaygı düzeylerinde sitenin kullanılmasıyla beraber bir artış olduğu gözlemlenmektedir (Gonzales ve Hancock, 2011).

5.3. Facebookta ki Ortalama Arkadaş Sayılarına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Araştırma da Lise öğrencilerinin facebook'taki arkadaş sayıları artıkça yalnızlık düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir (Tablo 9).Daha önce yapılan çalışmalar da aksi yönde bulgular elde edilmiş ve kendisini yalnız hisseden öğrencilerin Facebook ta daha fazla arkadaşına sahip oldukları tespit edilmiştir. Facebook'ta yalnızlık çeken kullanıcılar dış dünyada bulamadıkları yakınlık ve etkileşim beklentilerini telafi etmek için sitede daha fazla kişiye ulaşmaya çalışmaktadırlar (Skues,Williams ve Wise,2012).Facebook yalnızlık çeken ve çevrelerinden izole olmuş kullanıcılarına bir sosyal sermaye kazandırmaktadır.facebook'ta daha fazla arkadaşına sahip olmak bir kullanıcıya statü güncellemeleri,fotoğraflar,yorumlar ve diğer uygulamalar sayesinde başkalarıyla dolaylı da olsa bir etkileşim şansı tanımaktadır,buda gerçek hayatlarında daha fazla yalnızlık çeken kullanıcıların sitede daha fazla arkadaş edinmek istemelerine neden olmaktadır (Ellison, ve diğer.,2007).Ancak bazı araştırmalara göre;Facebook'ta çok fazla arkadaşına sahip olmak,siteye daha fazla zaman ayırmaya ve dış dünyadaki sosyal ortamlardan soyutlanmaya neden olabilmektedir.Ayrıca sanıldığığının aksine sitede çok fazla arkadaşına sahip kullanıcılar ilişkilerinde daha yüzeysel olarak algılanırlar ve onlar hakkında çok fazla olumlu hisler beslenmemektedir (Walther, 2008).

Araştırma da lise öğrencilerinin Facebook arkadaşı sayıları ile özsaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 9).Yapılan bazı çalışmalar da da kullanıcıların özsaygı düzeylerinin facebook'ta arkadaş sayıları üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir (Skues, Williams ve Wise, 2012).Walther (2008)'e göre Facebook arkadaş sayısı çok yüksek yada düşük olması kullanıcıların psikolojik yapıları üzerinde anlamlı bir etki yaratmamaktadır. çünkü Facebook arkadaşlığı yüzeysel bir ilişkinin göstergesidir ve duygular üzerinde belirgin etkiler yaratmamaktadır. Literatürde yapılan bazı çalışmalar da da özsaygı düzeyi yüksek olan Kullanıcıların facebook arkadaş sayılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Kalpidou, Costin ve Morris, 2011).Facebook'ta arkadaş sayısının çok olması kullanıcıların, gerçek hayatta sergileyemedikleri sosyal ve duygusal yönlerini ortaya koyabilecekleri ve gösterebilecekleri bir izleyici kitlesine sahip olmalarını sağlamakta buda kendine güvenen ve özsaygı düzeyleri yüksek kullanıcıların istediği bir durumdur (Manago, Taylor ve greenfields, 2012).Facebook'ta arkadaşlık teklifi alma ve kabul etme üzerine yapılan bir çalışmada ise kendisine çok fazla arkadaşlık teklifi gelen ama bu arkadaşlık tekliflerinin az bir kısmını kabul eden kullanıcıların özsaygı düzeyleri yüksek çıkmıştır (Acar, 2008).

Facabook'ta arkadaş sayısının çok olması bazen kullanıcıların öznel iyi oluş halleri üzerinde olumsuz etkiler de bırakabilmektedir. Site de çok fazla arkadaş sahibi olmak, sitenin etkileşime açık özellikleri yüzünden kullanıcılarda bir stres ve yoğun bir iletişime maruz kalma gibi sonuçlarda yaratmaktadır. Kullanıcıların özsaygı düzeylerini telafi etmek için arkadaş sayılarını çok fazla arttırmaları da onları samimiyetin ve güvenin olmadığı kalabalık bir kitle ile karşı karşıya bırakabilmekte buda kullanıcıların bu kalabalık kitle içerisinde kendilerini yalnız hissetmelerine yol açmaktadır (Lee, 2012).

5.4. Facebookta Günlük Oturum Açma Sayısına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Araştırmada Facebook kullanıcılarının günlük oturum açma sayılarının yalnızlık ve özsaygı düzeyleri ile bir ilişkisinin olmadığı belirlenmiştir (Tablo 10). Facebook'ta sıklık oturum açan kullanıcılar sitede geçirdikleri sürede daha az tatmin duygusu

yaşamaktadır. Ayrıca bu kullanıcılar tatmin olamadıklarından yeterince eğlenememektedirler. Facebook'ta daha az oturum açan ancak her açtıkları oturumda daha fazla vakit geçiren kullanıcıların tatmin düzeyi yüksek çıkmaktadır. Bu kullanıcılar sitede birçok uygulamayı tek seferde kullandıklarından dolayı öznel iyi oluş hallerinde de iyileşmeler gözlenmekte ve dolayısıyla yalıtılmışlık duygusundan da kurtulmaktadır (Special ve Barber, 2011).

Daha önce yapılan araştırmalara göre düşük özsaygılı kullanıcılar Facebook'ta aynı gün içerisinde yüksek özsaygı düzeyine sahip kullanıcılara göre daha fazla oturum açmaktadırlar. Bu kullanıcılar sık sık sitede oturum açarak, sitede gerçekleşen etkinliklere ve iletişim olanaklarına daha iyi erişebilmektedirler. Bu sayesinde özsaygı düzeylerini yükseltme şansı bulabilmektedirler Ayrıca bu kullanıcılar her açtıkları oturumda da daha fazla zaman geçirmektedirler. Buda kendilerini diğer kullanıcılar ile daha çok kıyaslayabilecekleri bir zaman dilimi kazandırmaktadır (Mehdizadeh, 2010).

5.5. Facebook'u Hangi Amaçla Kullandıklarına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Araştırmada örneklemin facebook'u kullanım amaçlarından özsaygı ve yalnızlık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordayacak bir amaç olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 11). kullanıcılar sunulan Facebook'a; eğlenmek için, bilgi paylaşımı, sosyal etkileşim ve arkadaş edinme amaçları ilgili sorulara birbirine yakın cevaplar vermişlerdir. Burada anlamlı farklılık çıkmaması aslında facebook ile ilgili yapılacak çalışmalar da genel olarak Facebook kullanımından çok Facebook uygulamaları ile ilgili spesifik soruların sorulması gerektiğini göstermektedir. Çünkü bütün facebook uygulamaları rahatlamak, bilgi paylaşımı yapmak ve sosyal etkileşimi amaçlamaktadır. Ancak Facebook kullanım motivasyonları ve kullanıcı özelliklerini yansıtacak olan sitenin spesifik uygulamalarıdır. Bilgi paylaşımı için statü güncellemeleri, profesyonel ilerlemeler ve sosyal etkileşim için duvar yazıları kullanılmaktadır. Ayrıca Facebook ta yapılan bir paylaşıma yorum yapmakta daha çok eğlenme, arkadaşlık ve sosyal etkileşim amaçlarına hitap etmektedir. Bunların yanında mesaj göndermede yakınlaşma ve sosyal etkileşim amaçlarına hitap etmektedir (Smock, Ellison, Lampe ve Wohn, 2011).

Bir kullanıcının siteyi kullanma motivasyonları siteden aldığı tatminle doğrudan ilişkilidir. Bu da Facebook kullanım amaçlarının kişiden kişiye değişebileceğini göstermektedir. Ama genel olarak kullanıcılar zaman geçirmek, sosyal bağlarını güçlendirmek ve eğlenmek amacıyla siteyi kullanmaktadırlar. Facebook'ta meydana gelen birçok değişiklik ve eklenen yeni uygulamalara rağmen, bir kullanıcının siteye üye olma ve siteyi kullanmada genel amaçlar çerçevesinde motive olduğu gözlemlenmektedir (Special ve Barber, 2011).

5.6. Facebookta ki Durum Güncellemeleri Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Araştırmada Facebook kullanıcılarının yaptıkları durum güncellemeleri sıklıklarının yalnızlık ve özsaygı düzeyleri ile bir ilişkisinin olmadığı bulunmuştur (Tablo 12).Durum güncellemeleri kullanıcıların mesajlarına anlık geri dönütleri almasını sağlayan bir sistemdir. Bu anlık etkileşim ortamı kullanıcıların özsaygı düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. Özsaygı ve yalnızlıkta birbirleri ile ilişkili olduğu için, yapılan araştırmalarda durum güncellemelerinin de kullanıcıların özsaygı ve yalnızlık düzeyleri ile ilişkisini vurgulamaktadır (Buffardi ve Campbell, 2009;Kim, LaRose ve Peng, 2009).

Bilgisayar tabanlı iletişimin ana öğelerinden birisi olan durum güncellemeleri ve mesajlaşmaların yüzyüze iletişimin zengin,doğal içeriklerinin kullanıcılara sağladığı faydaları engellediği ve bireyleri yalnızlaştırdığı belirtilmektedir (Kraut ve diğer.,1998;Moody, 2001).Diğer yandan bazı çalışmalarda ise arkadaşlıkların güçlenmesi ve iletişimin sürekli canlı tutulması adına kullanıcıların yaptıkları durum güncellemeleri sayesinde birbirlerinden haberdar olmaları,özellikle de fiziksel mesafeler yüzünden sık sık görüşemeyen arkadaşların bu sayede iletişimi korudukları ve dolayısıyla öznel iyi oluş hallerine de katkı sundukları belirtilmektedir (Ellison ve diğer.,2007;Valkenburg ve Peter, 2007).Bu sayede kullanıcılar karşılıklı olarak birbirlerinin duygu ve düşünce dünyalarından haberdar olup,bu bağlar sayesinde yalnızlık hislerinden uzaklaşmaktadırlar.Facebook'ta yapılan durum güncellemeleri tek kullanıcıdan bir çok kişiye ulaştığı ve çoklu etkileşime izin verdiği için daha önceki

araştırma sonuçları ile Facebook üzerinde yapılan araştırma sonuçları farklı sonuçlar verebilmektedirler (Deters ve Mehl, 2012).

Düşük özsaygı düzeyine sahip Facebook kullanıcıları, siteyi güvenli bir yer olarak görmekte ve sosyal yaşamlarında korku ve kaygılarından dolayı ifade edemedikleri güncel duygu ve düşüncelerini ifade edebilmektedirler. Kendilerini rahat ifade edebildikleri için de yeni sosyal bağlar oluşturabilmektedirler. Ancak bu kullanıcılar çok fazla olumsuz hisler ve kaygılar taşıdıklarından ve site de rededilme korkusu ile zarar görme endişesi taşımadıklarından olumsuz hislerini ve düşüncelerini durum güncellemeleri aracılığıyla sıklıkla paylaşmaktadırlar (Forest ve wood, 2012).

5.7. Facebookta Durum Güncellemelerine Gelen Beğeni-Yorum Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklıklarının yalnızlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık teşkil ettiği belirlenmiştir (Tablo 13).Başlatılan bir iletişim sürecinde Karşılıklı sosyal etkileşim ve geridönüt olmadan, bireyler reddedilmişlik ve yalnızlık hislerine kapılmaktadırlar (Williams ve diğer.,2000). Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerini kimlerin okuyup-okumadıklarını kullanıcılar gelen beğeni ve yorumlardan algılamaktadırlar. Buda sosyal etkileşimi sağlamaktadır (Köbler ve diğer.,2010). Ancak başka bir çalışma da, sitenin bir haber kaynağı gibi işlediği ve kullanıcılar tarafından Facebook'ta yapılan durum güncellemelerinin hedeflenen ve bilinen bir arkadaş grubu tarafından görüldüğü ve pozitif sosyal etkilerin kullanıcıda ortaya çıktığı, bu yüzden direk bir sosyal geridönüt yani beğeni ve yorum alıp-alınmamasının önemli olmadığı belirtilemektedir (Deters ve Mehl, 2012). Özellikle facebook üzerinden popülerlik ihtiyaçlarını gidermeye çalışan kullanıcılar sık sık diğer kullanıcıların paylaşımlarını beğenmekte ve yorum yazmaktadırlar (Utz ve diğer.,2011).

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının beğeni-yorum yapma sıklıklarının özsaygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir (Tablo 13).Gentile ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları araştırma sonucuna göre de bu çalışmaya benzer bir sonuçla kullanıcıların yaptıkları durum güncellemelerine arkadaşlarının yorum yapmaları narsistik hislerini

tatmin ederken, özsaygı düzeyleri üzerinde herhangi bir etki bırakmamaktadır (Gentile ve diğer.,2012).Başka bir araştırmaya göre ise, özsaygısı yüksek olan kullanıcılar sitede kendi fikirlerini ve başkalarının fikirlerini dikkate almakta ve değerli görmekte, bu yüzden de yaptıkları durum güncellemelerine beğeni-yorum gelmesini önemsemekte aynı zamanda arkadaşlarının yaptıkları paylaşımlarada yorumlar yapmaktadırlar (Wang ve diğer.,2012).

Burada yapılan durum güncellemesinin olumlu ya da olumsuz olması da diğer kullanıcıların fikirlerini etkilemektedir. Düşük özsaygı düzeyindeki bir kullanıcının yaptığı durum güncellemeleri çoğunlukla olumsuz duygu ve düşünceler taşıdığından ve siteyi de sosyal hayatında korku ve kaygıdan dolayı ifade edemediği duygu ve düşüncelerini paylaştığı bir mecra olarak gördüğünden yaptığı durum güncellemeleri diğer kullanıcılara itici gelmekte ve arkadaşları tarafından çok az beğeni-yorum almaktadır. Bu da siteyle kurduğu psikolojik bağlara zarar vermektedir. Bu yüzden böyle kullanıcılar bir süre sonra paylaşımlarında daha olumlu ifadeler kullanmakta ve arkadaşlarından tatmin olacakları bir düzeyde beğeni-yorum almaktadırlar. Bu yüzden Facebook özsaygısı düşük kullanıcılar için sadece kendilerini ifade edebilecekleri bir alan değil aynı zamanda içsel olarak ödüllendirilmelerini sağlayacak bağlar da kurmalarına yardımcı olmaktadır(Forest ve wood,2012).Nitekim kullanıcıların güncellemelerine arkadaşları tarafından gelen olumlu yorumlar, kullanıcın özsaygı düzeyinde artış yaratmaktadır (Valkenburg, Peter ve Schouten, 2006).

5.8. Facebookta ki Paylaşımların Kimler Tarafından Görülebileceğine Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları paylaşımların kimler tarafından görülebileceğine göre yalnızlık ve özsaygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Tablo 14).Facebook profillerinde değişiklik yapıp bu değişikliğin diğer kullanıcılar tarafından da görülmesini sağlayan kullanıcıların özsaygı düzeyleri yüksektir (Gonzales ve Hancock, 2011).Özellikle popülerlik ihtiyacı yüksek olan kullanıcılar profillerinde yaptıkları değişikliklerin birçok kişi tarafından görülebilmesi ve dikkat çekmesi için paylaşımlarının olabildiğince çok kişi tarafından görülmesini

sağlamaktadırlar. Bu kullanıcılar için sitede yaptıkları değişikliklerin görülmesini istedikleri kitleye bakışları nitelden çok niceldir (Utz ve diğer.,2011).

5.9. Facebooka Fotoğraf-Resim Ekleme Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları fotoğraf-resim ekleme sıklıklarına göre yalnızlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Tablo 15).Yalnızlık düzeyi en yüksek olan öğrenciler sitede çok nadir fotoğraf-resim paylaşımı yapmaktadırlar. Ancak bu sonuç daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla tezat oluşturmaktadır. Facebook kullanıcıları site üzerinde fotoğraf eklemeleri yaparak site içi popülerliklerine katkı sağlamakta ve arkadaşlarının fotoğraflara yaptıkları beğeni ve yorumlar sayesinde yalnızlıktan hislerinden uzaklaşabilmektedirler(Lee,2012). Facebook üzerinden kişisel tercihlerini ve çektikleri fotoğrafları sık sık yayımlayan kullanıcılar, bu yolla kendilerini ifade etmekte ve bu sayede başka insanlarla etkileşime girebilmektedirler (Pempek ve diğer.,2009).Yine Şimşek (2012)'in çalışmasında da yalnızlık çeken üniversite öğrencilerinin daha fazla resim paylaşımı yaptıkları tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları fotoğraf-resim ekleme sıklıklarına göre özsaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır (Tablo 15). Düşük özsaygı düzeyine sahip Facebook kullanıcıları siteye kendileri ile ilgili özellikle iyi çekilmiş ve beğeni-yorum alacaklarını düşündükleri fotoğraflar ekleyerek, olumlu geri dönütler almayı düşünmektedirler(Mehdizadeh,2010). Facebook'a sıklıkla fotoğraf eklemek, sitenin pasif uygulamalarından birisidir (Ryan ve Xenos, 2011). Ancak eklenen fotoğrafın aldığı yorum ve beğenilerin diğer kullanıcılarla etkileşim ve Özsaygı ile Yalnızlık gibi psikolojik gereksinimlerin giderilmesi için olanaklar yarattığı düşünülmektedir.

5.10. Facebook Profil Resimlerini Değiştirme Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları profil resimlerini değiştirme sıklıkları yalnızlık ve özsaygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık teşkil etmemektedir (Tablo 16).Düşük özsaygı düzeyindeki Facebook kullanıcıları profillerine başkalarına daha çekici görüneceklerini düşündükleri fotoğrafları sık sık eklemekte ve gelen beğeniyorumların istedik düzeyde olmaması durumunda bu fotoğrafları tekrar değiştirmektedirler (Mehdizadeh, 2010).Dolayısıyla profil resmini çok sık değiştiren bireyler daha çok popülerlik ve çekicilik gereksinimlerine göre hareket etmektedirler. site de diğer kullanıcılara daha çekici geldiklerini düşündükleri fotoğrafları profil resmi olarak belirlemektedirler.

5.11. Facebookta Müzik-Video Dosyası Paylaşma Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları müzik-video dosyası paylaşma sıklıklarının yalnızlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı tespit edilmiştir (Tablo 17).Yalnızlık düzeyi yüksek olan öğrenciler hiç müzik-video dosyası paylaşımı yapmamaktadırlar. Aslında müzik-video paylaşımları facebook'un pasif uygulamalarıdır ve daha çok yalnızlık hisseden kullanıcılar tarafından tercih edilmektedirler (Ryan ve Xenos, 2011).Yine Şimşek (2012)'in İstanbul üniversitesi öğrencileri arasında yaptığı araştırma sonucunda da yalnızlık düzeyi yüksek öğrenciler arasında, Facebook'ta yoğun bir metin-video paylaşımı tespit edilmiştir. Bu araştırmada ki farklı sonucun örneklem grubunun diğer araştırmalara göre yaş ve kültürel olarak farklılıklar taşımasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yaptıkları müzik-video dosyası paylaşma sıklıklarının göre özsaygı düzeylerinin anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir (Tablo 17).Müzik-video dosyaları paylaşmak, sitede fotoğraf paylaşımı gibi kullanıcıyı bir beğenilme ve diğer kullanıcılarla kendini kıyaslama içerisine koymasını çok fazla gerektirmediği için, kullanıcıların özsaygı düzeyleri ile ilgili bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

5.12. Facebookta Oyun Oynama Sıklığına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta oyun oynama sıklıkları yalnızlık ve özsaygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık teşkil etmemektedir (Tablo 18). Ancak daha önce yapılan birkaç araştırma da farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yalnızlık düzeyleri yüksek, utangaç bireyler Facebook'ta sosyal etkileşimden çok, oyun oynama gibi pasif özelliklerle daha fazla meşgul olmaktadır (Sheldon,2008).Sitede daha fazla heyecan ve rekabet yaşamak isteyen bireyler daha fazla oyun oynamaktadırlar. Bu bireyler sitede sosyal etkileşime çok fazla ilgi duymamaktadırlar (Correa ve diğer.,2010).Yine Şimşek (2012)'in çalışmasına göre de yalnızlık düzeyi yüksek kullanıcılar, facebook'ta daha fazla oyun oynamaktadırlar. Facebook diğer internet araçlarına göre yeni olmasına rağmen, birçok uygulaması kullanıcılara artık ilgi çekici gelmemektedir. Dolayısıyla örneklemimizdeki kullanıcılar da site de oyun oynamayı özsaygı ve yalnızlık gibi psikolojik gereksinimlerini karşılayacak bir uygulama olarak düşünmemektedirler.

5.13. Facebookta Yeni İnsanlarla Tanışma Durumlarına Göre Özsaygı ve Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yeni insanlarla tanışıp-tanışmama durumlarının yalnızlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir (Tablo 19).Ellison'a göre Facebook yeni bağlardan çok eski arkadaşlıkları yada mevcut arkadaşlıkları geliştirmeye daha müsait bir alandır (Ellison ve diğer.,2007).Bu yüzden sosyal çevrelerinde yalnızlık çeken bireyler Facebook'ta da arkadaş ortamları benzer olacağından site de de yalnızlık çekecekleridir.Çünkü sosyal hayatlarında arkadaşları ile kurdukları etkileşim ve iletişim örüntülerini sitede de kullanmaya devam edeceklerdir.

Lise öğrencilerinin Facebook'ta yeni insanlarla tanışıp-tanışmama durumlarının özsaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık yarattığı tespit edilmiştir (Tablo 19).Kendi sosyal çevreleri dışında, daha önce tanımadıkları kullanıcılarla sitede arkadaşlıklar kuran öğrencilerin özsaygı düzeyleri düşük çıkmıştır. Daha önce yapılan bir çalışma daha tanımadıkları kullanıcılardan gelen arkadaşlık tekliflerini kabul eden veya tanımadıkları

kişilere arkadaşlık teklifleri gönderen kullanıcıların özsaygı düzeylerinin düşük bir seviyede olduğu gözlemlenmiştir (Acar, 2008). Düşük özsaygı düzeyindeki Facebook kullanıcıları kendi sosyal çevrelerinde tatmin edemedikleri özsaygı gereksinimlerini sitede yeni arkadaşlıklar kurarak ve bunun sonucunda da yeni bir sosyal çevre yaratarak tatmin etmeye çalışmaktadırlar.

ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda eğitimcilere ve araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulabilir.

Eğitimcilere Öneriler

1. Okullarda Psikolojik danışmalık ve rehberlik servisleri Facebook'un ve diğer sosyal medya araçlarının nasıl daha etkili ve yararlı bir biçimde kullanılabileceği ile ilgili öğrencilere seminerler verebilirler.
2. Öğretmenler sınıflarına girdikleri öğrencilerini kapsayan facebook grupları oluşturarak, okul dışında da öğrencilerine akademik ve sosyal destek olanakları yaratabilirler.
3. Okul psikolojik danışmanları siteye üye olan tüm öğrencileri ekleyebilecekleri bir Facebook hesabı açarak ya da var olan hesabına öğrencileri ekleyerek onların profil sayfalarını, kurdukları arkadaşlıkları, alışkanlıklarını, paylaşımlarını ve katıldıkları grupları inceleme ve öğrencileri daha iyi tanıma fırsatı bulabilmektedirler. Bu sayede öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarını daha iyi tanıyacak ve daha verimli danışmanlık hizmeti verebileceklerdir.
4. Okul psikolojik danışmanları Facebook'u artık öğrencilerin gelişiminin bir parçası olarak görmeli ve sitenin kötü ve aşırı kullanımı konusunda öğrencileri uymalıdır.
5. Okul psikolojik danışma/rehberlik servislerinde öğrencilere yönelik Yoğun Facebook kullanımı konusunda, önleyici rehberlik çalışmaları yapılmalı, öğrencilerin bağımlılık seviyesine gelmeden önemlerin alınmasında gereken hassasiyet gösterilmelidir.

Araştırmacılara Öneriler

1. Facebook kullanma motivasyonları uygulamalar temel alınarak farklı yaş gruplarına göre incelenebilir.
2. Dışadönük kişilik özelliği ve Popüler olma ihtiyacı ile Facebook uygulamaları arasındaki ilişki incelenebilir.

3. Facebook kullanıcılarının popülerlik ve çekicilik algıları ile arkadaşlarının onları ne kadar çekici ve popüler olarak gördükleri sitenin uygulamaları temel alınarak incelenebilir.
4. Araştırma, Van İli Erciş ilçesindeki lise öğrencilerine yönelik yapılmıştır. Van'ın diğer ilçeleri dâhil edilerek ya da Sosyo-ekonomik yönden daha farklı özellikler barındıran başka bir ilde liselerde ve örneklem gurubu genişletilerek araştırma yapılabilir.
5. Kullanıcıların siteyi kullanırken hissettiklerini, Facebook'taki arkadaşları hakkında hissettiklerini ifade edebilecekleri açık uçlu sorular Bilgi Formuna eklenebilir.
6. Bu çalışmada örneklem sadece lise öğrencilerini kapsamaktadır. İleri de yapılacak başka bir çalışmada yine sitenin yoğun bir kullanıcı grubu olan üniversite öğrencileri üzerinde aynı çalışma yapılabilir.
7. Facebook'ta kullanıcıların arkadaşları tarafından arkadaşlıktan çıkarılmalarının ve başkalarına gönderdikleri arkadaşlık tekliflerine olumsuz yanıt verilmesinin özsaygı ve yalnızlık düzeylerini nasıl etkilediği incelenebilir.
8. Kullanıcıların sitenin kullanımına yönelik motivasyonlarının daha iyi anlaşılabilmesi için, nitel ve deneysel çalışmalar yapılabilir.
9. Araştırma, ortaokul ve üniversite gibi öğrenim düzeyleri ve yaşları farklı öğrenci grupları üzerinde yapıp bu gruplar karşılaştırılarak, aralarındaki farklılıklar incelenebilir.
10. Facebook uygulamaları ile ilgili daha kapsamlı ve açık uçlu sorulardan oluşan bir anket geliştirilerek bu araştırma tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2008). Antecedents and consequences of online social networking behavior: The case of Facebook. *Journal of Website Promotion*, 3 (1-2) , 62-83.
- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorder*, Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Amichai-Hamburger, Y. Ve Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers In Human Behavior*, 26 (6), 1289-1295.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama*, Ankara: Asil Yayıncılık.
- Armstrong, L., Phillips, J. G., & Saling, L. L. (2000). Potential determinants of heavier Internet usage. *Int. Journal of Human-Computer Studies*, 53, 537-550.
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*. 55, 469-480.
- Asendorpf, J.B., & Wilpers, S. (1998). Personality effects on social relationships. *Journal of Personality and social Psychology*, 74, 1531-1544.
- Baran, G. ve Bulut, S. (2002). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 7(2): 11-21
- Barker, V. (2009). Older adolescents' motivation for social network site use: The influence of gender, group identity, and collective self-esteem. *CyberPsychology and Behavior*, 12(2), 209-213.
- Brack, C.J., Orr, D.P., & Ingersoll, G. (1988). Pubertal maturation and adolescent self esteem, *Journal of Adolescent Health Care*, 9, 280-285
- Bergman, S. M., Farrington, M. E., Davenport, S. W., & Bergman, J. Z. (2011). Millennials, narcissism, and social networking: What narcissists do on social networking sites and why. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 706-711.

- Bevan, J. L., Pfyf, J., & Barclay, B. (2012). Negative emotional and cognitive responses to being unfriended on Facebook: An exploratory study. *Computers In Human Behavior*, 28, 1458-1464.
- Body, D. M. & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: definition, history and scholarship. USA: *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 125-180.
- Borman, W., & Motowidle, S. (1993). *Expanding the criterion domain to include elements of contextual performance*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Brage, D. (1993). Correlates of loneliness among midwestern adolescents. *Adolescence*, 28(111): 685-693.
- Brays, S. & Perlman, D. (1985). Gender differences in loneliness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11, 63-136.
- Brown, J. J. (2008). From Friday to Sunday: The hacker ethic and shifting notions of labour, leisure and intellectual property. *Leisure Studies*, 27, 395-409.
- Brown, R. P., Budzek, K., & Tamborski, M. (2009). On the meaning and measure of narcissism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(7), 951-964.
- Burke, M., Marlow, C., & Lento, T. (2010). Social network activity and social well-being. *Postgraduate Medical Journal*, 85, 455-459.
- Buffardi, L. E., & Campbell, W. K. (2008). Narcissism and social networking sites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1303-1314.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, E. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Campbell, W. K., Rudich, E., & Sedikides, C. (2002). Narcissism, self-esteem, and the positivity of self-views: Two portraits of self-love. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 358-368.

- Chou, C., Condrón, L., & Belland, J. C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363–368.
- Clayton, R. B., Osborne, R. E., Miller, B. K. & Oberle, C. D. (2013). Loneliness, anxiousness and substance use as predictors of facebook use. *Computers in Human Behavior*, 29, 687-693.
- Coget, J.F., Yamauchi, Y., Suman, M. (2002). The Internet, social networks And loneliness. *It&Society*, 1, 180-201.
- Costa, P., & Widiger, T., (2002) '*Personality disorders and the five-factor model of personality*', American Psychological Association: Washington D.C.
- Coyle, C. L., & Vaughn, H. (2008). Social networking: communication revolution or evolution? *Bell Labs Technical Journal*, 13(2), 13-18.
- Çam, E. (2012). *Öğretmen adaylarının eğitsel ve genel amaçlı Facebook kullanımları ve Facebook bağımlılıkları(SAÜ Eğitim Fakültesi Örneği)*. Sakarya Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi
- Çetin, Ebru(2009). *Sosyal iletişim ağları ve gençlik: Facebook Örneği*. Ege Üniversitesi: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi
- Çevik, G. ve Atıcı, M (2009). Lise 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6: 339–352.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23). 14-18.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Deters, F.G.ve Mehl, M.R.(2012) Does posting Facebook status updates increase or decrease loneliness? An Online Social Networking Experiment. *Social Psychological and Personality Science*. 2,145-174.
- Dougherty, H. (2010). Facebook reaches top U.S. ranking. *Experian Hitwise*. http://weblogs.hitwise.com/heatherdougherty/2010/03/facebook_reaches_top_ranking.html :Erişim tarihi 13 Şubat 2013
- Ellison,N.B., Lampe,C., & Wohn,D.Y. (2011).Facebook as a toolkit: A uses and gratification approach to unbundling feature use. *Computers in Human Behaviour*, 2,2322–2329
- Ellison, N. B., Stenfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook friends: Social capital and college students use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 143–1168.
- Erdoğan, F. (2009). *Conceptualizig Online Enviroments As Third Places: An Analysis On Second Life And Facebook*. Boğaziçi Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, baş etme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4: 5-11.
- Facebook. (2012). *Statistics of Facebook*. Palo Alto, CA: Facebook. <http://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId> Erişim tarihi: 15 Şubat 2013
- Facebook istatistikleri(2013). <http://www.socialbakers.com> Erişim tarihi: 27 Kasım 2013
- Facebook istatistikleri(2012). <http://www.socialbakers.com> Erişim tarihi: 12 Şubat 2013
- Facebook Newsroom Fact Sheet. (2012). <http://newsroom.fb.com/content/default.aspx?NewsAreaId=22> Erişim tarihi: 22.11.2013
- Fewkes,A.M.,&McCabe,M. (2012). Facebook:Learning tool or distraction? *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 28(3), 92-98.
- Fletcher, D. (2010, May 31). Friends (and moms) without borders. *Time*. <http://www.time.com/time/video/player/0.32068.1990764,00.html> Erişim Tarihi:27 Şubat 2013

- Forest, A.L., & Wood, J.V. (2012). When social networking is not working: Individuals with low self-esteem recognize but do not reap the benefits of self-disclosure on Facebook. *Psychological Science*, 12, 1-7.
- Fromm, E. (1995). *Sevme sanatı* (10. Basım). (Y. Salman, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi. (Orijinal Çalışma Basım Tarihi 1967).
- Gander, M.J. & Gardiner, H.W. (1995) *Çocuk ve ergen gelişimi*, (Ed. Bekir Onur). Ankara, İmge Kitabevi
- Geçtan, E. (1999) *İnsan olma k*(20.basım). İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Gentile, B., Twenge, J.M., Freeman, E.C., & Campbell, W.K. (2012). The effect of social networking websites on positive self-views: An experimental investigation. *Computers In Human Behavior*, 28(2012), 1929-1933.
- Gioacchino L., Viviana C., Anna M., and Floriana R. (2008) .Learning and relationships in the cyberspace. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 16-28.
- Gonzales, A. L., & Hancock, J. T. (2011). Mirror, mirror on my Facebook wall: Effects of exposure to Facebook on self-esteem. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14 (1-2), 79-83.
- Guarnieri, M.A.J., Wright, S.L., & Hudiburgh, L.M. (2012). The relationship among attachment style, personality traits, interpersonal competency, and Facebook use. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33(2012), 294-301.
- Güçdemir, Y. (2010) *Sanal ortamda iletişim: Bir halkla ilişkiler perspektifi*, Derin Yayınları
- Güçray, S.S. (1989). *Çocuk yuvasında ve aile yanında kalan 9, 10 ve 11 yaş çocuklarının özsaygı gelişimlerini etkileyen bazı faktörler*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi
- Gürcan, H. G. (1999). *Sanal gazetecilik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Hafner, K. & Matkew I. (2000). *İnternet tarihi*. (Çev. Sinem Yazıcıoğlu). İstanbul: Güncel Yay.

- Harter, S. (1993). *Causes and Consequences of Low Self-Esteem in Children and Adolescents*. R. F. Baumeister (ed.). *Self-Esteem: The Puzzle of Low Self Regard*. 87-115. New York: Plenum
- Harvey, D. (2006). *Post modernliğin durumu*. İstanbul: Metis Yay.
- Hayrettin Gürsoy, *Çağın sihirli anahtarı: internet*, Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları, Kocaeli, 2007
- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı -bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 151 - 176.
- İşman, A. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (2. Baskı), Ankara: Sempati Yayınları.
- Java,A.,Song,X.,Finin,T.,& Tseng,B. (2007).*Why we twitter:Understanding microblogging usage and communities*.CA(pp.56-65) ,New York, NY:ACM Pres.
- Junco, R (2011) Too much face and not enough boks: The relationship between multiple indices of Facebook use and academic performance. *Computer in Human Behavior*, 2, 124-147
- Kaiser, E.F,& Berndt, D.J. (1985). Predictor of loneliness in the gifted adolescent. *Gifted Child Quarterly*. 29 (2):74-77.
- Kalpidou, M., Costin, D., & Morris, J. (2011). The relationship between Facebook and the well-being of undergraduate college students. *Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking*, 14(4), 2011.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kimball, O.,M. (1972). Developments of norms for the Coopersmith self-esteem inventory: Grades four through eight. *Dissertation Abstracts International*, 34, 1131-1132.
- Kim, J., LaRose, R., & Peng, W. (2009). Loneliness as the cause and the effect of problematic Internet use. *Cyberpsychology & Behavior*. 12 (4), 124-157

- Ko, C. H., Yen, J. Y., Chen, C. C., Chen, S. H., & Yen, C. F. (2005). Gender differences and related factors affecting online gaming addiction among Taiwanese adolescents. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 193 (4), 273-278.
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Chen, C. C., Chen, S. H., & Yen, C. F. (2007). Factors predictive for incidence and remission of Internet addiction in young adolescents: A prospective study. *Cyberpsychology and Behavior*, 10, 545-551.
- Köbler, F., Riedly, C., Leimeister, J. M., & Krcmar, H. (2010). Social connectedness on facebook- An explorative study on status message usage. *Paper presented at the 16th Americas Conference on Information Systems*. Lima, Peru, Paper 247.
- Kraaykamp, G., & van Eijck, K. (2005). Personality, media preferences and cultural participation. *Personality and Individual Differences*, 38, 1675-1688
- Kraut, P., M., P., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American Psychologist*, 53, 65-77.
- Kulaksızoğlu, A. (2004) *Ergenlik Psikolojisi* (6ncı Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Excessive online social networking: Can adolescents become addicted to Facebook? *Education and Health*, 4, 29.
- Larsen, R. J., & Buss, D. M. (2009). *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature*. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Lavanco, G., Catania, V., Milio, A., & Romano, F. (2008). Learning and relationships in the cyberspace. Proceedings of World Academy of Science: *Engineering & Technology*, 28, 473-477.
- Leary, R. M. & Kowalski, N. R. (1995). *Social anxiety*. New York: The Guilford Press.
- Leary, M. R., & Baumeister, R. F. (2000). The nature and function of self-esteem: Sociometer theory. *Advances in Experimental Social Psychology*, 32, 1-62.

- Lee, J.E.R., Moore, D.C., Park, E.A., & Park, S.G. (2012). Who wants to be 'friend-rich'? social compensatory friending on facebook and the moderating role of public self-consciousness, *Computers In Human Behavior*, 28 (2012), 1036-1043.
- Lenhart, A., Madden M., Macgill A. R., Smith A. (2010). "Teens and Social Media". A Pew Internet & American Life Project Report. July 4.
- Livingstone, S. (2008). Taking risky opportunities in youthful content creation: Teenagers' use of social networking sites for intimacy, privacy and self-expression. *New Media & Society*, 10 (3), 393-411.
- Lou, L.L.Z.Y., Nickerson, A., & McMorris, R. (2012) An examination of the reciprocal relationship of loneliness and facebook use among first-year college students. *Journal Educational Computing Research*, 46 (1), 105-117.
- Lufting, R.L. (1987). Children's loneliness, perceived ease in making friends and estimated social adequacy: *development and social metacognition. child study journal*. 12(1): 35-53.
- Martin, J.M. (1999). The Relationship Between Loneliness and Internet Use and Abuse. *CyberPsychology & Behavior*, 2 (5), 247-284
- Manago, A.M., Taylor, T., & Greenfield, P.M. (2012). Me and My 400 Friends: The Anatomy of College Students' Facebook Networks. Their Communication Patterns, Well-Being. *Developmental Psychology*, 48(2), 369-380.
- McKenna, K.Y.A., Green, A.S., & Gleason, M.E.J. (2002). Relationship formation on the Internet: What's the big attraction? *Journal of Social Issues*, 58, 9-31
- Mehdizadeh, S. (2010). Self-presentation 2.0: Narcissism and self-esteem on Facebook. *Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking*, 13 (4), 357-363.
- Moody, E.J. (2001). Internet use and its relationship to loneliness. *Cyberpsychology & Behavior*, 4, 393-401.

- Morahan-Martin, J. ve Schumacher, P.(2003).Loneliness and social uses of İnternet. *Computers in Human Behaviour*;19,659-671.
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12, 177-196.
- Muscanell,N.L.,& Guadagno,R.E.(2011).Mke new friends or keep the old:Gender and personality differences in social networking use. *Computers İn Human Behavior*,28(2012),107-112.
- Nadkarni, A., & Hofmann, S. G. (2012). Why do people use Facebook?. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 243-249.
- Niemz, K., Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological İnternet use among university students and correlations with self-esteem, the general health questionnaire(GHD), and disinhibition. *Cyberpsychology & Behavior*, 8 (6), 562–570.
- Orr, E. S., Sisic, M., Ross, C., Simmering, M. G., Arseneault, J. M., & Orr, R. R. (2009). The influence of shyness on the use of Facebook in an undergraduate sample. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 12, 337–340.
- Özoğlu, S.N. (1988). *Annenin alışmasının ve bazı bireysel niteliklerin ocuğun özsaygısına etkisi*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Parikh, M., & Gupta, R., (2010) '*Organisational behaviour*' Tata Mc Graw Hill Education Private Limited:New Delhi
- Park, N., Kerk, K. F., & Valenzuela, S. (2009). Being immersed in social networking environment: Facebook groups, uses and gratifications, and social outcomes. *CyberPsychology & Behavior*, 12 (6), 729-733.
- Park, N., Jin, B., & Jin, S.-A. A. (2011). Effects of self-disclosure on relational intimacy in Facebook. *Computers in Human Behavior*, 27 (5), 1974-1983.

- Paşamehmetoğlu, A. ve Atakan-Duman, Ş. (2011). The moderating effect of 'intensity of facebook use' between social trust and social capital. *International Journal of Arts & Sciences*, 4 (3):229-238.
- Pempek,T.A.,Yermolayeva,Y.A.,& Calvert,S.L. (2009).College students'social networking experiences on Facebook.*Jornal of Applied Developmental Psychology*. 30, 227-238.
- Pewglobal, (2012).Sosyal ağların dünyadaki popülerliği. <http://www.pewglobal.org/2012/12/12/social-networking-popular-across-globe/> Erişim tarihi: 10.10.2013
- Pişkin, M. (1996). Türk ve İngiliz lise öğrencilerinin benlik saygısı yönünden karşılaştırılması, *III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 15-16 Nisan 1996: Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Philips,J.G.,Butt,S.,&Blaszczynski,A. (2006).Personality and self-reported use of mobile phones for games.*Cyberpsychology&Behavior*, 9 (6), 753-758.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ross, C., Orr, S., Sisic, J., Simmering, M., & Orr, R. (2009). Personality and motivations associated with Facebook use. *Computers in Human Behavior*, 25, 578–586.
- Rottenberg, KJ. ve Morrison, J. (1993). Loneliness and college achievement: Do loneliness scale scores predict college drop-out? *Psychological Reports*. 73: 1283- 1288.
- Russell, D., Peplau, L.A., & Ferguson, M.L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of Personality Assessment*,42,290-294.
- Russell, D., Peplau, L.A., & Cutrona, C.E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472-480.

- Ryan, T., and Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the big five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers In Human Behaviour*, 27 (5), 1658-1664
- Sarihan, T. D. (1995). *Herkes için İnternet*. İstanbul: Sistem Yay.
- Seidman, G. (2012). Self-presentation and belonging on Facebook: How personality influences social media use and motivations. *Personality and Individual Differences*, 54, 402-407.
- Seto, E. (2012). *Associations between self-reported narcissism, self-esteem, and social-emotional functions of Facebook*, University of Baylor: Published master's thesis
- Shaffer, D. R. (1994). *Social and personality development*. California: Brooks/Cole
- Shane, E. (2001). *Disconnected America the consequences of mass Media in a narcissistic world (Media, communication, and culture in America)*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Shaw, L.H., & Grant, L.M. (2002). In defence of the Internet: The relationship between Internet communication and depression, loneliness, self-esteem and perceived social support. *Cyberpsychology and Behavior*, 5, 157-171.
- Sheldon, P. (2008). The relationship between unwillingness to communicate and students' Facebook use. *Journal of Media Psychology*, 20(2), 67-75.
- Siyez D.M. (2009) *Ergenlerde problem davranışlar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2009; 3-44.
- Skues, L.J., Williams, B., & Wise, L. (2012). The effects of personality traits, self-esteem, loneliness, and narcissism on Facebook use among university students. *Computers in Human Behaviour*, 28 (2012) , 2414-2419.
- Smock, A. D., Ellison, N. B., Lampe, C., & Wohn, D. Y. (2011). Facebook as a toolkit: A uses and gratification approach to unbundling feature use. *Computers in Human Behavior*, 27(6), 2322-2329.

- Sosmed (2011). Türkiye de sosyal ağ kullanımı. <http://sosmed.net/2011/12/22/turkiyede-sosyal-aglari-kullananlarin-orani-%29/> Erişim tarihi: 25 Şubat 2013
- Sosyalradar.com (2013), Facebook2013istatistikleri.<http://www.sosyalradar.com/facebook> Erişim tarihi:24.11.2013
- Special,W.P.,& Barber,T.L. (2011). Self-disclosure and student satisfaction with Facebook. *Computers In Human Behavior*, 28(2012), 624-630.
- Steinfeld, C., Ellison, N.B., & Lampe, C. (2008). Social capital, self-esteem, and use of online social network sites: A longitudinal analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29 (6), 434-445.
- Stevenson, N. (2008) *Medya kültürleri*, Ankara: Ütopya Yayınevi,
- Şimşek, T.N. (2012). *Modern Kent Toplumun'da Facebook ile Yalnızlaşan Gençlik(İstanbul Üniversitesi Örneği)*,İstanbul Üniversitesi: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi
- Taydaş, O. (2012). *Serbest zaman etkinliği olarak Facebook kullanımının yalnızlık ile ilişkisi (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)*.Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi
- Temel, F. ve Aksoy,A.,B. (2001) *Ergen ve gelişimi yetişkinliğe ilk adım (Birinci Basım)*, Nobel Yayınları, Ankara. 9–102.
- Türkiyede Facebook kullanımı (2012). <http://smgconnected.com/turkiyede-facebook-kullanimi> Erişim tarihi: 24 Şubat 2013
- Türk Telekom (2012). Türkiye de internet kullanımı haritası. <http://www.turktelekom.com.tr/tt/portal/Guncel/Detay/Turk-Telekom-Turkiye-nin-Internet-Kullanim-Haritasini-Cikardi> Erişim tarihi: 24 Şubat 2013
- Twenge, J. M., & Campbell, W. K. (2009). *The Narcissistic epidemic*. New York, NY: Free Press.
- Utz,S.,Tanis,M.,&Vermeulen,I. (2011). Its all about being popular:The effects of need for popularity on social network site use. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 15, 37-42.

- Üstün, İ. (2001). *İnternet üzerindeki medya: internet gazeteciliği*. İstanbul Üniversitesi: Araştırma Projesi
- Valkenberg, P.M. (2007). Online communication and adolescent well-being: Testing the stimulation versus the displacement hypothesis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1169-1182.
- Valkenburg, P.M., Peter, J., Schouten, A.P. (2006) Friend networking sites and their relationship to adolescents' well-being and social self-esteem. *Cyberpsychology and Behavior*, 9 (5), 584-590
- Vasalou, A., Joinson, A.N., & Courvoisier, D. (2010). Cultural differences, experience with social networks and the nature of true commitment in facebook. *International Journal of Human-Computer Studies*, 68, 719-728.
- Vural, Z. ve Bat, M. (2010) Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20, 3348-3382
- Walther, J.B. (2008). Too much of a good thing? the relationship between number of friends and interpersonal impressions on facebook, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (2008), 531-549.
- Wang, J.L., Jackson, L.A., Zhang, D.J., & Su, Z.Q. (2012). The relationships among the big five personality factors, self-esteem, narcissism and sensation-seeking to Chinese university students uses of social networking sites. *Computers In Human Behavior*, 28 (2012), 2313-2319
- Weaver, J.B. (1991). Exploring the links between personality and media preferences, *Personality and Individual Differences*, 12, 1293-1299.
- Welsh L. (1999) *Internet use: An exploration of coping style, Locus of control and expectancies*. Northeastern University: Unpublished Doctoral Dissertation,
- Wilson, K., Fornasier, S., & White, K. M. (2010). Psychological predictors of young adults' use of social networking sites. *Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking*, 13(2), 173-177.

- Wilson, R. E., Gosling, S. D., & Graham, L. T. (2012). A review of Facebook research in the social sciences. *Perspectives on Psychological Science*, 7, 203–220.
- Zhao, S., Grasmuck, S., & Martin, J. (2008). Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships. *Computers in Human Behaviour*, 24, 1816–1836.
- Zywica, J. & Danowski, J. (2008). The faces of facebookers: Investigation social enhancement and social compensation hypotheses; predicting Facebook and offline popularity from sociability and self-esteem, and mapping the meanings of popularity with semantic Networks. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 1-14

EKLER

EK-1

FACEBOOK KULLANIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ

Bu çalışmada lise öğrencilerinin "FACEBOOK" kullanımının çeşitli faktörler açısından değerlendirmesi amaçlanmaktadır. YYÜ Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde yapılan yüksek lisans tezine veri sağlama amacıyla gerçekleştirilmektedir ve bu nedenle elde edilen veriler tamamıyla bilimsel amaçlı kullanılacaktır ve ifşa edilmeyecektir. Bu ankette soruların doğru ya da yanlış bir cevabı bulunmamaktadır. Lütfen, size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz. Katılımınızı için şimdiden teşekkür ederiz.

Şahabettin Mutlu

Yard. Doç. Dr. Eylem Kılıç

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet	☐	Erkek	☐	Kadın
2. Sınıf	☐	1-1	☐	2
3. Facebook hesabınız var mı?	☐	Yok	☐	Var
4. Neden Facebook kullanıyorsunuz?	☐	Eğlenmek	☐	Bilgi paylaşımı
5. Facebook hesabınızda kaç tane arkadaşınız var?	☐	0-80	☐	81-160
6. Günde kaç defa Facebook'a bağlanıyorsunuz?	☐	0-1	☐	2-3
7. Günde ortalama ne kadar Facebookta vakit geçiriyorsunuz?	☐	0-30 dakika	☐	31-60 dakika
8. Ortalama Facebookta hangi sıklıkta durum güncellemesi yapıyorsunuz?	☐	Sık sık	☐	Bazen
9. Arkadaşlarınız sizin yaptığınız durum güncellemelerine hangi sıklıkta yorum yapmaktadırlar?	☐	Sık sık	☐	Bazen
10. Facebook'ta ortalama kaç tane gruba üyesiniz?	☐	0	☐	1-2
11. Facebookta arkadaşlarınız tarafından hangi sıklıkta etiketleniyorsunuz?	☐	Sık sık	☐	Bazen
12. Facebookta yaptığınız paylaşımları kimler görebiliyor?	☐	Arkadaşlarım	☐	Arkadaşımın arkadaşları
13. Ne kadar sıklıkta fotoğraf ekliyorsunuz?	☐	Sık sık	☐	Bazen
14. Ne kadar sıklıkta profil resminizi değiştiriyorsunuz?	☐	Sık sık	☐	Bazen
15. Facebook'ta ne kadar sıklıkta oyun oynuyorsunuz?	☐	Sık sık	☐	Bazen
16. Facebook ne kadar sıklıkta müzik, video vs. paylaşıyorsunuz?	☐	Sık sık	☐	Bazen

17-Facebook'a üye olduktan sonra daha önce tanımadığımız insanlarla tanıştınız mı?

EVET

HAYIR

EK-2

CooperSmith Özsayı Ölçeği

Aşağıda belirtilen ifadeler, genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve çoğunlukla size uygun geliyorsa sorunun karşısındaki “Evet” sütununa (X) işareti koyunuz. Eğer genellikle sizin hissettiklerinizi tanımlamıyor ve çoğunlukla size uygun gelmiyorsa “Hayır” sütununa (X) işareti koyunuz. Soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu nedenle yanıtlarınızı verirken mantığınızdan çok duygularınıza kulak vermeyi unutmayınız. Yanıtlarınızı verirken mantığınızdan çok duygularınıza kulak vermeyi unutmayınız ve yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

Evet	Hayır
()	() 1- Başıma gelenlerden genellikle rahatsız olmam.
()	() 2- Sınıfın huzurunda konuşma yapmak bana çok güç gelir.
()	() 3- Eğer gücüm yetse kendimle ilgili değiştirmek istediğim pek çok özelliğim var.
()	() 4- Herhangi bir konuda fazla zorlanmadan karar verebilirim.
()	() 5- İnsanlar benimle birlikteyken hoş ve eğlenceli vakit geçirirler.
()	() 6- Evdeyken kolayca canım sıkılır keyfim kaçır.
()	() 7- Yeni şeylere alışmam uzun zaman alır.
()	() 8- Yaşıtlarım tarafından seviliyorum,
()	() 9- Anne-babam genellikle duygularımı dikkate alır.
()	() 10- Genellikle pek direnmeden. Kolayca pes ederim.
()	() 11- Anne benden beklentisi çok fazla (aşırı derecede).
()	() 12- Olmak istediğim gibi davranmakta yani kendim olmakta oldukça zorlanıyorum.
()	() 13- Hayatımdaki her şey karmakarışık
()	() 14- Arkadaşlarım genellikle fikirlerimi izlerler.
()	() 15- Kendimi değersiz görüyorum.
()	() 16- Pek çok kere evden kaçmayı (başımı alıp gitmeyi) düşündüğüm olmuştur.
()	() 17- Okuldayken sıkça canımın sıkıldığını hissederim
()	() 18-Çoğu insan kadar güzel görünüşlü biri değilim.
()	() 19- Söyleyecek bir şeyim olduğunda onu genellikle çekinmeden söylerim.
()	() 20- Anne-babam beni anlıyor
()	() 21- Çoğu insan kadar sevilmiyorum.
()	() 22- Anne-babamın çoğu zaman beni sanki zorladıklarını hissederim.
()	() 23- Okuldayken çoğu zaman cesaretim kırılıyor.
()	() 24. Sık sık keşke başka birisi olsam diye arzuluyorum.
()	() 25-Bana güvenilmez kendimi güvenilir biri olarak görmüyorum.

EK-3

UCLA Yalnızlık Ölçeği

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmeniz.

	Ben bu durumu			
	HİÇ YaşamamN	NADİRE Yaşarım	BAZE N	SIK SIK Yaşarım
1. Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2. Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3. Başvurabileceğim hiç kimsem yok.	1	2	3	4
4. Kendimi tek başınaymışım gibi hissediyorum.	1	2	3	4
5. Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6. Çevremdeki insanlarla birçok ortak yönüm var.	1	2	3	4
7. Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8. İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.	1	2	3	4
9. Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10. Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11. Kendimi grubun dışına atılmış gibi hissediyorum.	1	2	3	4
12. Soysal ilişkilerim zayıftır.	1	2	3	4
13. Hiç kimse gerçekten beni tanımıyor.	1	2	3	4
14. Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15. İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16. Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17. Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18. Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19. Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20. Derdimi anlata bileceğim insanlar var.	1	2	3	4

EK-4

ÖZGEÇMİŞ

Şahabettin MUTLU

Eğitim

- Lisans 2007 Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programı
- Lise 2003 Erciş Anadolu Lisesi

İş

- 2007-2012 Erciş Rehberlik Araştırma Merkezi
- 2012-2014 Erciş Özel Eğitim İlk Okulu, Ortaokulu ve Mesleki Eğitim
Merkezi
- 2014- Erciş Kazım Karabekir İlk Okulu

İletişim BilgileriE-posta adresi: alsancak-65@hotmail.com

EK-5

ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

Sayın Prof. Dr. Ayhan DEMİR;

Ben, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisiyim. Lise öğrencilerinin Yalnızlık düzeyleri ile ilgili yaptığım bir araştırmada, Sizin Türkiye de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yaptığınız UCLA yalnızlık ölçeğini kullanmak istiyorum.

Şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla...

Şahabettin MUTLU

Merhaba, ölçek ve ilgili makale ektedir. Kolay gelsin...

Prof. Dr. Ayhan Demir(aydemir@metu.edu.tr)